

DUHOVNI PASTIR.

Osemintrideseti letnik.

I. zvezek.

22.
14.7. F. S. Finžgar:

Govori za majnik
in za
stanovske družbe.

LJUBLJANA, 1921.

Založila Jugoslovanska knjigarna.

Tiskala Jugoslovanska tiskarna.

Vsebina:

V boju sami s seboj.

Govori za majnik in za stanovske družbe. Spisal F. S. Finžgar.

I. Kam gre naša pot? 1. Marija — mati vzgojiteljica. 2. Kam plovemo? 3. Na razpotju. 4. Preskušnje. 5. Zavore. — II. Močna volja. 6. Slabiči smo. 7. Delo — dolžnost. 8. Zvestoba pri delu. 9. Boj z jezikom. 10. Opravljanje. 11. Obrekovanje. 12. Kletev. 13. Laž. 14. Ne skrbite, kaj boste jedli ... 15. Post. 16. Alkohol. 17. Za skledo leče. 18. Tatvina. — III. Boj z nagoni. 19. Mesenost. 20. Zakaj boj z nagoni. 21. Kako se borimo? 22. Mladina naj se iznori. 23. Za svobodo. 24. Komunizem. 25. Samostojnost in odvisnost. 26. Zaroča. 27. Nezvestoba. 28. Razporoka. 29. Družina. 30. Zataji sam sebe in zadeni svoj križ. 31. Sklep.

† Anton Kržič. (Spisal Al. Stroj).

Katehitični govori o veri in apostolski veroizpovedi. Spisal dekan Anton Skubic.

XI. Sv. Duh: 1. Njegovo delovanje.

XII. Sv. Duh: 2. Njegovi darovi.

XIII. Sv. Cerkev: 1. Njeno ustrojstvo in obstoj.

Pogled na slovstvo. — Dr. Anton B. Jeglič: Na noge v sveti boj. II. knjiga: V boj za krščanske resnice in čednosti. — Dr. M. Opeka: Brez vere. Devet govorov o neveri. — Dr. L. Fischer: Lebensquellen vom Heiligtum. — Duhovni Pastir. — Bogoslovni vestnik. — Katholische Jugendpflege. — Jünglingsseelsorge. — Andrej Kalan: Tomaza Kempčana Hoja za Kristusom. — Glasba.

Rokopise za Duhovnega Pastirja sprejema urednik Alojzij Stroj (Ljubljana, Semeniška ulica šte. 2); naročnino pa Jugoslovanska knjigarna.

DUHOVNI PASTIR

XXXVIII. leto 1921 1. zvezek

V boju sami s seboj.*

(Vzgojne misli. Govoril majnika 1920 F. S. Finžgar).

I. Kam gre naša pot?

• 1. Marija — mati vzgojiteljica.

Stara legenda nam pripoveduje: Ko je umrla žena Eliudova Izmerija in mu zapustila hčerko edinico Ano, se je Eliud preselil od Nazareta v dolino Zabulonsko, da ga ni prejšnji dom spominjal ljubljene pokojne žene in da je vso ljubezen in vso vzgojno skrb posvetil edinici Ani. Nekega večera je šla Ana na holmce nabirat lilij. Vse so žarele ob zahajajočem solncu. Omamni vonj je dihal iz njihovih kelihov. Ana je nabrala polno naročje lilij — in vračajoč se s holmea je vtapljala svoje lice v cvetje — lilijo — med lilije. Hipoma zazre pred seboj dve tihi senci. Dvigne glavo izza cvetov: Mladenič je vodil za roko starčka. Ta je bil Mathat, sosed njenega očeta — in njegov sin Joahim. Namenjena sta bila do njenega doma. Pridejo do potoka. Joahim pomaga očetu čez vodo. Nato ponudi roko Ani, ki skoči na skalo sredi vode. Ko pa seže po roki Joahimovi, ji zdrснеjo lilije iz naročja in se razsteljejo ob bregu. Joahim jih pobira in ob tem se mu sname prstan z roke. Ana ga pobere, pogleda sinji kamen v zlatem obročku in ga vrne Joahimu. V tem prileti tiha lastavica, ki se zadene s perotjo ob kodre Anine. Ano je vso pretreslo, ozrla se je in videla nad seboj drevo, kjer so gostolele ptice — in dolino — vso ožarjeno v plamenih zahajajočega solnca. Takrat se je spomnila napovedi — starčka puščavnika, ki ji je prerokoval: »Ana, vidim cvetno dolino! Lastavice jo preletavajo, lilije gore. Mlad mož gre po dolini. S prsta mu sije sinji kamen — čist — kot njegova duša. To bo Tvoj poročni prstan.« — In čez tri dni sta bila Joahim in Ana zaročena.

* To niso retorično završeni govori. Misli so, zajete iz knjig in življenja. Utegnile pa bi morda biti neposredni povod vse boljših misli in vse lepših govorov v tistih, ki bi jih prečitali. Predvsem pa bodo porabni kot času primerno šmarnično berilo in kot nagovori za Marijine in stanovske družbe.

Literatura: Dr. Aleš Ušeničnik: Knjiga o življenju. Dr. Foersterja razna dela. Dr. Fr. Ušeničnik: Vzgojeslovna načela. P. Dr. Gillet: Herzensbildung. Dr. Gillet: Charakterbildung. Scherer-Exempellexikon i. dr.

Ta ljuba legendna povestica nas opozori na tole: Sredi pomladi, sredi cvetočih lilij se je srečalo dvoje src — dvoje čistih duš: Ana in Joahim. Sredi pomladnih lilij je vzklila ta ljubezen. Kaka je morala biti vzgoja dobrega Joahima, ki opira in spremlja svojega starega očeta s tako nežno otroško ljubeznijo, kaka je bila vzgoja Ane, ko oče ni mogel biti na prejšnjem domu, kjer ga je motila večna misel na pokojno ženo Izmerijo in je šel z doma zato, da bi vsak hip nemoteno mogel posvetiti hčerici - edinici Ani. Če sta se torej zedinila ta dva tako vzgojena otroka, se vzljubila — sredi lilij — kak cvet je prbrstel iz tega zakona! Mi ga poznamo! Mi vemo za to rožo jerihontsko, za to rožo skrivnostno, za to lilijo vseh lilij: Ona je Kraljica majnika — Marija — prečista mati in Devica.

Tudi mi smo sedaj sredi rož in cvetja; vse brsti in klije. Vse se trudi — vse se giblje v naravi. Kaj delajo? — Vinogradnik ob trti, vrtnar na vrtu, kmet na polju, deklica pri cvetnih lončkih? Kaj delajo? Vzgojajo — samo vzgojajo — da doženejo sadove zrele in klene, da vzgoje cvetje brez madeža; da, celo ptice — grade in vale in vodijo mladiče z veje na vejo iskat žužkov in gosenic — in jim mladičem prepevajo melodije. Torej vse dela — vse goji — vse vzgaja. Kaj pa človek? Ali je on brez hibe, brez pogankov, ki jih je treba odrezati in otrebiti? Ali je greda, njegovo srce, tako zrahljano in očisteno, da je zarod plevela nemogoč v njem? Ni — jeli da ni! In vendar bi se skoraj tako dozdevalo. Koliko staršev se ne briga dovolj — da, celo nič za vzgojo svojih otrok. Vrtne sadeže goje. Otroških src nočejo, trto obrezujejo — strastnih pogankov iz src svojih otrok ne vidijo! In še več je danes ljudi, ki imajo z vsem svetom silno posla in opravka, vedno sodijo in obsojajo vse sosede, vse vlade, vse oblasti, vse stanove — samo sebe ne sodijo nikoli — ko se nikdar ne vidijo. In ker se ne vidijo, ko so slepi za pogled v lastno srce, zato nič vzgoje samega sebe, nobene močne volje, nobenih jasnih načel. Trst v puščavi — sedaj sem, sedaj tja gnan. Hiše na pesku so — viharju izdane.

Zaradi tega poskusimo — vsi smo prizadeti zavoljo samoljubja — ta majnik pogledati nekoliko v naša srca in se ozreti za večnimi cilji.

Viničar ob trti — ve, čemu privezuje in obrezuje, kmet ob ranem jutru na razorani njivi ve, zakaj se poti, deklica na cvetni gredi ve, zakaj priliva. Oče in mati pa često ne vesta, kaj bi z otroki. Vesta, da jim je treba kruha, ko so lačni, vesta, da hočejo obleke, ko jih zebe — pozabljata pa, »da človek ne živi samo od kruha, ampak od vsake besede, ki pride iz božjih ust«. Glavni cilj življenja izgube sami — in ker so ga izgubili, ga ne morejo pokazati otrokom. Boli jih, ko so otroci izprijeni, brez srca, brez plemenitosti in brez značaja — pa ne vedo, da sami tega vsega nimajo in jim zato tega dati ne morejo. Boli jih, da niso otroci dobri in ne vedo: »Kdo je dober — razen Boga« in kdor hoče

živeti po Bogu: »Bodite popolnoma kot je vaš oče v nebesih popolnoma.«

Zato pa je vsaka vzgoja nemogoča, če nismo vzgojeni sami. Vsak mora vzgajati in vzgojiti samega sebe najprej, da bo mogel vzgajati druge.

Zato naj nam bo vzor — Marija — mati vzgojiteljica. Ne govori veliko o njej sv. pismo. A to malo je tako veliko, da nam je vzor in luč na duševni poti skozi življenje: luč, da spoznamo sebe, vzor, da gremo za njim.

2. Kam plovemo?

Kajkrat boste brali ta stavek, to vprašanje po današnjih časnikih. Ne gre se za to, da bi mi razmišljali, kaj je napisanega v teh člankih. Gre se samo za naslov. Ta nam je dokaz, da vesplošno ljudje čutijo: nekaj v sedanji človeški družbi utegne biti napak in narobe. Kam plovemo? Ali smo res izgubili pravi cilj — ali nalašč brez pravega cilja tavamo sem in tja. Da jemo, pijemo, da se oblačimo — to ne more biti že cilj življenja. To je sredstvo do cilja — to je lestva do njega — cilj pa ni. Kaj pa je in kje je cilj?

»Kdo bi o tem govoril. Že vemo, kaj misliš. Že cika to vprašanje na katekizem. Bå, katekizem! Na hvali, da smo ga vrgli v kot, da je konec šole, ki nas je mučila s temi s t a r i m i resnicami. Mi hočemo n o v i h resnic. Stare zapovedi — in stare resnice niso več za nas — kulturne ljudi dvajsetega stoletja. To je mrak, to je tema, to je jarem — mi hočemo pa luči, dneva, solnca — in veselja. Vse mora biti drugače, vse novo.«

To je klic časa — klic naše dobe: Vsak dan novi nauki, vsak dan »nove resnice« na prodaj in na ponudbo.

Kdo naj se spozna v tej zmedi in zmesi? Ali je mogoče, da bi mlad človek ob tej in taki šoli življenja našel svoj vzor — našel cilj življenja? Vsak dan nova mnenja, ki niso resnice, vsak dan nove smeri, ki vodijo do nasprotujočih si ciljev. Potem pa tožimo, da nam manjka značajev — trdnih in nepremakljivih. Od kod bi jih dobili? Stare resnice — pravijo — ne držé, nove iščejo — pa ni nobene stalnosti v njih. Sama večna mnenja. Kako pa naj človek samega sebe razvije do značaja, če nima nobenega trdnega vzora?

Mislimo si slikarja, ki hoče ustvariti lepo podobo. Preden začne z delom, si v duši ustvari čisto jasen vzor. Ako tega nima, bi slikal tja v en dan — kar bi danes naredil — bi drugi dan zabrisal — in slika bi ne bila gotova do smrti. Če bi kaj naredil, bi bilo slabo, potvor, skaza. Tako je z nami. Mi moramo sami iz sebe narediti sliko — po nekem vzoru, po nekih gotovih stalnih pravilih resnice. Sicer smo nestvor, skaza. Te značajne

- slike samega sebe ne bo pa nihče izvršil, če vedno dvoma poln vprašuje: Kaj je moj cilj? Kaj je moja resnica? Kaj je dobro? Odgovor na ta vprašanja so dali možje vseh vekov — toda tisti možje, ki so vedeli, da stanè ustvaritev dobrega in popolnega človeka silnih bojev sam s seboj, s svojo sebičnostjo in svojim samoljubjem. In začuda — vsi ti možje — so vse čase edini glede resnice življenja. Pa naj so bogonavdihnjeni proroki, naj so modrijani ali naj je prorok vseh prorokov — Zveličar Kristus — ki je kot Bog-človek le potrdil in pojasnil, kar so drugi morda samo temno slutili.

Torej stare resnice — so vedno nove in vedno mlade — ker so večne. Učen gospod je prišel in izpovedal: S petnajstim letom sem bil že ateist — brezbožnik. Zakaj? Ker je bilo tako moderno. Danes imam 40 let. Boril sem se v življenju, vse mogoče nauke sem srkal vase — ali danes sem spet tam, kjer sem se izgubil — namreč pri resnicah katekizma.

Če so pa te večno mlade resnice tako edino zmožne voditi skozi življenje do cilja — je vendar čudno, zakaj so tako zanemarjene — celo obsovražene. Vprašajte ljudi, če so že kdaj razmišljali o Bogu, o veri, o duši, o večnosti. Skoraj vselej dobite odgovor: Še nikoli. To, kje bo veselica, kje bo raj, kje bo zabava in godba — to pač. Da, celo v časnikih, ki jih čitajo, se skrbno ognejo resnih člankov — bero pa pridno, kdo je umrl, se oženil, kje je pokradeno — in vse druge smeti, ki so nameđene na zadnji strani listov. Po smeteh brskajo — resnega razmišljanja se boje. Zakaj? Modrijan Sokrat to pojasnjuje v Atenah: »Če bi postavil pred sodbo otrôk — sladkosnedcev zdravnika, ki bi ga tožil slaščičar, češ: Glejte otroci-sodniki, ta mož mi je prepovedal, da ne smem več peči za vas piškotov in ne bonbončkov in drugega konfekta. Kaj bi otroci? Obsodili bi ga.« Sokrat je zadel pravo. Tudi njega so obsodili na smrt. Atenčani, ker je predpisaval svojim rojakom grenka zdravila — za življenje — trpke resnice jim je pravil. Tu je torej vzrok: Ni v starih resnicah, ki jih zaničujejo, vzrok je v življenju, ki se z resnico ne sklada. Resnica večno obsoja tako življenje brez cilja in proti cilju, zato pa človek obsoja resnico, da mu ni treba okreniti smeri življenja.

Kot Sokratu se godi danes staršem. Otroci hočejo bonbončkov — radosti, uživanja — ne po načelih večnih resnic, ampak po svoji sli in poželjenju. Obsojeni so ti starši od lastnih otrok: »Molčite, ko nič ne veste, sedaj je vse drugače.« In isti otroci brez ciljev in značajev obsojajo tudi vse druge zdravnike, ki jim predpisujejo grenka zelišča samozatajevanja: Mi hočemo sladkosti življenja! — »Pridite in uživajmo pričujoče dobrote in hitro rabimo stvari še v mladosti. Venčajmo se s cveticami, dokler ne zvonejo; povsod puščajmo za seboj znamenja veselja. — Tako mislijo in se motijo.« (Modr. 2, 6.) Tako jih opiše sv. pismo — ljudi brez večnega cilja in jih tudi obsodi: Motijo se.

Cilja ni m a j o , n e v e d o , kam plovejo. Njih čoln življenja gre v zablodo, v pogin. Zato recimo: Ave maris Stella — zdrava morska zvezda. Mi gremo za tvojim sijem — pomagaj nam, da se orientiramo v življenju in da spoznamo, da do vsega, kar je lepo, vzvišeno in človeškega dostojanstva vredno — vodi pot — boja s samim seboj pod zastavo božjih, večnih razodetih resnic.

3. Na razpotju.

Kam plovemo? smo vprašali in odgovorili, da sedanji svet na to sploh ne odgovarja, ker ne misli na to, ampak na vse drugo. In vendar je jasno, da je življenje brez cilja — nesmiselno — je norost. Življenje se često primerja z reko. Pluje in pljuska nevzdržema v morje večnosti. Ginejo ure, meseci, leta, tisočletja. V tej reki življenja smo tudi mi. Vprašanje je jasno: Ali naj nas to življenje — ta veletok zgrabi in naj nas nosi kamorkoli, ali pa naj mi zgrabimo in vodimo to življenje. V čolniških se peljemo. Kdor pusti svoj čoln, da plove, kamor ga žene življenje, ta plava v nesrečo. Le tisti čolnar, ki ima v oblasti čoln in vesla tudi proti veletoku — če je treba doseči cilje — ta bo zmagal. Ta je gospodar, to je svoboden mož. Ta je značaj, ki ima smisel življenja.

Stara grška pravljica pripoveduje o velikem junaku in orjaku Herkulu. Silen mladenič je bil. Veliko neumnosti je naredil — in slednjič celo ubil svojega učitelja. Njegov oče se ga je hotel zato iznebiti in ga je poslal v gore k čredam. Samoten in zamišljen je posedal po tihih logih. Kar stopita nekega dne predenj dve ženi: Ena bujna, žarečih, omamnih oči, ki so ga vabile k uživanju, druga vitka, skromna — a deviško lepa. Izpregovori prva: »Glej, jaz sem naslada življenja. Hodi za mano. Radost, veselje, uživanje — vse to ti nudim, če se odločiš za me.« Druga pa pravi: »Pot za menoj je težka, boja polna, toda venča jo krona zmage in slave: Hodi za mano — jaz sem krepost.« Herkul se zamisli — bori sam seboj — in se slednjič odloči za pot čednosti in kreposti. Ta stara grška pravljica ima v sebi veliko jedro, ki ga lahko imenujemo odmev človeške duše — tisti odmev, ki prihaja iz večnosti in vabi v večnost. Zveličar je taisto povedal jasnejše: »Široka in gladka je cesta, ki vodi v pogubljenje — strma in ozka je pot, ki vodi v življenje — strma, boj in naporov polna.« Drugod beremo v sv. pismu: »Pred tabo je dobro in slabo, življenje in smrt, karkoli hočeš, le iztegni svojo roko in dano ti bo!«

Iztegni svojo roko! Tu je kamen spotike! Ni dovolj, da se človek resno vpraša, kam plovem, še več je treba: »Iztegni roko!« Človek se mora namreč za čednost sam odločiti — s svobodno odločno voljo. Kakor je bil Herkul v pravljici, tako je vsak človek v svojem življenju enkrat in stokrat na razpotju.

Vsa umetnost življenja obstoji v tem, da se vsakdo jasno in trdno odloči: Jaz hočem hoditi pot kreposti, pot vesti. Kdor se je vsaj enkrat odločil načeloma na to pot — ta je že zgrabil zlo za korenino, on ni gnani — ampak je sam tisti, ki giblje in goni sebe in okolico, on ni igrača valov — ampak se sam bori in zmaguje nad valovi življenja. In sedaj se vprašajmo, koliko je ljudi, ki se v sedanji dobi čisto jasno zavedajo tega razpotja in so se tudi trdno odločili za krepost!

Odločajo se seveda jako skrbno za manj važne — dasi vsekako tudi važne reči: za poklic, ki naj ga izbero, za ženina, za nevesto, za kupčijo in trgovino. Toda to, kar je temelj in zaeno cilj življenja — za to se ne odločajo. Glejmo stotine mladih ljudi, ki so na zunaj kaj dostojni: hodijo na delo, v pisarno, se čisto lepo oblačijo, niso prišli še nikoli navskriž s kazenskim zakonom — kljub temu so v svoji vesti — v svoji duši vsi prazni, vpuhli, razrvani. Gredo za veletokom — gnani — vseeno kam. Zlasti jih ta veletok zgrabi, ko se začno spolno zavedati in dozorevati. Največja tajna človeškega srca — ljubezen — jim je igrača — jim je neka šegatna zabava — in predno se zavedo, so v svojih dušah pravi lopovi. Toda ne za to, ker so se odločili za tako pot — ne, ampak zato, ker se sploh za nobeno odločili niso. Poslušajmo, koliko se dandanes laže: zasebno in javno. Saj vendar ne moremo reči, da so se vsi ti ljudje odločili za to, da bodo lagali. Toda nikdar se niso krepko odločili, da ne bodo lagali. Kot otrok je lagal staršem, je lagal v šoli, — a nikogar ni bilo, ki bi ga bil vzgojil in mu pomagal na razpotju, da se odloči za resnico. In tako je prišel človek iz malenkostnih laži do laži iz navade, in laže, da verjame samemu sebi. — So drugi, ki kra-dejo — to se pravi, ne tako kot navadni, nizki tatovi — ne. On samo trguje in kupčuje — pa je pravi krvoses na revnem življenju bližnjega, celo krive prisege mu ni nič več mar. Za dobiček je na prodaj duša in značaj in vest — vse. Tudi ta se ni odločil za tatvino. Kar tako je prišlo samo po sebi: Nikoli se ni odločil, da bo nepošten trgovec — toda tega dejanja samoodločitve, da ne bo niti za vinar vkanil — tega tudi ni storil. In od te neodločnosti izvira tudi čudovita lahkovernost. — Vse verjamejo taki ljudje. Zjutraj da je črno, zvečer da je belo. In najbolj nesmiselno versko laž — verjame. Saj imamo zgledov vsak dan.

Tu zgled Marija: Angel pride in ji napove, da bo — mati. Koliko se je borila, da si je priborila misel devištva, kar je bilo za ono dobo nekaj neumevnega. Toda cilj ima pred seboj: Moja duša poveljuje Gospoda! Gospod Bog moj cilj — jaz tvoja dekla — zgodi se mi. Odločila se je na razpotju — ne med slabim in dobrim — ampak med dobrim in najboljšim — in storil ji je velike reči — On, ki je mogočen in sveto Njegovo ime.

4. Preskušnje.

Razmišljali smo o razpotju našega življenja. Dognali smo, kako napačno je, če se človek z vso trdno voljo v življenju ne odloči za dobro. Resnično je malo ljudi, ki bi se odločili za zlo, za hudobijo, za greh. Toda mnogo, množice so onih, ki se sploh ne odločijo ne za dobro ne za slabo. Žive tja v en dan — kakor pač nanese. Vsi taki pa so duševni slabiči, omahljivih značajev, slabe vere.

K tej trditvi bi jih mnogo ugovarjalo in bi rekli: »Kaj to trdiš o nas? Nismo se odločili ne za slabo ne za dobro — zato, ko nismo imeli nobene prilike in nobene potrebe.« Tak izgovor je podoben izgovoru onih na sodnji dan, kot ga je Zveličar naprej napovedal: Lačen sem bil, pa mi niste dali jesti, žejen sem bil, in mi niste dali piti, popotnik, pa me niste sprejeli, v ječi in me niste obiskali. In obsojenci poreko: »Gospod, kdaj pa smo Te videli lačnega in žejnega in popotnika in v ječi?« In sodnik na to: Karkoli niste storili najmanjšim mojih bratov — tudi meni niste storili.

Temu podoben odgovor velja onim. Saj nam vendar ni pričakovati, da bi kot v pravljici stopili pred nas dve ženi: naslada in čednost — pa bi nas vabili in prigovarjali. Prav vsak človek, od najbolj majhnega našega brata do najvišjega gospoda, prav vsak ima v življenju sto in sto preskušenj. Kakor na sito nas denejo te preskušnje, da se izkažemo, jeli smo kleno zrno, ali smo samo pleve. Take življenske preskušnje so resnično dar božje Previdnosti, šola božje ljubezni, da nas zdramijo iz lene dušne zaspanosti, da okrepe našo voljo za dobro v nas, ali da nam dokažejo, kaki revčki smo in koliko dela in boja nam je še treba, če hočemo biti kos življenju in biti zmožni, da hodimo ozko in strmo pot k večnemu cilju. Nikakor pa ni treba misliti, da so te preskušnje nekaj velikanskega — celi svetovni preobrati — vojske — kuge, potresi. Take velike preskušnje kot je svetovna vojna, niso dane v prvi vrsti za posameznike, ampak za cele narode, za države. Narodi, države in državniki greše — taki grozni dogodki preskusijo narode, države, da izžgo iz njih vso gnilobo, vso krivico in upor zoper Boga. Za posameznike pa ima ljuba božja previdnost čisto tihe, skromne preskušnje.

Za boljše razumevanje nekaj zgledov: Marsikak človek ima posebno srečo. Česar se loti, vse mu vspe. — Zdrav je sam, zdrava družina in živina, imetje mu kar pod prsti raste. Pa bi vprašali: Kakšna preskušnja pa je to? In vendar je jako važna. Svetniki so se bali take sreče. Pa celo med modrimi pogani je dosti sledov, da niso blagrovali onih, ki so bili srečni brez presledkov. Taka sreča ima skoro redno to posledico, da človek v svoji duši propade, na svoj večni cilj pozabi in se odtrga od Boga. Zdi se, kakor da bi se v njem rodila zavest, češ, čemu meni Bog, saj ga ne potrebujem. Koliko ljudi bi bilo srečnejših, ko bi ne bili tako »srečni«. Ne bi propadli in se pogubili. Spo-

minjam se sošolca, ki me je po dolgih letih obiskal. Nisem ga spoznal. Bil je propal potepuh. »Zakaj si tako zašel?« sem ga vprašal. »Po neki teti sem dobil veliko dediščino. Če bi je ne bil dobil, bi bil danes čislán poštenjak, tako pa sem — baraba.« Vidite torej — sreča važna preskušnja!

Kakor sreča je važna preskušnja — nesreča. Naš preprosti narod ima že kar pregovor: Če izroči oče sinu posestvo, ga opozori: Le pripravi se na nesreče. Bog te bo takoj preskusil in ti dokazal, da nisi gospodar samo ti. Nesreča te bo opozorila, da ne izpustiš nikdar iz oči svojega večnega cilja in te bo napravila vse močnejšega veslarja na reki življenja. Slišal sem nekóč kot otrok kmetško ženo, katere hišo za zadevale hude nesreče, da je bogovdano rekla: »Človek je kakor leskov grm; če ga Bog bolj obsekava, lepše raste.« Ta žena je razumela šolo preskušnje. Sila važna preskušnja za mnoge je tedaj, ko dosežejo veliko oblast. Kako malo jih je, da se ohranijo na višku najtanjše pravičnosti in se ne dajo speljati — vabljivi priliki, da bi bili pristranski in krivični. Kako važna preskušnja za človeka je, ko se ti nudi prilika, da bi se znosil nad sovražnikom. Morda je že leto dni, odkar te je žalil, ti storil krivico. Sedaj pa je sam v zadregi, ti pa mu lahko pomagaš. Težka preskušnja! Ob tej se boš izkazal, ali si kaj kristjana ali nisi, če nisi kristjan samo tam, kjer gre gladko! Blagor mu, kdor razume to uro preskušnje in jo zmaga. Preskušnja je življenje — in smrt. Stara mati nadležna, bolna — žedi leta in leta! Kaka preskušnja za domače! Starše ljubiti, ko ti dajejo in delijo dobrote, ni nobena zasluga. Toda ljubiti stare, bolne, streči jim — potrpeti — to je šola krščanstva. In smrt edinega otroka, ljube žene, moža — kaka preskušnja — ki pa naredi one, ki jo prestanejo — močne kot cedre na Libanonu in jih približa Bogu.

In Marija? Koliko preskušenj je tako sijajno prestala! Navedimo samo eno: Betlehem! Pod srcem ji biva Mesija — ona pa ne dobi revne sobice zase in zanj. Ali obupava, morda dvomi, če ni angelski pozdrav le prevara? Ne. V duši ji zveni večni akord: Glej, dekla sem Gospodova. V hlevček gre in tam ob jaslicah je ona veličastnejša mati, nego bi bila v zlati kraljevski sobani. Pojdimo za njo v šolo življenjskih poskušenj!

5. Zavore.

Ogledali smo si življenske preskušnje, ki nam jih, malih in večjih, vse polno pošilja božja previdnost zato, da nas utrdi, naredi močne — in nas bolj približa Bogu in nam jasneje odgrne cilj našega življenja.

Je pa še neko drugo sredstvo, ki ga ima Bog pripravljenega za naše potovanje. Na cestah, kjer je mnogo hudih klancev, je postavljena deska, na kateri je naslikana cokla — zavora.

Voznik, ki nima dobre zavore, je kaznovan. In če vozi po klancih brez nje — utegne zavoziti v nesrečo prej ali slej.

Dobri Bog je ob cesto našega življenja tudi postavil prav mnogo takih napisov in življenje nam pod hitri, zlasti z napuhom naloženi voz čisto podstavi zavoro. In šola življenja nas mora naučiti, da mi te zavore, te ovire vzljubimo.

Kolikrat slišimo iz križevega pota klic božje služabnice sv. Terezije: Trpeti ali umreti — umreti ali trpeti. Vprašajmo se, ali smo se že kdaj resno zamislili v ta klic? In če smo se, ali se nam, navadnim ljudem, ki smo še tako daleč od globokosti resničnega krščanstva, ni zdel nerazumljiv? Saj vendar navadno govorimo narobe. Rajši umreti kot trpeti. Kdo bi ljubil trpljenje? Ali kdo bi ljubil ovire in zavore svojega delovanja na brzi poti življenja? In vendar je edino prav, da jih ljubimo. In ljubili jih bomo, če jih prav razumemo. Te ovire niso kaki težki, veliki križi. Tudi te vdano nositi je naša dolžnost in je naša pot, če hočemo za Kristusom. Da pa kdo more težko težo nositi, se mora navaditi majhnih butar. In take male butarice, mali križci, ki nas utrdijo, da bomo prenašali težje, da bomo celo razumeli veselje trpljenja — to so naši pogostni neuspehi, pogostna majhna in večja ponižanja. Ta so prekoristna šola življenja za tistega, ki hoče brati iz te knjige.

Za zgled začnimo pri šolarčku. Nadarjen je, igraje se vse nauči v šoli, domov nosi lepa spričevala. Kar naenkrat pa dobi v spričevalu slab red. Kako je užaljen! In ničesar ni on kriv, samo učitelji, profesorji. Domači navrh navadno potegnejo z njim. Ti ne razumejo te šole življenja. »Prav mi je. Saj za ta trud nisem drugega zaslužil,« bi moral reči. »Toda, odslej se hočem vse drugače poprijeti in dokazati, da sem napredoval.« — Oglejmo si krojačka. Prvo obleko je naredil. On, ki jo je naročil, si jo pomeri: Tam preozko, tu preširoko. Krojač za silo popravi — pa s kako jezo: Kako je siten ta človek! nikoli več mu ne bom delal! Tako govori. Namesto da bi ta neuspeh bil pobuda za napredek, mu je povod, da njegov napuh godrnja, in zato ostane tam, kjer je bil. — Nekoč je jako slaven učenjak naletel naenkrat na zelo uničujočo oceno svojega zadnjega dela. Potožil je svojemu vernemu prijatelju, kako da ga ocenjevalec napada in trga. Pobožni mož ga poslušal čisto mirno. Ko je učenjak končal svoje tožbe, mu reče verni prijatelj: »O, kako dober je Bog!« Učenjak gleda ves iz sebe in toliko, da se ne raztogoti nad prijateljem. Ta mu pa smehljaje ponovi: »Da, da, zares, Bog je neizmerno dober. Pojdi in zahvali ga za to šolo.« Pisatelj zamišljen odide, prebere še enkrat oceno. Preštudira svoje delo in zares se mu zdani, da je marsikaj v njegovem delu prav površnega in plitvega. Začne snovati novo delo. Snuje, dela — izda knjigo — in vse je govorilo o novem napredku tega moža. In tedaj je rekel učenjak prijatelju: »Bog je zares dober. Kako koristna mi je bila ta šola.«

Vsi imamo kakor podedovano, da iščemo krivde pri neuspehih vedno v drugih, ne pa v sebi. Učitelj nima uspeha v šoli; kdo je kriv? Učenci. Če pa natančno pogledamo sami sebe — je pa krivda v nas samih. Starši nimajo uspeha pri vzgoji otrok. Redno je krivda pri starših. Neuspehi jih ne izučé. Da nas pa neuspehi ne izučé, je glavni vzrok v našem napuhu.

Zato imamo spet najlepši vzor v Mariji. V Kani je na sva-tovščini. Ljubezni polna je prva opazila, da ženinu pohaja vino. Vsa v skrbi reče Jezusu: Vina nimajo. Jezus pa ji reče: Žena, kaj je meni in tebi mar. Vemo razlago sv. Avguština. Jezus je hotel reči svoji materi: Imam li od tebe svojo božjo vsemogoč-nost? Moja božja narava, ki dela čudeže, ne izhaja od tebe. Na prvi videz se nam zdi, da je tudi tu božja previdnost hotela dati nam zgled v Mariji: Njena prošnja, navidez odbita, brez uspeha — je bila vendar-le uslišana. Razumela je odgovor vsled svoje globoke ponižnosti. Prosimo jo, da bi tudi nam izprosila pravo umevanje, kadarkoli nam pod voz življenja Bog podstavi oviro — ki nam bo le v duševni napredek, če jo bomo razumeli in prav izrabili.

II. Močna volja.

6. Slabiči smo.

Dosedanja razmišljanja so nam odgrnila, da je odločitev za dobro nujno potrebna. Brez te je človek omahljivec in jadra nezavedno kam. Božja previdnost nam ob tem pomaga s pre-skusnjami, zavorami in nas z življenjem samim šola in domika bliže sebi. Na nas je, da to šolo življenja razumemo in da z veseljem vanjo hodimo, če nam je kaj za zveličanje duš.

Vendar pa bi si upal postaviti trditev, da ni vzrok temu, da nas vsa šola božje previdnosti ne zmodri, v tem, ko je ne razumemo, ampak veliko bolj v tem, da nimamo volje — ali pa prav slabotno. Poganski modrijani so to očitno priznavali: Video meliora proboque — deteriora sequor. Vidim in hvalim to, kar je dobro in boljše, delam pa slabo. Danes je svet v toliko napredoval, da si laže, češ, tudi to je dobro, kar delam, dasi mu um in vest oba pravita, kako je to slabo in grešno. To pravza-prav ni noben napredek, ampak je le goljufanje samega sebe. Izvira pa ta goljufija iz slabotne volje. Prav zaradi tega trdijo tudi vsi trezni pedagogi, da naša doba neguje razum preveč, voljo pa zanemarja.

Ugovarjal bi kdo, češ, da ima naša doba ljudi z močno voljo zadosti. Poglejte vojsko! Poglejte zrakoplovce! Kakšne volje je treba vsem tem, da gredo hladni v smrtno nevarnost. V tej trditvi tiči zmota. Za taka dela in dejanja ni treba močne volje — treba je drznosti. Drzni so — a volja je slabotna — skoro pri vseh. Koliko pa jih je teh ljudi, ki bi bili zmožni zmagati

strasti, le eno malo zlo? Ali nismo bili priča v vojski, kako je padala nravnost: Tatvine, divji izbruhi, krivice, oderuštva, prešuštva, nesramnost vseh vrst — se je razpasla na gnusen, za telo, za duše, za družine tako poguben način. Ali so bili vsi ti ubogi zablodeli ljudje nepoučeni? Ne uma, volje jim je manjkalo, pravi cilj so zavrgli — in so šli slabiči za slo, za strastjo, za grehom.

Drug primer, kako je opešana volja, nam je javno življenje in gibanje. Vse se sedaj presnavlja, vse vre, vse išče izhoda iz teh časovnih zmed. To je naravna potreba sedanje dobe, to ni izmišljotina par ljudi. Ali način je včasih sila škodljiv. In vendar kar stotine in tisoči planejo v vrtince revolucije, se lotijo dejanj, ki so ostudna, ki so proti vsaki vesti. In vendar je večina od teh samo gnana. Brez volje so. Kot klasje na njivi. Veter dihne vanje — in vse se nagne in klone.

Celo na zdravje vpliva ta slabičnost volje. Zdravniki trdijo, da bi bilo polovico ljudi manj nervoznih, ko bi imeli močno voljo. Če človek postane nervozen, ko desetletja dela in dela duševno, če postane mati nervozna ob številnih otrokih, to ni čudno. Sve je pa sedaj že vsak otrok nervozen, je pa samo dokaz, da je svet brez volje. — Mati pride obiskat prijateljico in vzame seboj petletnega sinčka. Prijateljici se razgovarjata, sinčku je dolgčas, postane nervozen in pravi: Ah, pojdemo domov! Jaz sem ves nervozen! Slabič nove dobe! — Poznal sem nekega odvetnika in njegovo družino. Ta je trdil, da je nervoznost sama sitnost — razcemeravost, slabost volje. In v njegovi družini resnično niso poznali nervoznosti.

V srednjem veku je učenega in pobožnega moža vprašala njegova sestra na smrtni postelji: Kaj naj storim, da bi bila gotovo zveličana: »Hoteti — resno in odločno hoteti moraš,« ji je odgovoril.

Čisto pravi odgovor. »Iztegni svojo roko in dalo se ti bo.« Hoteti moraš — in če resno hočeš — bodo tvoji volji pokorna tvoja dejanja. Ali je kaj drugega izrazil Zveličar, ko je rekel: »Nebeško kraljestvo silo trpi in le silni ga nase potegnejo.« Silni ljudje, močne, odločne volje dosežejo srečo svoje duše tu in tam.

Toda nihče ne pride na svet z močno voljo. Na slabo je nagnjena, na lenivost in plašljivost. Vsi imamo svobodno voljo — toda za pravo svobodo je treba silne moči. To moč volje si moramo pridobiti. Kakor telo doseže z vajo čudovito moč, tudi posamezen ud — n. pr. roka drvarja, ki žaga; tako doseže naša volja — nedosežno moč, — če jo vadimo. Glejmo svetnike! Postavim sv. Frančišek Asiški. Kaj je bilo lažje, iti na ples, na veselice, na zabave, ali vreči od sebe žamet in denar — obleči trdo haljo in vse žive dni biti ubožec? V tem ubožtvu, v teh nadlogah — je bil Frančišek najveselejši človek. Notranje veselje je žarelo v njegovo lice. Kake volje je bilo treba za nje-

govo voljo, kake boje je bil do te zmage — do zmage samega sebe.

Mi hočemo v to šolo. Stopimo v duhu pod križ na Golgoti: Tam stoji mati sedem žalosti. Vse je zbežalo — ona ne beži, — vse omaguje — ona zmaguje. To je moč volje, oprte na večni cilj. Pojdimo k njej — učimo se od nje in jo kličimo: Mati sedem žalosti, utrdi našo voljo!

7. Delo — dolžnost.

Po včerajšnjem preudarku je nujna potreba, da vadimo svojo voljo in jo nagibamo na dobro, da nam je mogoče hoditi za svojim večnim ciljem. To pa zato, ker imamo vsi podedovano voljo — k slabemu bolj kot k dobremu nagnjeno. To je verska resnica, ki se je uči vsak otrok v šoli, ki jo pa živo okušamo vsi sami na sebi v življenju.

Eden prvih korakov, da si utrdimo svojo voljo, je ta, da vršimo vsa svoja dejanja z veseljem. Vsak človek je rojen za delo. Če pravi sv. Pavel: Kdor ne dela, ta naj tudi ne je, je rekel zaeno: Nihče ne more živeti brez jedi — zato nihče ne sme živeti brez dela. Delo samo na sebi ni cilj življenja, pač pa je delo pot do ciljev. Delo v našem prvotnem stanu bi bilo človeštvu zabava. Ko je pa prišlo nad človeštvo prokletstvo zavoljo greha — je pa postalo delo breme: V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh. Le glejte nedolžnega otroka: Tudi za hip ni brez dela. Neprestano se igra — dela po svoje. Kakor hitro pa mu ukaz delo naloži, mu je breme. In s prvim najmanjšim bremenom se začne šola — boja med dobrim in slabim, med odločitvijo za večno življenje ali za večno smrt.

Če imamo enkrat jasno pred očmi cilj — Boga, če vemo, da je delo tudi pot do njega, potem bomo delali z veseljem.

Z veseljem? Kaj se pravi to? Ali naj je veselje pri delu samo to, da bom prav veliko zaslužil? Je to gotovo nagib in plačilo za delo — toda pravo veselje to ni. Pravo veselje do dela tiči v zavesti, da je delo moj poklic in da je vsako delo častno — in sicer enako častno. Kdo more trditi, da ni kosec, ki si žvižga veselo pesem v rano jutro, prav tako častivreden delavec kot trgovec ali uradnik? Kdo si pa upa trditi, da ni vrtnarica, ki se pripogiblje ves božji dan sredi gredic in jih rahlja — in sadi in priliva ter takorekoč koplje iz zemlje toliko dobre hrane, kaj manj spoštovanja vredna kot gospodična, ki sedi za pisalnim strojem in tipka črke na papir, ali sedi v pisarni in sešteva ter odšteva suhe številke? In če se pravi, da je pravo delo — molitev — da je služba božja, potem utegne drvar na visoki gori vršiti res službo božjo, dočim visoko čislan izobraženec s svojim, ljudski sreči škodljivim delom utegne vršiti vse kaj drugega, nego službo božjo.

Iz prepričanja, da je delo dolžnost, da je delo pot do večnosti, izvira veselje in čast dela. Lehko trdimo, da izvira iz te resnice, oziroma, da tiči v tej resnici tudi rešitev socialnega vprašanja, namreč: Ljudje naj bodo ena družina, ljudje naj so medsebojni bratje. Človek brez dela v to družino ne spada — on je zajedavec — naj ne jé. Vsi pošteni poklici pa so za človeško družbo potrebni — vsi zelo častni. Zato ne sme izobraženec zaničevati — delavca-brata, in delavec nima vzroka, da bi zavidal izobraženca. Družina smo — bratje smo. Vsi imamo dolžnosti — vsi imamo pravice.

Zdi se, kot bi bil hotel Zveličar brez nauka in pridige pokazati, kje tiči rešitev človeške družbe — kje je meč, ki naj preseka zapleteni voz socialnega vprašanja. On bi se bil pač lahko rodil v palači brezdelnega bogataša, ki živi v razkošju, kakor mu ga rodijo znojne kaplje drugih. Ni hotel takega rojstva. Socialna krivica je doma v palači brezdelavnega mogotca. Pa bi bil lahko rojen v revni koči sužnjev — ljudi tlačnih, tepenih in brezpravnih. Ni hotel takega rojstva. Suženjstvo je krivica, je madež na človeški družbi. Zato si je pa izbral hišo delavca, zvestega hlapca, za mater si je izvolil devico, katere prsti so tkali prejo, ki je bila močna žena v delu in samoopovedi.

S tem rojstvom je pokazal človeštvu, da je pravična rešitev družbe — v veselem delu. Sam je veljal za sina tesarjevega, do 30. leta je delal telesna dela. Tri leta pa je vršil duševno delo kot učitelj človeštva. S tem je tudi posvetil oboje delo: Delo rok in delo uma. Nobenega poklica ni nikdar obsojal in zaničeval.

Ko je učil, ni delal z rokami, in ko je hodil jest, kamor so ga vabili, ni hodil kot berač, ampak kot duševni delavec, ki ima pravico do kruha. S tem je tudi ovrgel zmoto sedanje dobe, ko se tako rado veliča samo telesno delo — umsko delo pa se zapostavlja in prezira. Nauki, ki hočejo večjo plačilo dodeliti ročnemu kot umskemu delu — so velika zabloda. Telo brez glave ne more živeti — človeška družba brez duševnih delavcev — mora razpasti.

Vsakanja skušnja nas tudi uči, da so skoro vsi pridni, delavni ljudje tudi dobri. Vztrajni — pri delu — imajo voljo utrjeno in močno. Če beremo o grozotah raznih revolucij — odkod so? Vselej in povsodi so jih izvrševali delomržni ljudje, lenuhi, ki so zmedo izrabljali za svoje krivične namene. Veselo in pošteno delo je rezalo človeški družbi še vedno kruha debele kose — in poceni, lenoba pa je mati draginje in lakote.

Rešitev človeške družbe ni v brezdelnem bogastvu in ne v bednem suženjstvu — rešitev je v zavesti vseh, da je delo naša sveta dolžnost.

8. Zvestoba pri delu.

Velika šola naše k slabemu nagnjene volje je delo. To pa le tedaj, če delamo z veseljem. Z veseljem delamo, če si z delom prislužimo pravičnega in zadostnega kruha — in če vemo, da je delo samo pot, pripomoček do večnega cilja in da je tukajšnje plačilo za delo jako majhno, ker je materijelno, denarno. Vse večje mora priti, in ta zavest nam daje veselje do dela. To veselje pa krepi našo oslABLJENO voljo in nas čuva zablod in grehov.

Druga lastnost dela mora biti — zvestoba. Kaka zvestoba? Kdo je zvest? Beseda nam pove vse. Pri delu nas mora voditi vest. Vest je glas božji. Vest je tajna naša vez z Bogom, odkoder je naša duša. Tanke vesti, občutljive in čujoče vesti ne more imeti, kdor se siloma z uporom, kar je greh, od Boga trga in odtrga. Tak izgubi svoj večni cilj in z njim mora izgubiti tudi vestnost — prej ali slej, ali vsaj v hudi skušnjavi ne bo obstal.

Vsako poklicno delo temelji na neki pogodbi: To dobiš, da to in to izvršiš. Celo kmet-posestnik napravi nekako pogodbo z zemljo: Dala ti bom kruha, redila te bom, če me tako in tako obdeluješ. Prvo je, da je ta pogodba pravična. Pravica božja zahteva, da vsak zasluži stanu primerno vsoto za preživljanje sebe in svojcev. To mora vsak zaslužiti. Če tega ne dobi, je pogodba oderuška, je krivična in tak greh odiranja kliče do nebes za maščevanje. S tem pa je zaeno delavec v vesti dolžan, da pogodbo izpolnuje, da vrši naloženo delo. To nam potrjuje prilika Jezusova v vinogradniku. Trikrat je najel delavce. S prvimi se je natančno pogodil: drugim pa je dal dobrovoljno več kot so zaslužili. Prvi so godrnjali: Zveličar jih opozori: Ne delam vam krivice! Dobili ste, kar vam gre. Drugim pa je dal tudi po denarju, ker so pač toliko potrebovali za preživljanje. Ni bil dolžan po pogodbi — pač pa po srcu — kot brat.

Ta pogodba bi se nam zdela sama po sebi umljiva in umljivo tudi to, da jo vsak vestno vrši. In prav tu prihaja na tehtnico zopet naša volja. Kako zapeljivo je, da človek kako delo opravi površno. »E, dobro je, saj ne bo nihče gledal.« Tu je poskušnja za našo voljo: Ali vzdržiš samo zato, ker te kdo vidi — ali vzdržiš zavoljo vesti. S to vajo vestnosti je treba pričeti v mladosti — to je naloga staršev in vzgojiteljev. Glejmo otroka: Nalogo ima. Za gotovo pa ve, da je to pot učitelj ne bo gledal. Zato napiše nekaj prav površnega: Dobro je, si misli. Kako se moti! Je že zmagan od slabosti, od slabe volje, površen je bil. To pa je seme za malovestnost — in iz nje izvirajočo brezvestnost.

Srečal sem nekoč znanca: Kam greš. »Na dnino.« »No ti, posestnik, na dnino?« »Da. Ves dan bom ležal pri delavcih in bom lepo dnino zaslužil. Zakaj, če me ni, se silno leno dela.« — Tu tiči zmeta, če misli delavec, to je vseeno, naj je dninar ali

pa uradnik — da mora delati pridno in vestno le zaradi nadzornika. Nadzornik mora biti v prsah, v srcu, vest se mu pravi. In vsak, ki se nadzornika boji, se nanj jezi, naj je kateregakoli stanu, to dokazuje samo to, da ni delal vestno, da je nezvesti hlapec.

Vestnost se kaže kot v pridnem delu tudi v tem, da varuje gospodarja škode. Kako se dela z orodjem? »Saj ni moje,« tak je brezvesten odgovor. Videl sem zidarje, ki so betonirali. Treba pol vreče cementa. Zidar je vzle lopato in presekala vrečo, drugi so se zakrohotali. Kaka brezvestnost! Ni šlo za stotake, ampak značilno je tako dejanje. Poznal sem konzum. Uslužbenec so pustili več vreč moke, da se je postarala in splesnila. Ni se jim ljubilo prekladati vreč in so prodajali nanovo došle. — Brezvestnost! — Ali ne govori vse križem, da je današnja doba kar zastrupljena s to površnostjo, brezvestnostjo. Zakaj tožijo ljudje: kje so stari hlapci, dekle, služkinje itd. Ti gotovo niso bili bolj učeni kot sedanji svet. Toda vestni, zvesti so bili. Zvestoba je pa prihajala od žive vere. Bog je moj cilj, Bog me vidi, če prav me gospodar ne vidi. Bolj se mu smili tuje kot svoje.

Johanes Joergensen, svetovnoznani pisatelj, je bil nekoč na strehi milanske cerkve. Ogledoval si je drobne mramornate stolpiče in okraske. Čudil se je silno natančni izdelavi na mestih, ki se od spodaj niso videli. Zadostovalo bi namenu tudi samo napol izdelano — površno obklesani kameni. Tedaj je rekel prijatelju: »Poglejte to delo! Ti delavci so imeli zavest, da jih Bog vidi, katerega oko seže tudi semkaj.«

Tako delo seveda potrebuje močne volje — in kdor se takoj majhnim površnostim ustavlja od mladega, le tak postane cel mož, močan v duši in v volji — in bo zmagal tudi v velikem. Ne hvali zastoj in ne povelečuje sv. pismo sv. Jožefa z besedo: Glejte, z v e s t i hlapec! Zvest Bogu, zvest svoji težki nalogi kot rednik Jezusov, zvest čuvar Rože skrivnostne! Ni hvaljena učnost, ni povelečevana spretnost — slavljen je zvestoba hlapca božjega in zaradi nje je bil postavljen nad sveto družino.

9. Boj z jezikom.

Videli smo, da je delo sijajna šola, če hodimo vanj z veseljem in zvestobo — za naše življenje — in sicer za dobro življenje. Veselo in zvesto delo zamori v nas sto in sto slabih nagnjenj, ojači našo k slabemu nagnjeno voljo in nas usposobi za značajne ljudi; da nismo trst v puščavi, od vetra majan, da ni naš boj za resnico kot bi po vetru mahali.

Prav posebna šola, skoro bi rekel visoka šola za zmaganje samega sebe, za resnično osvoboditev samega sebe — je pa boj z jezikom. Sv. pismo pravi: Jezik je majhen ud, pa napravi veliko gorja. In prav ima tisti modrijan, ki trdi, da je

tisti mož, ki zmaga majhen ud — svoj jezik — močnejši od rokoborca, ki podira junake na tla. V katoliški cerkvi imamo poseben red trapistov, ki vedno molči: Bratje delajo — in molče. Zvečine se v tem redu zbirajo možje, ki so svet poizkusili in ga spoznali. In če si taki poznavanci sveta izbero red molčečnosti, imajo za to gotovo tehtne vzroke. Saj beremo celo o modrijanu Pitagoru, ki je živel 500 let pred Kristom, da ni sprejel nobenega za svojega učenca, kdor ni prestal prej preskušnje — namreč, da je tri leta molčal. In zopet o drugem modrijanu pravi zgodovina, da so ga vprašali, kaj si želi. Odgovoril je: »Edina moja želja je, da bi imel silno dolg vrat.« Vprašalci so se zasmeljali, on jim je pa razložil: »Da, resno si želim tak vrat zato, da bi vsaka beseda bila stokrat premišljena, predno pride iz srca — na jezik.« In če naš Zveličar uči apostole: Vaše govorjenje pa bodi: Da, da — in ne — ne, je z božjo besedo samo potrjeno, kolike važnosti da je brzdanje jezika.

Pa če bi ti učenjaki in Kristus sam ne bili tega razodeli, saj nam vsak dan dokazuje o nadlogah in nesrečah, ki jih povzroča nepremišljena in zlobna beseda. Pregovor sicer pravi: Beseda ni konj — pa pogosto je več kot konj — je prava zver. Zaradi ene same besede se ljudje pobijajo med seboj, zaradi ene besede so prepiri, sovraštva, tožbe. Berite vsakdanje poniževalne preklice po časnikih, zasledujte spore med sosedi, med domačimi! Koliko gorja povzroči nepremišljena, še več — zlobna beseda! Ena beseda — in najboljši prijatelji — so si sovražniki, ena beseda — zakonski mir je ubit — ena beseda in večkrat trpi človek zavoljo nje vse življenje.

Ali ni sramotno, ali ni dokaz pravega suženjstva, da vlada možu, ženi tak majhen ud kot je jezik? Kdor ne zna brzdati svojega jezika, tak je podoben kralju, ki izroča vlado svojemu služabniku.

Če so torej sodbe modrih mož in sodba sv. pisma samega edine v tem, kako nevaren da je jezik, kako strupeno orodje da lahko postane in če nas o tem potrjuje vsakdanja skušnja, potem pameten človek ne bo več dvomil o tej resnici. Pač pa bo vsak spoznal dolžnost, če hoče sebi in bližnjemu dobro, da brzda svoj jezik.

Ta stvar se čuje kaj preprosto. Resnica pa je, da lažje brzdaš najbolj divjega konja — nego svoj mali jezik. Boj z jezikom je hud in težek in ne hvale zastoj sv. pismo zmogovavca: Blagor možu, ki ni nikoli grešil z jezikom. Zato poskusimo tudi mi dognati, kako bi sprejeli in začeli ta boj. Zakaj od tega ne bo samo ta korist, da ne bomo z jezikom grešili — ampak da bomo postali čudovito močni v svoji volji.

In danes ene same vrste boj: Bodimo zvesti čuvarji zaupane skrivnosti. Vsak človek ima srčno potrebo, da si v težavi, ko ga kaj posebno mori v duši, poišče zaupnika in mu potoži svoje gorje. Seveda ga vedno poprosi:

Pa o tem molči! O, vemo, kako muči sedaj zaupana skrivnost prijatelja. Toliko da ga ne razžene. Premaga se en dan, dva — potem že zaupa tretjemu — in skrivnost — je javnost. »Če veš sam, ne ve nihče. Če vedo trije, vedo vsi ljudje!« Kako žalostno spričevalo daje to našim nebrzdanim jezikom. Kolikrat je kaka »tajna« seja. Pojdi čez dve uri v kavarno, pa boš že izvedel vse tajnosti, ki se šepetajo od ušesa do ušesa. Kako visoko cenimo človeka, če mu smemo zaupati največje tajnosti: Molči kot grob. Kako nečastno in neznačajno pa je izdajstvo. Človek, ki izblebeče male tajnosti — se dušno skvari, je suženj svojega jezika — in rojen za izdajavca.

Ta boj je potreben — in silno koristen. Niti ne mislimo ne, kake kremenite značaje, kake sadove zmagovanja samega sebe rodi to čuvanje skrivnosti. Zato ta boj zgodaj in v malem začeti. Že pri otrocih. Postavite jih na preskušnjo!

Sv. Avguštin pripoveduje o škofu Firmiju iz Tagaste: Skril je pribežnika. Vdero vojaki. Škof molči, ko se noče zlagati. Mučijo ga. On molči. Vedó ga pred cesarja. Odgovori: Umreti morem — izdati ga ne morem. Cesar se je začudil in pomislil oba.

Zgled čuvarja skrivnosti je sv. Jožef: Hotel je zapustiti devico — ženo — s k r i v a j. In Marija: Čuvala je božjo skrivnost celo pred ženinom. Posnemajmo in bodimo zvesti čuvarji zaupanih skrivnosti!

10. Opravljanje.

Velika vaja v zatajevanju in zmagovanju samega sebe je, če smo zvesti čuvarji nam zaupanih tajnosti. Zakrament nezmerne tolažbe, da, edine rešitve, če človek po sv. krstu smrtno greši — sv. spoved — je zakrament tajnosti. Res da je zlobni svet o spovedni tajnosti že veliko lagal in še laže, toda zgodovina dokazuje, da nikjer Bog tolike milosti ne deli, kot spovednikom za ohranitev tajnosti. Mi imamo mučence spovedne molččnosti — sv. Janez Nepomuk — pa nimamo niti enega zgodovinskega dokaza, da bi spovednik izdal tajnost — niti oni ne, ki se mu je omračil um. Bog sam je izreden čuvar te tajnosti. In če se vadimo, da tudi v navadnem življenju varujemo nam zaupane tajnosti, bijemo s tem zmagonosen boj zoper grehe jezika.

Drug takisto koristen pa tudi ne lahek boj z jezikom je boj zoper opravljanje. Opravljanje je silno razvita napaka in vkoreninjen greh. So ljudje, ki se sploh razgovarjati ne morejo in ne znajo, če ne opravljajo.

Določimo najprej: Kaj je opravljanje? Veliko se jih moti o tem. Obtožujejo se, da opravljajo, ko niso. Drugi zamolčijo, pa so. Torej kaj je? Katekizem odgovarja: Opravlja tisti, kdor brez pametnega, zadostnega vzroka razodeva resnične napake bližnjega. Opravljanje je torej razodevanje, raznašanje resničnih,

a ne znanih, skritih napak bližnjega. Vsi imamo napake. In vsi želimo, da napake ostanejo prikrite. Njih razodevanje nam škoduje na dobrem imenu. Prav vsakega boli, če kdo njegovo napako, pregreho obeša na veliki zvon. Ljubezen zahteva od nas, da ne storimo ničesar svojemu bližnjemu, česar ne želimo, da bi drugi nam storili. Pomniti pa je dobro, da gre tu za skrite napake. Kar je javno, postavim tatvina, goljufija, detomor, uboj — kar se obravnava pri sodišču in se piše po časnikih — to ni več skrita napaka ali greh, marveč javna. O njej se smemo pogovarjati. Tudi ni opravljanje, ako je napaka — postavim pijanost — kakega človeka tako splošno znana, da ve vsa okolica o njej — in nihče ne sodi drugače kot da je ta človek pravi rekovni pijanec. Tudi ni še opravljanje, ako dobri ljudje tožijo, kako je svet brezveren, razuzdan, kako verižništvo dela draginjo. Opravljanje tudi ni tedaj, če hočemo hudo preprečiti in koga naznanimo. Če bi postavim krčmar čez uro točil in zavajal mladino k pijančevanju, pa bi ga matere naznanile na pristojno oblast, ni opravljanje in ni ovaduštvo. Če zveš od otroka, kako zahaja na slabo pot in to poveš staršem, da ga posvare in hudega obvarujejo — ni greh. Če pride gospodinja vprašat prijateljico: Pred leti je pri tebi služila ta in ta. V dogovoru sem z njo za službo. Kaka je bila? Če jo opozori na napako, pa modro lahko pristavi — da se je poboljšala ta oseba, ni to opravljanje. Iz tega je razvidno, da je opravljanje tisto neopravičeno, z neko notranjo škodoželjnostjo združeno razodevanje skritih napak svojega bližnjega. Korenino svojo ima ta greh v napuhu. Vsak tak skuša vede ali nevede — poniževati, z blatom oškropiti svojega bližnjega, da dvigne sebe in opere svoje grehe.

Drug vzrok je pa pogosto tudi ta, da ljudje ne vedo, kaj bi govorili. Duševnega dela nič, ne bero nič, če je treba količkaj misliti — se ustrašijo — govoriti pa vendar hočejo — torej opravljajo.

Opravljanje je ostro obsodil naš Zveličar: »Hinavec, pezder vidiš v očesu svojega brata, bruna v svojem pa ne čutiš.«

Sv. Avguštin je bil tako strog zoper opravljanje, da je imel v obednici napis na steni:

Kdor pa drugih ljudi življenje pri mizi obira,
Ta naj pomni in ve: Zanjga obeda tu ni.

Sveti opat Pior je v zboru svojih sobratov poslušal, kako malenkostno sodijo in opravljajo drug drugega. Tiho je odšel in se vrnil z veliko vrečo na hrbtu in z malo v roki. Bratje ga gledajo začudeni. »Glejte«, jih pouči, »v tej veliki vreči so moji grehi in napake, pa jo nosim na hrbtu in je ne vidim. Tu so napake drugih — v mali vrečici — te pa vidim.« Bratje so ga razumeli in ga prosili odpuščanja.

Stoji, da je opravljanje grda napaka, ki se poprime marsikoga kot železna navada. Koliko to škoduje! In to tembolj, ko

opravljanje od ust do ust raste. Marsikak opravljivi jezik bi otrpnil, ko bi videl obraz tiste spake, ki jo je on zaredil in ki se je zredila in spačila v grozno grdobno med ljudmi. Opozoriti je treba tudi na veliko, pravo rokodelsko opravljanje, ki se razliva po svetu dandanes iz časopisja. Kot kuga je ta reč nalezljiva in ljudje so tako zastrupljeni, da jim je najboljše berilo — poučno, znanstveno, trezno — pravi dolgčas. Če ni v listih kupe opravljanja in izpraševanja vesti bližnjikov — potem je list »zanič«, »dolgočasen«. Brezvestni časnikarji izrabljajo to bolezen občinstva in jim sipljejo kupoma blato, češ: Pa se valjajte v njem, ko ste ga tako željni.

Torej boj! Velikega samozatajevanja je treba, odločne volje. Skrbimo, da bomo najprej vsak svojo vrečo, ki jo imamo na hrbtu, postavili predse in jo temeljito pretresli. Zakaj ljudje ne napredujemo v dobrem, zakaj nič poboljšanja? Za poboljšanje je treba spoznanja samega sebe. Za to nima časa, če neprestano vohta po smeteh svojega bližnjega. Čim več jih zavoha, tem manj vidi svojih, tembolj je slep zanje. Proč s tem vohanjem! To so ljudje kot hijene, ki se pasejo ob mrhovini, ob grehih svojega bližnjega. Najboljši boj za to je ta, če zamolčimo celo kaj takega, kar bi smeli povedati. To je nekak manever, vaja, da bomo v resničnem boju zmagali. Marija obišče Elizabeto. Največjo tajnost nosi v svoji duši. Toda ona molči. Pride z namenom, da bi teti stregla. Bog plača njen molk, njeno žrtev ponižnosti, da sam razodene Elizabeti čudo tajnosti, ki je bivalo pod njenim srcem.

11. Obrekovanje.

Zelo grda napaka je opravljanje. Njen vir je vedno v nahu, včasih pa tudi v lehkomišelnem govoričenju in v duševni revščini. Boj zoper to je nujno potreben in ni lahek in ni izbojevan prav hitro. Če je kdo opravljevec iz navade, je treba posebne odločnosti, da zmaga svoj jezik in ga razbrzdanega spet obrzda.

Veliko večji greh, veliko grša hudobija kot opravljanje je pa o b r e k o v a n j e. Obrekovanje je pravi roparski napad na dragoceno imetje vsakega — namreč na poštenje in dobro ime. Opravljevca se da izgovarjati, češ, saj je res tako, ali saj nisem nič hudega nameraval, če sem to povedal, ali pa pripoveduje, klepeta kar tako iz navade. Obrekovanje pa izvira vedno iz notranje srčne zlobe.

Kdo obrekuje? Obrekuje tisti, kdor govori o bližnjem izmišljene, neresnične napake, ali pa, če majčkene slabosti vedoma povečuje. Iz tega je jasno razvidna velika hudobija obrekovavca.

Poštenje, čast, dobro ime, ugled — to so za vsakega neprecenljive dobrine. Več so vredne od zlatnine in srebrnine. Strogo obsojamo vse — tatove in roparje, ki kradejo denar in

blago. Hujši od teh pa so obrekljivci. Obrekljivec si izmislil zlagano dejanje, ga pripoveduje dalje in ropa poštenje svojemu bližnjemu. Obrekljivca ne more nihče izgovarjati. Tu ni vzrok človeška slabost ali klepetavost ali dolgčas. Vzrok tiči v črni duši, ne samo kristjana, sploh človeka nevredni duši. Njegova korenina je hudobija. Pridruži se ji bleda zavist, ljubosumje, sovraštvo, škodoželjnost in sploh vse satanske tovaršije hudega duha. In ta družba nastopa pot družbe rokovnjačev, da pleni in ropa najdragocenejše dobrine človekove. Že David označuje te vrste ljudi, da imajo jezike kot kače ostre in gadji strup se skriva za njihovimi ustnicami.

Koliko zgledov te satanske zlobe nam navaja sv. pismo. Egiptovski Jožef in njegove ječe — sad obrekljivke. Čista Suzana — žrtev obrekljivcev, da je ni čudežno rešil Danijel. Oholi obrekljivec Aman je bil pripravljen žrtvovati 25 milijonov državnemu zakladu, da bi z lažjo uničil Mardoheja in vse judovsko ljudstvo. In ali ni obrekovanje v družbi z zavestjo in napuhom pribilo na križ Zveličarja samega? Apostol Pavel je dosti prestal zavoľjo obrekljivcev. Piše v listu do Rimljanov: »Mi ne smemo slabo delati, kakor nas obrekujejo, da bi se dobro iz tega rodilo.« Torej že takrat so bili obrekljivci, ki so kristjanom podtikali, da namen posvečuje sredstva. To obrekovanje se je privleklo do današnjega dne skozi kri in grozo mučencev. Zgodovinsko je dokazano, kako si je dal cesar Neron zažgati Rim, da je gledal goreče morje hiš in skladal ob požaru pesmi. Ko so ljudje besneli zaradi požiga, je vrgel mednje obrekovanje: kristjani so zažgali! In zapeljano ljudstvo je odgovorilo: V areno — pred leve z njimi! Tisoči nedolžnih so bili raztrgani od zverin zaradi obrekljive besede. V Benetkah v takozvanih »piombah« — svinčenih ječah — je brati še danes napis nekega jetnika, ki ga je vrezal v svinec: »Ne zaupaj nikomur, molči in misli.« Jetnik je imel bridke izkušnje zaradi opravljalcev in obrekljivcev.

In kakor davno, tako ne miruje oče obrekovanja — satan — ki je prvi obrekoval Boga samega, češ, da ni govoril resnice Adamu in Evi — tudi danes ne.

Kdo bi mogel pretehtati gorje, ki rodi obrekovanje!

Poznal sem mlad zaročeni par. Res ženin in nevesta zares po volji božji plemenita po dušah, brezmadežna — imovita. Ali ni segel vmes kačji jezik obrekljivca? Ogrdil je nevesto, kar je ženina tako zbegalo, da se mu je omračil um in je končal s samomorom.

Mislím, da mi skoro ni potreba svariti vas vernike pred to grozo hudobije. Saj imamo vsi napake — toda v duši, kjer se koti in goji strup take zalege, kot je obrekovanje, tam ni nobene vere več, tam ni Boga, tam je satan. Zato je pravzaprav odveč svariti kristjane: Ne obrekujte! Odveč pa ni, potrebno je, da branite obrečene in napadene. Veliko delo ljubezni boste s

tem vršili. Koliko tolažbo dobi človek, ki je objedan, obrekovan, če ima zaslonbo ob poštemem človeku in sliši prijateljsko besedo: Ne boj se! Tega noben poštemjak ne verjame. — In še ena važna dolžnost veže kristjane: Da branijo njo, ki je najbolj obrekovana: namreč sveto Cerkev. Koliko obrekovanj so navlili tekom stoletij hudobneži nanjo! Zares — to je boj peklenških vrat zoper njo. Zveličar je obljubil in nas zagotovil: Peklenska vrata je ne bodo zmagala. Ali s tem ni odvezal vernikov, da se ne bi morali boriti zanjo, braniti jo. Če torej slišite obrekovanje, ki vam ga vaša pamet — vaša vest — potrdi kot laž — uprite se. Bodite pogumni in močni! Tega manjka vernikom. Tudi je dolžnost, da branijo služabnike cerkve: škofe in duhovščino, če je obrekovana. Kolikrat kaka dobra duša potožiči, češ, o kako Vas krivo dolže. Kdo je vsaj deloma vzrok? Verniki, ki jih je doslej še vendar veliko več kot nevernikov — pa nimajo te moči in poguma, da bi se odločno potegnili za vero in cerkev. Nekateri se upirajo, pa jih je premalo, druge boli sicer, a molče, veliko pa jih je, ki se smehljajo in dvomijo.

Spominjam se odkritosrčne izjave preproste ženice, ki je rekla: »Tako smo zbegani in izgubljeni, da se nam zdi vsakega koštruna bolj škoda kot svojega župnika.« Dobra ženica je občutila zastrupljenje obrekovanja in natolcevanje in ga je odkrito priznala.

Kako je branil čast Marije njen ženin sv. Jožef! Ni vedel, odkod je nje materinstvo — in jo je hotel skrivaj zapustiti. Sebi je hotel natovoriti obsodbo, da njo otme in reši.

Spominjajte se, verniki, ob teh težkih časih svoje dolžnosti napram cerkvi. Bojujte boj za njo, kot se spodobi otrokom boj za svojo mater.

12. Kletev.

Trojni boj z jezikom smo doslej obravnavali in spoznali, kako nujno je, da se z vso silo zavzamemo za to, da smo zvesti čuvarji nam zaupanih tajnosti, da brzdamo svoj k opravljanju tako nagnjeni jezik in da imamo odločen stud zoper obrekovanje in da se močno borimo zoper obrekovavce in branimo nedolžnost in poštemost. Ves ta boj nam ne bo koristen samo za to, da si privojskujemo osvoboditev od teh napak in grehov, rodil nam bo čudovitih uspehov v naših dušah, ki bodo močne tudi za druge kreposti in nam pripomogle do značajnosti. Pa še en boj z jezikom je nujno potreben. Vojska je razvezala toliko surovosti, da bi si niti ne mislili. Strašna je škoda na blagu in človeških življenjih — ali — vsi tako trdijo — še večja je moralna — nravna škoda: K tej spada tudi grozna razdivjanost in posurovelost. O mesarskih pomočnikih pravijo, da so vedno zelo trdosrčni. Njih poklic je tak, da ubija rahločutnost in nežnost

srca. Da bi bila ta trditev splošno veljavna, ni verjetno in je gotovo mnogo ljudi tega poklica vseeno blagih in milosrčnih. Da pa petletna vojska mora veliko število ljudi čisto podivjati, je dokazana zgodovinska resnica. Po tridesetletni vojski so se potikali ostanki vojske po raznih pokrajinah. Nobena vas ni bila varna pred njimi: Ropi, umori, tatvine, onečašcanje — grozno preklinjevanje je bil njih delež in posel. Zato ni čuda, če tudi pri nas opažamo med drugimi žalostnimi izrastki vojske pravi cvet te divjosti: Strašno surovo preklinjevanje.

Kletev je zunanji izraz notranje, srčne surovosti in pro-palosti. Kjer srca podivjajo, kjer se zatro vsi vzvišeni cilji in ostane samo strast, tam se razpase in razdivja surova kletvina. Resnično vernega kroti strah pred grehom, resnično izobraže-nega in olikanega varuje vsaj deloma njegova dostojnost. Kjer pa opeša vera in olika, tam požene to strupeno, grdo cvetje. Danes opažamo kletev pri otrocih, kletev v družinah, na ulici, pri delu, pri družbi, v vlaku. So ljudje, ki predno dvakrat zinejo — že trikrat zakolnejo.

S stališča olike in s stališča vere je naša dolžnost, da se borimo zoper to navado.

Kletev bi lahko razdelili na tri dele: Kolne, kdor rabi v govoru po nemarnem sveta imena, ali hudobne psovke ali tudi druge grde besede in kvante.

Druga vrsta kletvine, ki je hujša in vse bolj grešna, je, če kdo z besedami sebi ali bližnjemu želi kaj hudega: On ga preklinja.

Tretja vrsta pa so bogokletja: Če kdo preklinja Boga, Marijo, svetnike in sploh svete reči. Prvi način kletve je redno samo mali greh. Je to neka razvada, ki ima pa to slabo lastnost, da se je človek silno hitro oprime in da se je težko iznebi — in pa da je začetek hujših kletvin. Kdor bi mislil, saj to ni nič takega, če malo zakolnem, ne bi sodil prav. Res ni velik greh, ali pot pripravlja vse hujšim — in pa pohujšuje druge, zlasti otroke. Odkod imajo nedolžni otročiči kletvine, če ne iz pohujšanja? Pohujša jih ulica, pohujša tovarišija, pohujšajo starši. In kako se zakrckne srce otrokovo, če je vdan surovi kletvini! Kakšne besede izrekajo dandanes otroci, ko jim redno ne vedo pomena, ali grozota so v ustih otroka. Tak otrok nujno pride do druge vrste kletvine — do preklinjevanja. Tak bo začel preklinjati tovariše, ob vsaki jezici bo sipal nanje pro-kletstvo, preklinjal bo starše, predstojnike, vreme — živino — sploh vse, če mu ne teče gladko in po njegovi volji. Iz prvih začetkov, ki so izbruhi jeze, nastane navada, ki jo je težko sleči. Kdor pa se enkrat vda prvi in drugi stopnji kletvine, je že čisto blizu — tudi bogokletstva. Ko sliši prvič bogokletstvo pri drugih, ga še pretrese in studi se mu. V prvi jezi, ko mu je pot že pri-pravljena, sam izbruhne bogokletstvo. Ko se zave, se še pre-straši. Toda kmalu otopi uho in srce za to spoznanje in najgrša

bogokletstva mu sipljejo iz ust — kot bi res nosil v prsih pravi sedež pekla.

Torej iz vseh ozirov — zaradi naravne dostojnosti, olikanosti — in zaradi žaljenja božjega imamo povoda dovolj, da se borimo s kletvino.

Toda, tudi ta boj ni kar lahek. Lehko je zatreti to navado v prvem začetku. Zato je dolžnost vzgojevateljev-staršev, šole in odraslih sploh, da ne pohujšajo otrok s kletvino — če se pa pohujšajo drugod — da jih hitro opozore in posvare. Celo sv. Alojzij je ponovil parkrat grde besede, ki jih ni razumel in jih je slišal od vojakov. Kako se jih je kesal, ko mu jih je učitelj razložil! Otrok mora razumeti, zakaj ne sme rabiti takih besed. Otrok bo ob takih malenkostih začel zgodaj boj sam seboj in brez dvoma bo nekoč poštenjak in dušno močan tudi ob hujših skušnjavah življenja.

Nihče — ne otrok in ne odrasel se pa ne bo odvadil zlahka, če je ta grda navada vkoreninjena. Šel sem nekoč za mladeničem, ki je spremljal gospodično. Menda je bila njegova zaročenka. Pripovedoval ji je o nekem izletu. Da, ti moj Bog, kako pripovedovanje! Vsak stavek je začel s kletvino, vmes postavil jih še par — in za piko tudi kletvina. Ali ni groza, da tako otopi ves čut za dostojnost — če že vere nič nima. In čuda je tudi, da dekle prenaša takega spremljevalca

Kolikega napora je treba, da človek zmaga samega sebe, če je ta razvada tako zašla v kri. Kdor reče pri spovedi: Ne bom več — ne bo nič dosegel. Treba je velike volje in dolge vaje. Star mož mi je pravil, da se je te navade odvadil s tem, da je sklenil zaradi vsake kletvine poljubiti tla — kjerkoli. »V gozdu, na polju ni bilo nič hudega. Toda nekoč zakolnem v družbi tovarišev pred cerkvijo. Na tla,« mi veleval sklep — a sram me je bilo. »Moram,« sem si velel — pokleknil in poljubil cesto. Ozdravljen sem bil.« Kakšna moč volje! To dejanje bi se utegnilo zdeti smešno, pa je vendar sad železne moči in tak človek, ki je tega sposoben, se ne bo odvadil samo kletvine, on bo zmožen velikih del in zmag v življenju.

13. Laž.

Razen že razmišljevanih bojev z jezikom je velike važnosti še en boj, važnosti za naše poštenje, za našo vero — za vso našo notranjost. Ta boj je — boj z lažjo.

Brez pretiravanja smem trditi, da je veliko število onih, ki jim je laž, manjša ali večja, vsakdanja malenkost, za katero se njih vest niti ne zmeni. »Je že tako nanese, je tako bolj prav, da sem se zlagal. Vsaj sitnosti nimam.« To je izgovor. Z resnico ima namreč človek sitnosti. Resnica oči kolje.

Seveda bo vseh teh ljudi, ki radi izrekajo neresnice, velika večina takih, da so silno užaljeni, če bi jim kdo rekel, da ne ljubijo resnice, ali da bi jim rekel kdo: Ti lažeš! Ti si lažnivec! Resnico izreči brez škode in sitnosti, ni težko. Prav posebno lahko je tedaj resnico povedati, ko se človek nad bližnjim znaša in se pobaha: »Ali sem mu jih povedal v lice, da ima zadosti.« Ob takem slučaju je seveda vsak rad in lahko resnicoljuben. Kadar je pa treba zaradi resnice kaj pretrpeti, ko ima človek zaradi resnice sitnosti, tedaj omaga vsa resnicoljubnost, vsa moč volje izgine, človek se zlaže, ker je to bolj pripravno, bolj komodno. Gotova vrsta ljudi je vedno lagala. Morda pa vendar ni bila laž tako razširjena kot prava nalezljivka še ne zlepa kot je danes.

Tudi tu je opravila vojska svoj grdi posel tako, da je žalost. Vsa vojskina doba je bila v to narejena, da se je lagalo. Lagal je, kdor se je skušal oprostiti grde vojne službe, lagal je kmet, da je prikril živila, lagal je revež, da je več dobil, lagalo se je zavoljo podpor, lagalo se je, da se je verižilo in delalo oderuške dobičke. Lagali so otroci, da so bili oproščeni šole, lagali so možje ženam in žene možem, navsezadnje smo vsi lagali na ukaz višjih oblasti, ki so nam prikrivale resnico, da nismo nikoli prav vedeli, kaj in kako. Ali ni čuda, da se je ta plevel bohotno razrasel vsepovsodi. Zato je naša dolžnost, kot je bila vedno, da z vso silo rujemo ta plevel iz duš človeštva in ga skušamo privedi k ljubezni do resnice.

Zares s stališča tega sveta, to se pravi s stališča lagodnega dobičkarstva, koristolovstva, lenuharstva — je laž jako pripravna in koristna. Saj je danes že kar pregovor, da se vsakemu, ki pošteno misli in govori, slabo godi, dobro pa sleparjem in lažnivcem. Toda če ostane in vztraja človeštvo na takem stališču, potem je njegovo stališče resnično obupno in ni več človeka vredno.

Zgodovinska resnica je, da so poštene in značajni ljudje vseh časov — tudi poganskih — sovražili laž. Grški državnik in vojskovodja Aristid se niti v šali ni nikoli zlagal in so mu naredili ime »Pravični«.

Odkod torej to? Vsak resnično pošten človek ve in čuti, da je laž hinavščina, da je tisti, ki laže, razdeljen na dva človeka: Notranji človek — in zunanji. Pri poštenem človeku mora vladati med obema edinost, harmonija. Če tega ni, je zunanji človek samo maska, spaka. Posledica tega, če nosi krinko na licu, če ima človek jezik za to, da zataji, kar ima v sreč, je pa to, da človek začne kmalu tudi samemu sebi lagati in oslepari tudi svojo lastno dušo. Saj je znan rek o lažnivcih: Tako laže, da sam sebi verjame. Z malimi lažmi se izpodje ljubezen do resnice, male laži zabrišejo rdečico v licu, ki se pojavi pri prvem grehu laži. Otrok, ki se ti zlaže in nič več ne zardi, je že skvarjen. Njegova pot je v pogubo. Jasno je, da laže ponajveč bojaz-

ljivec. Ve, če resnico pove, da bo zanj neprijetno. Pogum je imel, da je naredil napačno dejanje, poguma, da bi priznal, mu manjka. Geslo tatov je: Lagaj trdovratno. In geslo vseh slabičev je isto. Notranje močan človek, poštenjak, ne bo nikoli lagal.

Če hočemo torej biti pošteni, boj laži. Prvi boj — pri otrocih. Otroška duša je silno občutljiva in vsa vstrepeta pri prvi laži. Zato je naloga staršev, da vcepijo ves stud do laži v srce otrok. Če dva otroka zagrešita isto, pa eden taji, drugi pogumno in odkrito prizna, je kazniv oni, ki taji. Bolj mora biti kaznovan zavoljo laži, nego zaradi prestopka. Zato pa otrok nikdar ne sme imeti potrebe ali zgleda laži pri vzgojiteljih. Tudi male laži ne. Naj se otrok navadi na to, da mu odgovori odrasli: Tega ti ni treba vedeti! Zveš kesneje. Tudi ob tem se bo vzgajal otrokov značaj na dobro.

Drugi boj laži v družini. Laž v družini je strup, ki zamori vso srečo. Že pred poroko je med zaročenci laž in tajeenje prerokba za bodočo nesrečo. Niti ene skrivne strani v srcu ne sme biti med njimi, ki se vežejo za vedno! Laž pred zakonom je rojstvo studa v zakonu. Laž v zakonu je samo predigra na pekel, ki se gotovo razvije. Kakšno življenje je, ko mož laže ženi, žena taji možu. Prej ali slej itak pride na dan in ves gnus se zbere nad take zakonske.

Boj laži veljaj tudi ob smrtni postelji! Koliko se tu laže! Ni treba spravljati bolnika v obup, pa, če je resno bolan, mu ni treba v enomer lagati. Koliko ljudi se ne spravi z Bogom zavoljo teh neumnih laži! Pri imenitnem gospodu me je ustavila žena: Ne povejte mu, da je nevarno bolan! Pa mi je mož sam potožil: Saj vem, da sem pri kraju in vsi lažejo. Kdaj bi se bil že rad spovedal, pa ne puste duhovnika do mene, lažnivci!

Boj tudi javni laži. Včasih se je reklo: Tako je res, kot bi bilo tiskano. Danes: Tako je zlagano, kot bi bilo tiskano. Ali se nam ne studi, če beremo vse mogoče časnike in si vse križem očitajo: lažeš, lažeš!

Kaj je resnica zares izgubila pravico javnosti? Ali naj ljudje žive samo od laži? Tu je polje, da bi se pošteni dvignili in zahtevali resnice. V vsej javnosti narodi ne vedo nikoli, kaj in kje je resnica. Nekaj ljudi — naj so to diplomati ali pa časniki — nas varajo in vodijo v nevednost in temo. Hudega boja in resnega spoznanja bo treba, da se svet zave in glasno zahteva resnice in stopi v odločni boj zoper vsako laž.

Odveč bi bilo dokazovati iz sv. pisma grehoto laži. Naravnost — torej tudi božja zapoved je — ljubiti resnico, saj je Bog večna resnica. Strašen zgled sta nam Ananija in Safira.

Marija je verovala — resnici: Sicut locutus est per os sanctorum! Jezus je prišel na svet, »da je dal pričevanje resnici«. V boj za njo!

14. Ne skrbite, kaj boste jedli . . .

»Boj je človeško življenje na zemlji,« je Jobov izrek. Bojev najrazličnejših je vse polno. Bojuje se vojak, bojuje se kmet z zemljo za kruh, bojuje se popotnik z zaprekami, bojujejo se ljudje med seboj z jezikom in rokami. Toda Jobova beseda je mišljena v prvi vrsti o duhovnem boju — o tistem, ki ga duševni človek — boljša naša plat bojuje s slabšo: Dve postavi nosim v svojem telesu; postavo duha in postavo mesa, pravi apostol. In sv. Duh govori: »Telo obtežuje duha, ki ga vleče k zemlji, ko bi rad mislil visoke misli.« In zopet sv. Pavel sporoča o samem sebi: »Zato tarem svoje telo in ga devljem v sužnost.« O tem boju smo doslej v prvi polovici majnika marsikaj razmišljali. Spoznali smo, kako nam božja Previdnost nudi mnogo prilik, da se izvežbamo in utrdimo za boj in kako je zlasti boj z malenkostimi važen. Zakaj kdor v teh malih bojih ni zvest, ne bo vzdržal večjih.

Kot je jezik nevaren ud in je mnogo sile treba, da ga krotimo, imamo pa v sebi še bolj nevarnega sovražnika, ki bi nas rad spravil v popolno sužnost: To je naš želodec. To je posebne vrste kralj, ki se ne da kar tako spraviti ob vlado. Njegovo kraljestvo je velikansko. Ali ste že videli naslikane ali žive razne podmorske živali, ki imajo samo usta — potem pa vse telo ni drugega kot ena vreča — sam želodec jih je. Te živali so pravi plavajoči živi želodci. Pa ne samo ti. Kaj pa delajo ribe noč in dan? Plavajo seveda — ampak v resnici samo love, da polnijo želodec. In tice? Kaj tice samo za šalo skakljajo od veje do veje? Ali žolne trkajo in nabijajo po deblih, da delajo godbo v gozdu? Ali bramor in druga golazen žre zato rastline, da jezi vrtnarje? Mar lev za kratek čas rjove in se plazi po puščavi? Vse to dela v živalstvu nagon, da se prežive — da želodec napolnijo — da služijo temu gospodarju in kralju noč in dan. Vse skupaj so pravzaprav samo plavajoči, lazeči in leteči želodci.

Dobro, tako je pri živalstvu. Pri človeku pa je drugače, porečete. Tudi človek skrbi za hrano in je svoj kruh v potu svojega obraza, toda tu je kralj on, njegova duša — njegova boljša plat — ne pa želodec.

Da, tako bi bilo prav. Toda vendar je v resnici tudi tako, da silno veliko ljudi hodi po svetu in niso prav nič drugega nego želodci, ki hodijo po dveh nogah. Zdi se kot bi bili vso dušo vdinjali v službo želodca. Samo to vprašujejo: Kaj bomo jedli, kaj bomo pili? Sv. Pavel pravi o njih še bolj trdo besedo. Ne samo, da imajo želodec za kralja, ampak za Boga ga naredi. »Katerih bog je trebuh in katerih konec je poguba.« Kakšno kraljestvo je njegovo? Otroci se stepo zavoljo boljšega kosa potice, ki jo reže mati. Kdo jih šunta? Kralj želodec. Otroci izvrše prve tatvine doma: jedila in denar, da si kupijo sladkarij. Kdo jih podpihuje? Želodec. Nesrečni zakoni se sklepajo zavoljo denarja. Kdo je pri tem sklepanju za ministra in sveto-

valca? Nenasitni želodec. Tatovi vlamljajo in kradejo — kolovodja želodec. Revolucije nastajajo. Od kod? Zato ker so nekateri želodci taki, da hočejo vse na svojo mizo spraviti, drugim pa ne privoščijo ničesar — komaj drobtine z miz. Zaradi kraljestva želodčevega so razpadla cesarstva. Največji zgled zato je rimsko cesarstvo. Dokler so ljudje kraljevali želodcu, so zmagovali vesoljni tedanji svet. Ko je pa želodec zakraljeval v Rimu in so imenitniki premišljevali, kako bi več pojedli, kako dražje jedi spravili na mizo — ena skleda naj bi stala tisoče — omaka iz jezikov najdražjih ptičev pevcev — tedaj se je pa Rim zrušil in so nad njim zavladali drugi narodi.

Krut vladar je to in vsi njegovi ministri mu pomagajo: Poželjivost, zavist, trdosrčnost, skopost, zatiranje ubožcev, preganjanje vere. Vsi morajo na delo zanj tam, kjer zasede ta kralj tron v človeku. Kakšna žalost bi nastala na svetu, ako bi vsekrižem zavladal on? To bi bilo prav tako kot v tolmunu, kjer so vsakovrstne ribe. Druga drugo preganjajo in žro, dokler ne ostanejo prav samo one, ki so najmočnejše. Nobene ljubezni bi ne bilo — nobenega usmiljenja — nobene vere.

Od tega kralja — materijalista — je oni glas, ki ga sami večkrat slišite: Kaj hodiš v cerkev? Kaj imaš neki od tega? Ali si sit za to? To je glas tega boga-malika, ki se mu pravi trebuh — želodec. Ni vzrok revščina, da bi zemlja ne dala živil, Bog je pogrnil mizo za vse — vzrok tiči v tem, da so ljudje, ki so samo želodci — in ne ljudje — in hočejo sami sedeti ob tej božji mizi.

1854. leta, ko je bila razglašena dogma o Brezmadežni, se je vila lepa procesija po nekem mestu. Deklice so nosile podobo Marijino, vse verno ljudstvo je bilo srečno. Skozi okno gleda sprevod ženska — katere bog je bil trebuh. — Zaničljiv smeh na ustnicah je vpraševal prve pare: Kaj pa imate od tega, ali boste siti za to? Ko pride mimo okna podoba Brezmadežne, zakriči ženska, da se vse ozre v okno. Kaj je bilo? Pogled na podobo, na veselja žareča lica deklic jo je tako presunil, da je občutila vso svojo prazno dušo, se odrekla zgolj materijalističnemu življenju in je postala verna.

Razumejmo tudi v tem smislu Gospodov rek: »Ne skrbite, kaj boste jedli...« Ni nas z njim opozoril samo na božjo previdnost, ki skrbi za vesoljstvo. Ne. Opozoril nas je tudi: Niste samo iz mesa. Tudi duša biva v vas. Če nasičujete samo telo — bo duša stradala. Če iščete samo materijelnih dobrin, boste sredi največje sitosti lačni. Svet nasičuje samega sebe čezdalje bolj z materijelnimi dobrinami — pa je čezdalje bolj lačen — bolj nesrečen — ves truden praznega hrupa. Zato iščimo najpoprej božjega kraljestva in njegove pravice, vse drugo pride samo ob sebi ob vsakdanjem boju — vse drugo vam bo navrženo.

15. Post.

Včeraj smo začeli razmišljati o boju s posebno nevarnim sovražnikom našega duhovnega življenja — z želodcem. Kralj hoče biti in spraviti pod svojo oblast vse naše duševne moči. Najbolj mu je všeč, če more ljudi pretvoriti, da niso več ljudje — to se pravi, da nima um in volja govoriti, da odstavi glavo od kraljevanja in on prevzame v roko žezlo vlade. Ako jo dobi, poživali človeka, da ni pravzaprav nič drugega kot na nogah hodeči želodec. Zabriše mu večni cilj, z njegovega čela izmije znak človekovega dostojanstva in ga poniža do brezdušne živali. »Neumnim živalim so se prisposodobili in njim so postali enaki,« pravi sv. pismo.

Da se ubranimo njegovemu kraljestvu, je potreben boj z njim. Toda ta boj ne sme biti tak, da mu ne damo, kar mu gre; biti mora tak, da mu ne izročimo vlade, ampak da mi vladamo njemu.

Ker smo pa sami slabotni in se damo lahko premagati, je preskrbela sv. Cerkev, naša mati, pripomoček za to: Določila je za vernike — post.

Da, post! Zlepa ni postave, ki bi se v sedanji dobi tako pogosto prelamljala kot ravno post. In to se ne godi samo na suhem lesu nevernikov — ampak na svežih vejah vernih katoličanov. Zakaj? Nič ne pravim, da bi bil vzrok v uporuh zoper cerkev. Je tudi ta, toda pri ljudeh, ki so se že davno sami izobčili iz cerkve s svojim življenjem. Glavni vzrok tiči v tem, da ljudje posta ne umejo.

Najprvo nam je treba vedeti, da je cerkev postavila post — kot mati — dobra mati v skrbi za nas — ne pa kot kaka zatiralka. Zavoljo svoje dobrote je polna obzirnosti in lajša post, kjerkoli je količkaj potrebno. Saj vsako leto slišite postno postavo, ki vpoštevava vse mogoče razmere in vernikom lajša post do skrajnosti: Težko delo, bolezen, revščina, popotovanje, hrana v gostilni — vse to oprostí posta. Toda postave ne prekličé, ker hoče, da ohranimo duh posta: To je: Obdržimo si jasno zavest, da je boj z želodcem za vsakega nujno potreben, če hoče ostati človek, tembolj, če hoče ostati kristjan. Post ni čisto nič drugega kot pot, po kateri pridemo do popolne vlade duše nad telesom. Post je vaja v duhovnem boju za moč volje — za vlado duše. Odtod razumljiv izrek apostolov: »Zato tarem svoje telo in ga devljem v sužnost,« in besede božje, govornjene Kajnu: »Podvrzi si njegovo poželenje in ti čezenj gospoduj!«

Prav zavoljo tega nam zgodovina človeštva niti enega res duševno velikega človeka ne navaja, ki bi bil suženj požrešnosti. Vsi veliki in modri možje so poznali post in so si ga nalagali, da so mogli neovirani razviti svoje dušne moči.

O prvem postu pove sv. pismo. Bog ga je ukazal v raju. Majhen je bil, lahak — ali bil je preskusni oženj za prve starše: Ali vladaj duh — ali vladaj naslada — poželjivost. Prelomila

sta ga samo enkrat — in kakšne posledice za vse človeštvo! Kako kruta vlada želodca je nastopila vso dobo poganstva! In vselej, kadar je človeštvo zašlo v popolno sužnost poželenja, vselej ga je otel post.

Ninive je opozoril Bog po Jonu na njih mesenost — in jim zagrozil pogin. Poganski kralj je odredil vsesplošni post. Celo živali so se morale postiti. In Bog jim je prizanesel.

Postil se je Mozes, postili preroki, postil se je največji med možmi, sv. Janez Krstnik.

Likurg, veliki zakonodajavec Šparte, je uvel za mladino post: skromne jedi, nobenih slaščic in požrešnosti! In kake državljane je vzgojil! Vzor vsem narodom v oni dobi.

Glejmo svetnike! Prav vsi brez izjeme so neizmerno visoko cenili post. Ne le, da so strogo izpolnjevali cerkvena določila glede posta. Ne. Vse več so si sami nalagali. Pa to niso bili možje, ki so brez dela morda samo nekje ždeli in molili. Najtežja duševna dela in telesna so proizvajali — in se postili. Sv. Frančišek Asiški, sv. Krizostom, sv. Bazilij — možje, katere je današnja, tudi brezverska veda začela proučavati in jih kot izredne učenjake, vzgojitelje in človeštvu koristne hvali in občuduje.

In tako nahajamo post še danes pri raznih narodih, celo malikovalskih: pri Judih, Kitajcih.

S tega vidika gledan post nam bo resnično ljub in bomo s Krizostomom veseli vzkliknili: »Ves sem srečen, da je prišel spet 40 danski post!«

Da je post spokorno dejanje za naše grehe, to je samo po sebi umevno. Ali jaz bi vas rad opozoril zlasti na to, kako post utrdi našo voljo. Kak slabič je v boju sam s seboj, kdor, postavim, v petek ne more prestati brez mesa. Kolikrat jedo postno izven petka, v petek pa meso. Mesa se zdržati, ko ga ni, ni težko. Moč volje in zmago duha pokažeš, če ga ne ješ, ko bi ga mogel, postavim, če koljejo na petek! Koliko se tu greši!

Post, izpolnjevan v pravem duhu, ne bo škodoval našemu zdravju, nasprotno — celo koristen je, ali še bolj je koristen naši duši: Moč nam raste iz njega, zares zvesti otroci cerkve se izkažemo — in svoje krščanstvo v dejanju prenesemo od črke — v življenje.

V gostilni je bil nekdo zasmehovan, ko ni hotel jesti mesa v petek, dasi bi ga smel. Ne da bi zasmehovalcem kaj ugovarjal, je naročil klobaso. Pa je ni jedel sam, dal jo je psu. Na to pa mirno pristavil: »Glejte, ta nima posta, jaz sem pa katoličan, ga pa imam.«

Zveličar sam je nam za zgled premagal to skušnjavo in nam razložil: »Človek ne živi samo od kruha — ker ni samo iz telesa — ampak tudi od božje besede — ker imamo dušo.«

16. Alkohol.

Začetkom tega meseca so imeli zdravniki prav po vseh šolah predavanja o alkoholu. Da se je to zgodilo, česar doslej še ni bilo nikoli, mora biti zato dovolj vzroka. Zdravniška veda je dognala, kako silno škodljiv je alkohol za mladino in za človeštvo sploh, uživan na način, kot se je sedaj vsesplošno začel uživati. Tudi Amerika se je zedinila po ljudskem glasovanju zato, da se sploh ves alkohol prepove in vse pivnice zapro. Amerikanci niso neumni ljudje — in so tudi imeli gotovo tehtne vzroke, da so proglasili to postavo. Če se gode take velike reči zoper alkohol, ne smemo ostati tudi mi brezbrizni glede tega vprašanja in je naša dolžnost, da se za to gibanje zanimamo in se mu sami pridružimo.

Ko govorimo o krutem kralju — o naši telesnosti, o požrešnosti želodca, je prilika, da govorimo tudi o alkoholu. Alkohol je izredno postrežljiv sluga želodčev in s trinoško brezobzirnostjo spravi podse ves značaj, vse poštenje — vso dušo — tistega, ki se mu vda. Torej tistega, ki ga alkohol zmaga, ki ni imel toliko volje, da bi se mu uprl in njegovo kraljestvo strl, tistega usužnji popolnoma. Vprašajmo najprej, kaj pravi zdravniška veda? Ta je dokazala, da naša duša ne more delovati drugače kot po gotovih živcih, ki so vsi pritrjeni v možganih. Možgani in živci so instrument duše. Kakor najboljši orgljavec ne bo nič opravil pri orgljah, ki so potrte in razglašene, tako nobena duša, dokler je navezana na telo, ne more delevati, če je njeno orodje — možgani — pohabljeni. Živci so različni: Prav — prav nežni so za to, da prevajajo vzvišena čuvstva: Ljubezni do Boga, do staršev, do domovine, usmiljenje do bližnjega. Bolj grobi so oni, ki nam delujejo za hranò in za vse, kar je v človeškem telesu živalskega. In glejte, alkohol je strup, ki ima to lastnost, da napade najprej one živce v možganih, ki so najbolj nežni in potrebni za vzvišena čuvstva. Spočetka jih samo omamlja za nekaj časa, po daljšem uživanju jih kar razdene in vse njihovo delovanje ustavi. O drugih škodah na jetrih, na želodcu, ledvicah — ne bom govoril, ko je to stvar zdravnikov. Samo o prvi škodi.

Ako sedaj to vemo, nam je jasno, zakaj so pijanci taki: Pijanec postane oduren, ne ljubi Boga — kaj rad zabavlja čez vero, ne ljubi staršev — jih preklinja, se pretopa, ne ljubi žene in otrok, nima usmiljenja, če so lačni, raztrgani. Pijanca ni nič več sram: Kletev in kvanta hodita z njim — zvesti tovarišici. Razgraja, kriči, zmerja mirne ljudi — in zato pravi naš pregovor, da se pijanca pameten človek ogne s senenim vozom.

Torej odkod to? Človek z alkoholom ubije v sebi vse, kar je lepega in vzvišenega pa spusti z verige v sebi — zver. Ta bi morala biti kročena, zmagovana z močno voljo — alkohol pa vso voljo ubije — in zver je prosta. Če ima celo trezen človek toliko posla sam s seboj, da kroti slabe strasti, kaj pa naj stori

alkoholik, ko si sam vrv odreže, s katero bi se rešil. Ubogo dušo dene v ječo, divje nagone razbrzda in zato nastane tako gospodarstvo pri njem, kot bi nastalo v deželi, če bi vse tolovanje in roparje izpustili iz zaporov — poštene ljudi pa pozapri.

O tej resnici, ki so jo izrekli zdravniki in katere udejstvovanje vidimo pred seboj dan za dnem — ni nobenega dvoma. In vsak, kdor bi gledal ta boj zoper alkohol brezbrizno — vsak tak greši nad sabo in nad človeštvom.

Samo en zgled, od zdravnikov in od raznih oblasti sestavljen, naj nas opozori na vso grozoto razdejanja, ki ga rodi alkohol. Leta 1740. je bila rojena deklica, z imenom Ada Jurke. Ta je postala pijanka, nato vlačuga in tatica. Uradno so zasledovali njen zarod in njeno potomstvo. Tekom 75 let je naraslo potomstvo na 834 oseb, od teh so preiskali življenje 709 oseb. In kaj so zasledili? Kako seme je rodilo to od alkohola ražjedeno drevo? 106 otrok je bilo nezakonskih, 142 jih je bilo beračev, 64 jih je bilo po revnih hišah, 181 ženskih naslednikov se je prodalo v javne hiše, 76 je bilo zločincev in 7 morivcev in ubijavcev. Državo so stali ti ljudje 5 milijonov mark. Ali ni to strašen, uradno dognan zgled, kake grozne posledice ima ena sama alkoholu vdana mati! Ali ni torej naša dolžnost, da bijemo boj proti alkoholu! Ne bom vam rekel: Bodimo vsi popolni abstinenti! Tudi to bi ne bilo nemogoče, ali zaenkrat bi bila ta zahteva pretrda. Toda vseh nas pa je dolžnost, da imamo odločno vlado nad alkoholom. Kdorkoli je v volji tako oslabele, da čuti potrebo, neko silo v sebi po pijači — je že zastrupljen. Če ne bi bil nikdar pijan, pa ne more biti noben dan brez svoje merice — je alkoholist. On ga morda zmaguje, njegov zarod bo že slabši in bo zmagan od alkohola. Torej absolutna oblast nad njim!

Drugo je, če ga že kdaj pije, naj ga uživa zmerno. Ne dati se ugnati od njega. Ali ni žalostno, če zvečer opiti ljudje razgrajajo kot živina po ulicah? Ali ni žalost, da ob nedeljah — namesto da bi dan posvečevali in bi se odpočili ter si kaj boljše hrane privoščili — pijó — pijó do nezavesti — do divjosti in si tako počitek izpremene v škodo. Bodimo odkritosrčni: če bi se danes manj pilo, bi se marsikje lažje živelo pa tudi za revčke bi marsikak košček kruha še ostal.

Kolikrat se ljudje bahajo, koliko da so zapili. Vem, da sami veste bolje od mene. Da zapije mala družbica po 1000 kron eno noč, to ni več nič novega.

Torej jasno je, da je boj potreben — boj za nadvlado nad alkoholom. Zakaj hujšega tirana ni. Spominjam se kmeta, velikega posestnika, ki so mu morali vzeti vse iz rok, da niso bili otroci berači. Ko ni imel denarja, je beračil po gostilnah. V zasmeh je bil. Pijanci so ga silili, da je sredi gostilne klečal in molil — za frakelj žganja! Kakšno ponižanje!

Zato od mladine vsak alkohol proč. Vsak oče, ki le kapljivo alkohola dovoli otrokom, je zapeljivec. V to ne pomaga nič samo predavanje in pridiga: Treba je to izvesti in z vzgojo doseči to moč.

Zdravnik S. Lauergne sporoča: Neki pijanec je zaspal v Parizu ob nekem zidu. Tam je bilo vse polno golazni, ki leže jajčka v mrhovino. Neobčutljivemu so zalegli zalego pod kožo v lice, v nos, v usta. Iz živega so začeli lesti črvički. Ves se je gnojil, ves je bil v ranah. Zdravniki so mu vso kožo razrezali. Strašen obraz je imel — oglušil je in oslepel.

Tako ta črv alkohol razje podobo duhovnega človeka in naredi iz nje spako — zver.

17. Za skledo leče.

Kot otroci smo brali zgodbo o Ezavu. Truden in lačen se je vračal s polja in naletel na brata Jakoba, ki si je pripravil skledo leče za obed. Ezava je trl glad. »Daj mi lečo!« »Kaj mi daš zanjo?« se je pričela barantija. »Prodaj mi svoje prvenstvo!« Ezav ni nič pomislil. Dal se je voditi od želodca — od lačnosti. »Čemu mi bo prvenstvo, ko sem lačen na smrt.« In Jakob je zahteval celò prisego. Ezav je prisegel in mu prodal prvenstvo. In je jedel in je pil in mu ni bilo mar, da je prodal prvenstvo. Kesneje je prišel Ezav tudi ob blagoslov prvorojenca in tedaj se je živo spomnil, kaj je storil, ko je prodal prvenstvo. »Na ves glas je rjul, in vpil in jokal.«

Vsakemu otroku, ko to bere in se mu pojasni, da je prvenstvo dajalo sinu pravico do dveh deležev dediščine in prednost sodne in duhovne oblasti v družini, se zdi Ezavova kupčija hudo nespametna. In vendar smo vsi v življenju prav velikokrat taki Ezavi, ki prodajamo važne, boljše in več vredne stvari — za prazno slepilo. Vzrok vseh teh prodaj pa tiči v tem, da smo preslabi gospodarji in vladarji svoje čutnosti, prav kakor je bil Ezav. Lačen je bil in bi bil lahko počakal, da bi dobil doma obed — pa ga je premamilo in se je vdal ter prodal dragoceno prvenstvo za slepo ceno.

Oglejmo si nekaj slučajev iz lastnega življenja. Vsak ve, da mrzla pijača, če je človek razgret, škoduje skoro vselej. Nakoplje si lahko večje in manjše bolezni. In vendar ko pride žeja — koliko jih je, ki se ne premagajo! Za hip hladnega požirka zamenjajo svoje zdravje.

Z jedjo je isto. Ta ali ona jed komu škoduje. Zdravnik mu je tudi odsvetoval. Toda želodec, sla, ga vleče prav do te jedi. Zmaguje — pa navsezadnje reče: A, kaj, samo čisto malo bom zajel. Posledica je, kar je v 14 dneh pridobil na zdravju, si v hipu vse pokvari. Za lečo — žanje nesrečo.

16 letni fant je v zaporu. Zakaj? Kradel je. Zakaj je kradel? Njegovi tovariši so rekli: »V nedeljo gremo tja in tja na izlet.

Pojdi z nami!« Kako rad bi šel. Pa nima denarja. Kot vajenec je v trgovini. Ves dan ga muči skleda leče — izlet — dokler ne seže po blagajni in ukrade vsoto denarja. Za eno samo popoldne — proda takorekoč vse svoje življenje. Madež ima, pekočo vest ima, zaznamovan je, da se ga vsak boji.

Ijezen človek hoče dati hitro duška svoji togoti. Namesto, da bi štel do 20 prav počasi, kot je delal Cezar, kadar ga je grabila jeza, pa pograbi karkoli in razbije in pokonča. Za prazen nič veliko škodo.

Igravec pride med kartopirce. Prime ga strast — igra — igra — in zaigra toliko v eni noči, da letoindan tega ne popravi.

Dekle preprosi mater, da gre na ples — samo enkrat — sama, brez nadzorstva in variha. En večer, ena noč — in kolikrat vse življenje pokvarjeno in več solza pretoči kot se je vina popilo na rajanju. Za skledo leče — joka in vpije — kot Ezav.

Goljuf — za judežev srebrnik prodaja dušo. Ali prej ali slej se vzbudi vest, krivično blago mu gori na duši. Nemirne noči — vsa nesreča življenja ga zasleduje. Od pohlepa se je dal premagati — pa je zašel v Ezavov obup.

Kaj nam je žalosten zgled: Sam Bog ga je svaril in prosil. »Nočem,« ni hotel zmagati jeze in zavisti; dvignil je roko zoper svojega brata, da bi utolažil jezo. Kaj mu je koristilo, ko je bilo nočindan krvavo-bledo lice bratovo pred očmi in se je potikal po zemlji ter nikjer ni našel pokoja.

Zakaj ti zgledi in primeri? Da nam povedo, kako človek zavoljo greha, zaradi malovredne naslade — za skledo leče prodaja bogastvo svoje duše. In kraljevanju naslade nas ne otme nič drugega — kot stalna vaja, stalni boj s telesnostjo. Toda ta boj mora biti pričet v malenkostih. Vaje je potreba tam, kjer se za greh niti ne gre ne. Samoodpoved v stvarih, ki se nam zde ničeve, bo rodila moč, ko prihrumi vihar izkušnje, pa bomo močni obstali.

Poglejmo v življenje Marijino. Zakaj je zapela svoj Magnificat? — Zakaj je rekla: Velike reči mi je storil on, ki je mogočen. — Velike reči je ona storila zanj, ko je obljubila proti navadi in nad — naravo — vedno devišstvo. Zmagala je v njej ljubezen do Boga vso čutnost, vse običaje, in za plačilo ji je Bog storil vse več — devica in mati je postala.

Tudi nam bo Bog pomagal, če bomo v malem zvesti. Vse na svetu je skleda leče v primeri z dušnim bogastvom. Močna, čista duša ubogega delavca je večje dobro, nego strta, prodana in zbegana ter nemirna duša milijonarja.

Bogata gospa se je razjokala nekoč nad raztrgano pastarico, ki je ob svojih ovcah pela na pašniku. Razjokala se je in vzdihnila: O, ko bi vedel ta otrok, kako neizmerno je bogat! Spomnila se je, kolikokrat je za skledo leče, za časek radosti prodala najvišje dobro — svoj notranji mir, svojo dušno čistost.

Nabirajmo si torej dušne moči, ki bodo zbrale dušne zaklade, katerih ne uniči ne molj in ne sne rja.

18. Tatvina.

Zapoved s Sinaja, dana človeštvu — je znana: Ne kradi! Kratka je in ima vendar v sebi ves red, ki naj vlada glede mojega — in tvojega, glede varnosti in pravičnosti, ki se tiče premoženja.

Ta zapoved je poštenemu človeku nekaj samo na sebi umljivega in vemo, da je mirni obstoj človeške družbe nemogoč, ako to zapoved izbrišemo.

Kot sem pa že parkrat omenil, da je pretekla vojska rodila nrvno silno gorja in posegla res v vse zapovedi tako, da bi danes Mozes ves goreč svete jeze table zopet vrgel ob tla, je prav sedma zapoved tista, ki se je izpodjedla in silno omejila v srcih narodov. Marsikje je bil vzrok v bedi; to bi se še dalo kako opravičiti. Toda po večini je bil vzrok v silnem pohlepu po denarju; in pa uživanja željnost. Zgledov je bilo na vseh koncih in krajih preveč, prilika se je nudila, skušnjava je bila velika in tako jih je šlo bogvekoliko to nesrečno pot. Navada in pa uživanje ter lagodno življenje je ljudi preslepilo, da se je čisto zabrisalo spoznanje o pravici, čut za poštenje je izginil, in ljudstvo je drvelo v tatinske tabore.

Ni da bi govoril o tatovih, ki se plazijo ponoči skozi okna, ki vlamljajo, ki odvajajo živino iz hlevov, ki potnike napadajo — to je v resnici gnusna družba, rak na mirnem telesu državljanov. Govoriti pa moramo o drugih tatvinah, ki so prav tako žalostne in grešne, pa se na prvi pogled ne zde. So premnogi, ki sodijo, da je tatvina samo to, če res ukradeš ponoči, če vlomiš in te orožniki ženo vklenjenega. Toda je še drugih tatov zadosti.

Mozes je razlagal 7. zapoved Izraelcem na drobno. Tam bremo: »Če kdo zakuri, da bi trnje sežgal, pa se užgo kopice snopja na njivi ali stoječe žito, naj povrne škodo. — Kdor bi počenjal goljufijo pri volu ali oslu, ali ovci ali oblačilu ali v kaki drugi reči, s katero se komu škoda zgodi, naj dvojno povrne svojemu bližnjemu!« Dalje svari sodnike: »Ne jemlji daril, ki tudi modre oslepe in prevrnejo besedo pravičnih.« »Svojemu bratu posodi brez obresti to, kar potrebuje, da te bo Bog blagoslovil.«

To je Mozesova — bogonavdahnjena razlaga 7. božje zapovedi.

Tatvina je vsaka škoda, ki jo povzročiš svojemu bližnjemu: Škoda na posesti — malenkostna, na travnikih, na njivah, na vrtovih; škoda po nepotrebnih pravadah, škoda, ki jo povzroča odjedanje služb, razna krivična protekcija, krivična delitev miloščine — vse to je tatvina.

Tatvina je, ako trgovec pri meri in vagi trga in ščiplje, tatvina je pri oderuhih, pri verižnikih, ki blago kupičijo in čakajo stiske, pomanjkanja, da dvignejo cene. Tatvina je, kdor se da podkupiti na katerikoli način — podkupovanje oslepi modre in prevrne besedo pravičnih — tatvina je odiranje z obrestmi. Če naložiš, dobiš par odstotkov, če si izposodiš — boš plačal 7—12 odstotkov. Tatvina je, če podjetje izkazuje milijonske dobičke, delavci, ki te dobičke s svojimi rokami napravljajo, pa živeti ne morejo. Tatvina je, če rokodelcu ne plača, dočim sam živi razsipno in potratno.

Pa še ena tatvina, ki se je v vojski in po vojski razvila. Vsak človek mora živeti v neki državi. Država je neka oseba, mora biti neka mati vseh. Kar je njenega — je vseh — in mora biti vsem v korist. Toda ni tako vseh, da si vsak sam jemlje, kar hoče in kjer hoče. Tu se posebno pokaže čut za pravo, čut zrelosti: Ali si zrel za svobodnega državljana — ali pa moraš biti še suženj. Ob razsulu mi je rekel star, ugleden mož — vse solzne oči je imel, ko je moral gledati, kako divje se krade in uničuje državno blago: Ah, mi nismo za svobodo, mi smo za sužnje.

Koliko tega greha se je zgodilo! Kako brezvestno so ljudje državno blago uničevali! Tako tatvino so v starem zakonu strašno maščevali. Po Mozesovi postavi ni smel noben Izraelec ničesar vzeti od vojnega plena. Veš plen je bil božja last, ker je bila tedanja izraelska država nekaka božja država. Ko je Ahan tajno pridržal zase rdeč plašč, nekaj srebra in zlata, zaplenjenega v boju, je Jozve dal preiskati vojake. In ko so izsledili Ahana, ga je tiralo vse ljudstvo ven iz šotorišča. Pa ne samo njega: Vso družino, sinove in hčere, vole in ovce in še njegov šotor so nesli — Ahana pobili s kamenjem, vse drugo pa sežgali. (Jozve VII.) Kaj, če bi dandanes vse tatove kamenjali? Vsakdanja dejstva nas navdajajo s strahom in grozo: Vsi zapori polni tatov, obravnav dan za dnevom zoper tatove vse polno. Kam plove človeška družba?

Tu je boj potreben. Ves zarod je treba preroditi in mu spet vtisniti čut pravice. Začeti pa je pri mladini. Tudi ta je silno pohujšana: šolarji kradejo staršem, součencem, učiteljem, po trgovinah, na stojnicah, na vrtovih.

Buditi je treba čut pravice — to pa le edino z zavestjo, da božje oko vse vidi — vidi tudi tja, kamor oko postave ne vidi. Vsak oče, mati, vzgojitelj, ki se umakne, ki reče, to nič ni, če otrok ukrade sadež, jabolko, sladkor, par kron, je v hudi zmoti. Da, vsebina ni nič — ampak začetek je narejen za velike tatvine. Čut pravice se ubija, propad je neizogiben. V zmoti je vsak, ki trdi, da bi samo gola kultura mogla človeštvu vtisniti to veliko zavest pravičnosti. Gotovo, da tudi kultura doseže marsikaj! Toda nikdar ne bo imela tiste etične sile, ki je enako močna pri otroku, ko sedi na kolenih babice in posluša nauk

o vsevidnem Bogu, kot pri državniku, ki sedi na ministrskem sedežu. Ob času hude skušnjave kultura odpove, kot je odpo-vedala v vojski. — Saj so bili generali vendar kulturni, pa jih je bilo toliko tiranih pred sodbo zavoljo tatvine! — In če so bili kristjani tatovi in so še, niso tatovi zavoljo krščanstva, ampak zato, ker je krščanstvo že davno zvedenelo v njihovih dušah.

III. Boj z nagoni.

19. Mesenost.

Presojali smo razne boje, ki jih imamo bojevatí s svojo telesnostjo, z neurejenim nagnjenjem in iz njega izvirajočimi strastmi. V to svrho spada boj s spolno čutnostjo, boj z mesenostjo v tišem pomenu kot ga navadno umemo: Boj za čistost srca in telesa.

Potrebno je, da to silno močno nagnjenje v nas, to želo mesa, kot ga naziva sv. Pavel, poblížje razložimo. Govorili smo doslej o boju z jezikom: O laži, obrekovanju, o kletvi; tudi o požrešnosti in tatvini. O vseh teh nagnjenostih ne moremo trditi, da so splošno urojene. Posameznik si jih pridobi, ko se takoj spočetka ne ustavlja. Sedaj pa hočemo omeniti nagon, ki je vsakemu urojen.

Stvarnik je podelil vsemu stvarstvu nagone, ki so silno različni. Med temi sta najsilnejša: Nagon, da ohranimo sebe, in drugi, da ohranimo zarod. Da ohranimo sebe: To je nagon po jedi, vsled katerega je nastal veliki boj za obstanek. Vse se bori na svoj način za obstanek — za življenje. Vsaka stvarica ima pripomočke, da si poišče hrane in da si brani življenje: Zajec ima urne noge, lev ima kremplje, ptica peroti, kača strup zoper sovražnike. Človek ni hiter kot zajec, ni močan kot lev, pa ima razum, ki mu narekuje pripomočke, da se ohrani in preživlja, brani pred sovražniki in najde kruha za hrano.

Drug nagon, ravno tako silen, je ta, da vsako bitje skuša ohraniti svoj zarod. Hrepeni po zarodu, ga goji in redi in vse stori zanj, da ne pogine. Kako prepevajo tice spomladi, ko si stavijo gnezda, kako iščejo družic, kako skrbno pitajo svoje mladiče. Ta nagon je vladan od Boga. Bog jim je določil čas valitve, čas mladičev. Vse živali imajo to natančno določeno po letnih časih in se tega strogo drže. Ne zavedajo se tega — Bog jih vlada.

Ta nagon je vsadil Bog tudi človeku: Adamu in Evi je rekel: Množita se na zemlji! Toda tega nagona ne vodi Bog, prepustil ga je človeku, da ga vodi sam — po postavah in volji božji.

Vladanje tega nagona je bilo prvotno, v raju, ko je bila vsa volja k dobremu nagnjena, lahko, bila je prava igrača. Ko je

pa nastopil greh in njegove posledice, se je volja nagnila na hudo bolj kot na dobro, vsa poželjivost v človeku se je razbrzdala in začel se je notranji, hudi boj v nas. In čimbolj je pešal duh božji, pešala duševna moč, tem bolj se je razžarjal ogenj strasti, in ko ni bilo ne volje ne sile, da bi ga krotila, se je razdivjal in človeka — kralja stvarstva — ponižal pod živali. Zakaj nikoli v mesenosti niso tako globoko propadle živali, ker jih vodi božja roka, človek pa se je ponižal podnje in zavrgel kraljevo krono z glave in se udinjal za sužnja strastem.

Jasno je torej, da ta nagon, kot ga nosimo in čutimo v svojih udih, ni nič slabega, nič grdega, je od Boga nam dan, toda voditi ne sme on nas, ampak mi njega: »Kroti poželenje in ti čezenj gospoduj!« V I. Mozesovi knjigi v 6. poglavju beremo, da je človeški rod, kakor je živel še le kratko dobo, vendar tako propadel, da govori Gospod Bog o njem: »Moj duh ne bo ostal v človeku, ker je meso — poln poželjivosti.« In ko je Bog videl, da je hudobija velika in so vse misli srca obrnjene vedno le v hudo, je bil s srčno žalostjo presunjen ter je rekel: Potrebil bom človeka z zemlje. In zares je poslal vesoljni potop in pokončane so bile vse stvari, ki so se gibale na zemlji: ptice, zverina in vsa laznina in vsi ljudje — razen pravičnega Noeta. Jeli, strašna je bila ta šiba božja. In zakaj je prišla? Vsi ljudje so postali meseni — duh božji ni bival več v njih — vsa srca so se obrnila na hudo. To je odgovor sv. pisma. Vsi razlagavci svetega pisma in tudi naša lastna pamet nam pove, da je tičal vzrok v tem, da so ljudje pozabili Boga, pozabili svojih duš — in so živeli življenje gole telesnosti, gole mesenosti. Nobenega boja niso več bojevali s poželenjem. Duša — hčerka božja, je postala sužnja telesa, strasti in poželenja. Gotovo, da so bile razvezane vse strasti, a gotovo je tudi, da je gospodovala najbolj mesenost.

Ta strašna božja šiba vesoljnega potopa nam dokazuje, da mora človeštvo bojevati ta boj, dasi je ta boj hud in trd.

Nikogar ni, da bi bil od tega boja izvzet — razen ene edine — Marije Brezmadežne. Ona tega boja ni nikoli imela, ker je bila obvarovana izvirnega greha in zato tudi vseh njegovih posledic. V njej si je izbral svoj sedež in tron Zveličar, Kralj nebeškega raja, in je zato hotel, da je tudi ona imela in okušala v svoji čisti duši, milosti polni, raj prvih staršev. Vsi drugi pa so bojevali hude boje: Niso bili prizanešeni sv. Pavlu, ki je javno zapisal, da mu daje to želo zaušnice. Niso prizanesli sv. Hijeronimu, ki se je bil s kamenom po prsih do krvi, ne sv. Frančišku, ki se je valjal po trnju. In čimbolj je bil kdo izvoljena posoda, izvoljeno božje orožje, tem hujši je bil skoro vselej ta boj. —

Torej brez njega ni nihče izmed nas. Ne bojmo se ga in ne obupavajmo, a tudi za svetom, ki je meso, ne smemo. Bog hoče

ta boj, da biva njegov duh v nas. Svet tega boja noče, da bi bival njegov duh v ljudeh.

Bojujmo pa se »po postavah«, kot veli apostol, sicer ne bomo dosegli venca zmage.

20. Zakaj boj z nagoni.

Dognali smo, da je Bog v vse stvari vložil posebne nagone in da so najmočnejši nagoni tisti, ki težijo za tem, da ohrani vsaka stvar sebe in da ohrani svoj zarod. Ta dva nagona vodi in vlada pri brezdušnih stvareh — stvarnik sam. Pri človeku je izročil vlado in vodstvo — naši duši — umu in prosti volji. Zato velika zmota v tistih, ki trdijo, da človek mora zadostiti vsakemu nagonu, ne poznajo ne zapovedi in ne greha. Duh božji ni v njih — meso so — brez duha.

Kot verniki poslušajmo Boga, kaj pravi: Ob stvarjenju je rekel šesti dan: »Naredimo človeka po svoji podobi in podobnosti in naj gospoduje čez ribe v morju in ptice pod nebom, čez zveri in vso zemljo!« S tem je Bog dal človeku oblast nad vso naravo, da jo izrablja zase, da gospodari nad njo tako, kakor Bog hoče. In človeški um dosega čuda svoje modrosti: Vse mu je pokorno. V zraku in na zemlji je gospodar, gore prevrta, morja prehodi, pod morjem se skuša z ribami, v zraku se kosa s pticami, misli in besede njegove preletavajo hipoma strašne daljave. Vse to dosega človek in božja beseda: »Ti gospoduj vsej zemlji,« se do pičice izpolnjuje. Toda ne sme pa človek pozabiti, da je kos zemlje tudi sam — namreč naše telo. To je tudi tisto, ki spada pod oblast duha. In prva dolžnost ni, da si vladamo železne stroje, da letamo po zraku — prva dolžnost je ta, da vladamo vsi neizmerno umetni stroj, ki se mu pravi naše telo. Kakor ptice in živali za zimo oblači Bog v gorke kožuhe, mi se moramo pa sami braniti snega z obleko, s sobo in pečjo, tako moramo tudi svoje počutke in nagone voditi in vladati sami, pa ne po volji in vsakega slepi pameti, marveč po načelih, kakor jih je Bog postavil, v mejah, kot jih Bog določil s VI. božjo zapovedjo ravno tako — kakor s V. ali VII. ali katero drugo. Za vernega človeka to zadostuje. Za dvomljivca, za zaslepljenca ali za nevernega človeka so tudi še drugi dokazi.

Ta boj za čistost je star kot človeški rod. Prokletstvo je zadelo sina Kama, ki je pogledal svojega očeta v šotoru z nečistimi očmi. Stari Egipčani so zaljšali svoje hčere z nakitom, na katerem je bilo polno znamenj in izrekov, ki naj bi čuvali njihov devišstvo in čistost. Rimljani so imeli tempelj boginje Veste, kateri so smele služiti — samo device.

Hanibal je pripeljal svojo vojsko nad Rim. Zmagal je Alpe in sovražnike. Eno samo zimo v Kapuvi, kjer so vojaki pili in nečistovali, pa je bila njegova vojska uničena.

O Rimu smo že slišali, kako so se vdali — kralju želodcu, a vdali so se tudi nesramnosti, in Rim je propadel. Bog je pokončal Sodomo in Gomoro za strah in opomin na večne čase.

In zdravje! In telesna moč! Gottfrid Bouillonski je imel kot vitez, ki se je boril zoper Turke, čudovito moč v roki, s katero je lahko presekala Saracena na dvoje. »Odkod,« so ga vprašali. »Odtod, ker, hvala Bogu, imam čisto roko. Nikdar se ni dotaknila nečistega greha.« Kaj pa nam kažejo bolnišnice? Grozoto razdejanja po tem grehu! Gnile ude, zastrupljene dele telesa, neozdravljive strahote gorja.

In boleznin duhu! Poglejte v norišnice. Tam je oče, za njim vzdihuje doma mati in otroci. Zakaj je v blaznici? V mladosti je zašel v to gnusobo. Na videz se je ozdravil, toda kesneje je izbruhnil strup in mu omračil razum. In še hujše gorje. Celo nedolžni otroci podedujejo ta strup, često pomrjo, često klaverni boleajo vse življenje. Ali ni to krik in žugajoči prst od Boga ustvarjene narave same, kakega boja, kakega samozatajevanja je potreba za vlado nad nagoni, za ohranitev čistosti?

Danes starši silno tožijo, kako so sinovi in hčere surovi, uporni in se ne menijo za njihova svarila. Kje tiči skoro redno vzrok vsega tega? Preglej pota takih otrok in boš izsledil, da so zagazili v blato nenravnosti. Sprti so sami seboj, s svojo vestjo in zato toliko spora in trme v družinah, ki so bile prej srečne in polne tihe ljubezni.

»Vera peša,« to je žalostno spoznanje dobrih vernikov. Zakaj? Je mnogo vzrokov, ali spet je najpoglavitnejši ta, da mladina popušča vajeti nagonom, ki se razdivjajo v nenasitne strasti in kot žgoči ogenj palijo vse, kar je dobrega in blagega v srcih.

Boj z nagoni je torej nujen. Kdor se jim vda, izda telo in dušo v pogubo.

Kako lep pa je nasprotno čisti rod! V čistih srcih slavi popolno zmago duh nad telesnostjo, nebesa nad zemljo. V njih zveni izpolnjevanje božjega klica: Ti gospoduj čez zemljo. Čisti rod je krona stvarstva; je moč duha, je zdravje telesa, zdravje zaroda in naroda.

Res, da ta boj ni lehak. Toda ta čednost je vredna boja. Zmaga v tem boju pa je zagotovljena vsem, ki pribežijo pod varstvo One, ki je devica vseh devic — Marija.

21. Kako se borimo?

Spoznali smo nagone, spoznali svojo vzvišeno nalogo, da te nagone vladamo, spoznali, da je boj potreben, ker to velevala Bog, Bog, ki nam je dal za navodilo svoje zapovedi, potreben, ker to zahteva tudi časna sreča posameznika in človeške družbe, če noče, da propade in se pogrezne v blato mesene, telesne suž-

nosti in v tej tudi pogine. Vemo pa vsi iz lastne izkušnje, da je ta boj silno težak. Najsvetejši možje, žene in device so ga bojevale z velikanskim samozatajevanjem, pa so tudi možje velike svetosti padli ob eni sami izkušnji, ko se je niso ognili. Padel je David, sveti pevec psalmov in božje slave, padel je Salomon, najmodrejši mož.

Ali je torej ta boj obupen? Ali ni mogoče uiti padcu? Ali naj gremo za onimi po zložni cesti življenja, ki se temu boju posmehujejo? Zares mikavna je ta pot, prilega se naši čutnosti, zato jih je veliko, ki hodijo po njej, trdi naš Zveličar. Ta nagon je tako velik, pravi svetovnoslavni španski pisatelj Calderon della Barca, da bi ne bilo čisto nič manj ljudi na svetu, ako bi se o tem nagonu — o ljubezni — nikoli več ne govorilo in nikoli več nobena beseda ne zapisala. Toda ljudje bi bili bolj čvrsti na duhu in telesu.

Torej kako naj ohranimo zmago duha nad to telesnostjo? Pripomočki so naravni in nadnaravni.

Prvi med naravnimi je dobra vzgoja otrok in mladine. V otrocih naj se goji od narave dan čut sramežljivosti. Koliko je ob tej vzgoji malenkosti, ki jih starši zato ne vpoštevajo, ker so malenkosti, pri vzgoji pa niso malenkosti, ampak odločilni pripomočki za vse življenje. Nemogoče je tu naštetiti vse posameznosti, ki lahko skvarijo otroško dušo: Obleka, podoba, vedenje, govorjenje v domači hiši, kopanje. Vse to utegne zbudati in dražiti ta nagon, ki bi moral v tej dobi mirno spat. Otrok postaja prezgodaj »moder«, zrel — in to škoduje telesu in duši.

Včasih pa dom vrši čisto dobro svojo vzgojno nalogo, toda otroci se skvarijo v družbi. En hudobnež, en pohujšljivec okuži vso okolico. In če je otrok okužen v zgodnjih letih, je skoro neozdravljiv. Vsa njegova lepa notranjost, čistost srca je nagnila — in gnije — gnije, dokler se vsa ne izprevrže v gnusobo. Če kje velja Jezusova grožnja: »Kdor pohujša katerega teh malih, bi mu bilo bolje, da se mu obesi mlinski kamen na vrat in se potopi v globočino morja,« velja tukaj. Torej otroke proč od pohujšljivcev!

Nevarnejša je doba zrelosti. Mladina se zave tega nagona. Silen je. Radovednost je grozna. Tu pa ni dolžnost staršev, da molče, da so napačno sramežljivi: ob tej dobi je treba modrega pouka. Težak je in neprijeten — toda potreben. Sam od sebe tudi težko zadene človek, kako bi to storil. Treba je pouka. In za tega se starši redno ne menijo. Mislijo, da se bo vse to že samoposebi razvilo in dognalo. Se, toda redno na veliko škodo otrok.

Razen pouka je izvrsten pripomoček delo — in beg pred priložnostjo. Dandanes je pa ravno narobe. Danes vse beži pred delom in vse teče za bližnjo priložnostjo. Vsi modri možje tožijo danes, da je mladina vsa razbrzdana. Kaj bi ne bila! Če se čutnost, ki bi morala biti skrbno zadrževana in bi čakala dobe, ko

bi v lepem zakonu razvila vso vzvišenost svoje moči, goji, draži, ščuje in razplamteva v požar, ki vse uničuje. Ali ni blaznost to strašno veseljačenje nezrele mladine, kot se godi sedaj?! Ali je čisto vse v zmoti in zablodi: starši, javni zakoni, oblasti, da morejo pripuščati to pogubno drvenje mladine v samo čutnost, telesnost in mesenost. Ali naj iz teh ljudi nastanejo srečni zakoni? Ali naj bodo ti fantje, ki so z 18., 20. letom že vsi trudni življenja, kdaj možje za velika dela v družini in državi? Ali naj bodo deklice, ki s 14. letom začno ljubimkanje — in še te svoje zablode hvalijo, kdaj žene, kot mora žena in mati biti? Ali je tako srce, tolikrat zaigrano, sploh zmogljivo vse močne ljubezni, ki jo zahteva življenje od človeka — zlasti od matere?

Strup za mladino je tudi slabo berilo. Knjiga je lahko sama na sebi dobra za moža — za mladino je pa strup. Zato so javne knjižnice dvorezni meč: Potrebne so, pa sila škodljive. Starši morajo paziti na to, če brezvestni knjižničarji ne pazijo. Tudi če je treba pouka. Mladina naj ne bere preveč — toda, kar bere, naj je samo izbrana snov, saj je najboljša preslabo za mladino. To bi bili navadni naravni pripomočki, da se ohrani duševna vlada nad telesnostjo — da ostane mladina npravna.

Toda samo ti pripomočki ne zadoščajo. Za izreden boj so potrebne izredne priprave. In te so nadnaravni pripomočki: Milost — sv. zakramentov. Vsi zdravniki trdijo, da je veliko bolj važno kot vse lekarne in vsi recepti to, da si ljudje zdravje varujejo. Tako je z dušnim zdravjem. »Kdor noče k studencu žive vode,« kdor noče kruha življenja, je nemogoče — da bi imel v sebi večno življenje.

Opat Egidija je vprašal nekoč mladenič za svēt, kako bi ušel meseni poželjivosti. Opat vpraša: »Kaj storiš, če srečaš psa, ki je nevaren?« »Ognem se ga — ali pa ga s kamenom napodim.« »Dobro,« mu odgovori Egidij, »ogni se priložnosti — tega nevarnega psa mesenosti, kameni pa so samovzgoja in samozatajevanje. Boš videl, da te nikoli ne popade!«

22. Mladina naj se iznori.

Vsaka resnica na svetu mora prestati svoj boj, predno dobi pravico do življenja. Razodete božje resnice pa ga bijejo vedno in ga bodo do konca sveta. Zakaj vedno je dovolj ljudi, ki jim te resnice ne ugajajo, ker se z njihovim življenjem ne strinjajo — zato jih pa skušajo utajiti. »Ljudje se bodo ustavljali resnici in si bodo nabrali učnikov, katerih nauki njihova ušesa šegetajo,« pravi sv. Pavel. Ne bodo torej marali za nauke, ki so trdi in zahtevajo celega človeka zase in trd boj. Ne, teh nočejo. Hočejo pa nauke, ki se njih čutnosti in mesenosti prilagajo, ki šegetajo in dražijo vse to, kar resnični božji nauki tarejo in v suženjstvo devljejo. Vse preobrnejo: Resnici pravijo laž, veri

pravijo vraža, življenje po božjih zapovedih pa nazivajo neumnost in nespamet.

Vsi ti, ki hodijo po tej poti in iščejo šegatnih naukov, vsi ti so postavili tudi trditev: Kaj bi zapirali mladino in jo imeli na vrvi — to je starokopitna moda. Mi mladi, prosvitljeni ljudje imamo drugačne nazore, mi vemo, da se mora mlad človek iznoretiti in izživeti. Saj še pregovor pravi, da vsak človek enkrat znori. Pa ne samo mladina, tudi starši se dobe, ki takim mislim pritrjujejo in so veseli, če njih otroci — nore in se izživljajo.

Poglejmo, če imajo prav.

Vprašajmo najprej; kaj razumejo ti ljudje pod besedo: Mladina naj se iznori! Mladina naj se izživi — ali razživi. To pomeni po njihovi misli to-le:

Prvič — mladina naj ne bo staršem več pokorna. Starši so stari, saj nič ne vedo. Če te svare, so sitni, če te prosijo, pojdi k službi božji, so neumni, če te karajo, ker zapravljaš in ponočuješ, praviš, saj že sam zaslužim, kaj vam mar. To je prva pot norenja. Da je pa mladenič po teh nazorih prav posebno spoštovanja vreden, mora biti primerno surov: Surov v besedah, kletvi in kvanti, surov, da razgraja, ko pametni ljudje počivajo in spe; prav posebno se pokaže in izkaže, če nekdanje svoje učitelje in dušne pastirje prezira, da jih ne pozdravi, če jih sreča in s tem dokaže, kako neumni so njihovi nauki; da se v cerkvi, če sploh še gre, vede kar se da nespodobno, da se sramuje, dasi je še katolik, svoje vere in se norčuje iz vsake pobožnosti in pobožnih vernikov.

Neobhodno potrebno je tudi po njih mnenju, če hoče mladenič ali dekle biti prav posebno imeniten, da ima vsak svoje znanje, cele kupe pisem, izvirajočih iz tega znanja, da se sestajajo in ščakajo na raznih krajih, da pa to igračkanje s srcem menjavajo kot se jim le zdi — kakor modo in obleko. Seveda vse to v dostojnih mejah, kot pravijo. Mladeniči pa morajo imeti še posebno pravico, če hočejo, da vsakemu nagonu zadoste, vsako strast in poželenje nasitijo. To se pravi: iznoretiti se, da so potem kot možje dobri in modri; to se pravi razživeti se, da so za življenje pripravljeni in močni.

Kdo torej tu iznori, kdo se razživi? Ali se duh, ali se telo? Ali se počutnost — ali značaj? Ali se grda sebičnost, ali se razžari resnična ljubezen? Katera narava: ali višja — duševna ali pa nižja — živalska?

Na to je odgovor dan sam po sebi.

S tem se goje nori poganki — pri drevesu življenja — krona drevesa — se zanemarja. Lep vrtnar bi bil tak, ki dovoli, da nori poganki pri vrtnici bohotno rastejo iz korenine — krona pa hira. Moder vrtnar ve, če jih poreže in prireže, da le koristi kroni. Vsak pameten in pošten človek ve, če hočeš, da se razžive in razcveto v človeku plemenite čednosti in kreposti,

moraš naučiti svojo nižjo naravo — pokorščine in samoodpovedi. Skušnja nas uči tega-le:

Tisti otroci, ki so staršem nepokorni in noré — tisti so sami zelo slabi starši — in navadno zelo kruti in trdi do vseh podložnih. Tista mladina, ki je norela in se izživljala, je v kasnejšem življenju zelo slabotna, za težo življenja prešibka in zakoni iz takih izživelih ljudi slabi in srčno redno nesrečni. Ljubezen so zaigračkali in ko te ne prinesejo v zakon — so drug drugega hitro naveličani. Naveličani pa za to, ker si ne znajo ničesar odreči, ker ne poznajo samoodpovedi, in vse njih življenje je večno godrnjanje, večna nezadovoljnost, če ne pride še kaj hujšega.

To so res stare misli — pa vedno nove, to so trditve velikih mož vseh časov. Celo grški modrijan Evripides — pogan — je izrekel veliko besedo: Ali mar ni življenje — to je izživljanje, norenje, uživanje le smrt, in ali ni smrt — to je odpoved in samozatajevanje — pravo življenje?

Ali ste kdaj slišali, da bi kak otrok v svoji moški dobi starše klel, ker so ga trdo vzgajali? Nasprotno pa je mnogo kletev že padlo na grob staršev, ki so pustili, da so njih otroci noreli.

S tem pa ni rečeno, da mladini ne dati veselja. Nasprotno Mladina mora imeti veselje in razvedrilo — toda meje poštenja, meje, ki grade pot do nesreče, teh ne sme podreti. Te pa bodo stavili vedno le dobri starši — in večni božji zakoni.

Neki mladenič je izgubil očeta in mater — in se začel z dediščino izživljati. Konec tega norenja je bila prisilna delavnica. Tam je rekel sam, da je bila zanj edina nesreča to izživljanje in norenje. Umrl je v nekem hlevu kot potepuh, ko bi bil lahko najuglednejši posestnik.

23. Za svobodo.

Ugovor zoper potrebnost boja s telesnostjo, s strastmi in slabimi izrastki v nas se je glasil vsaj za mladino: Mladina se mora iznoretiti — izživeti. Spoznali smo veliko zmoto te trditve in nje škodljive posledice za telo in dušo, za posameznika in za družbo.

Je pa še drug ugovor, ki je bolj nevaren in doni prav posebno ugodno za naše čase. Ugovor se glasi: Če nam nalagaš toliko boja, samozatajevanja in samovzgajanja, kje pa je potem kaj svobode! Svoboda je najdražji človeški zaklad, taki nauki pa, ki zahtevajo boj z vsemi mogočimi prijetnostmi in nasladami — so največji sovražnik svobode.

Resnica je, da je osebna svoboda naš predrag zaklad, resnica je, da ima človek pravico do svobode in kdor mu jo krati, mu dela krivico. Zato je vse čase v človeštvu glas in klic po svobodi zvalil za sabo milijone onih, katerim se je osebna svoboda kratila. Ta glas je bil pa tem mikavnejši in tem rodovitnejši,

čimbolj se je godila množicam krivica, a prav vselej se je tudi svoboda zlorabila, ker in kjer se je napačno umela. Doba, ki smo jo preživeli in jo še preživljamo je vsa prešinjena tega klica — in kakor je ta klic upravičen, toda je z njim vred vendarle pognalo vse polno zablod in zmot.

Poglemo si nekatere.

Ena silno groba in nesmiselna zmota je bila in je deloma še: Svoboda obstoji v tem, da ne bomo nič delali ali pa vsaj prav malo! Kajkrat se je čulo: »Kaka svobodna domovina pa je to, če bomo morali delati!« O delu smo že govorili. Prav vsak je poklican k delu: duševnemu ali telesnemu. To je naravni zakon in zakon nravni. Z delom postane človek nekaj sotrudnik Boga stvarnika — njegov sodelavec. Bog nam je dal um, dal telo — ustvaril zemljo — in skrnil vanjo čudovite sile: Išči, delaj, snuj — nadaljuj moje delo. Ali naj je tisti, ki vzgaja, uči, pridiguje, piše v pisarni — ali je tisti trot, delavec pa samo tisti, ki piša prašiče, je vprašal socialni učenjak. Kdor trdi, da je svoboda v brezdelju, tisti je trot — in čebele delavke ga imajo pravico vreči iz panja, izločiti iz družbe.

Druga zmota o svobodi je ta, da smatrajo svobodo kot pravico, da smejo delati bližnjemu krivico. Svojo svobodo hočejo imeti za to, da duše in zatirajo svobodo svojega bližnjega. Po teh nazorih bi dala svoboda pravico, da smeš žaliti bližnjega, da ga smeš psovati na cesti, da mu smeš škodovati na premoženju — svoboda tatvine!

Pod zastavo te svobode bi smel bližnjega tudi tepsti, pobijati, če si dosti močan in če se ne ukloni tvoji volji. Po tej svobodi bi imel pravico siliti bližnjega s škodo in grožnjo, da isto misli kot ti, isto dela kot ti. Smeš žaliti in zaničevati njegovo prepričanje. Taka svoboda je nasilstvo in suženjstvo.

Nadaljnja zmota je, da sme delati krivico državi — ker je svoboden. Če smo svobodni, čemu davek? Če smo svobodni, čemu vojaška služba? Če smo svobodni, zakaj razne postave in prepovedi? Če smo svobodni, zakaj policija in orožniki? Delaj, kar se ti zljubi, nihče ti ne sme braniti. Te zmote so se čule vsevprek.

To so zmote o svobodi, ki so se vselej pojavile prav tedaj, ko se je najbolj poudarjala svoboda in se je zanjo borilo in vjaskovalo.

V čem pa je torej prava svoboda?

Prva svoboščina naša je — osebna svoboda, to je pravica do osebne nedotakljivosti. Človek je sam svoj, odgovoren osebno za svoja dejanja. Gre, kamor hoče, biva, kjer hoče — dela, kar hoče — toda le v tistih mejah, kjer ne zadene ob pravice drugih. Ob te pa zadene prav hitro, ker je socialno bitje, to je, ker biva v družini, v družbi, v državi. Če si mislite človeka, ki biva na samotnem otoku čisto sam, temu se ni treba ozirati na družbo. Sam in edini gospod svobode je. Čim pa bivaš

v družbi, si toliko svoboden, v kolikor ne zadevaš ob pravice svojega bližnjega; zakaj ta je tudi svoboden in mu svobode ne smeš kratiti. Vzemite samo družino: Mož je svoboden, žena svobodna — pa v koliko? — Da ne krši pravic svojega zakonskega druga. Ali je svoboden tak mož, ki zapravlja ženi in otrokom? On hoče biti sam svoboden, druge hoče imeti za sužnje. Ali ume prav svobodo, kdor, postavim, vsako noč v hiši ali na ulici, na vasi razgraja, da drugi ne morejo spati? On hoče, da so vsi sužnji, on pa tiran.

Iz osebne svobode sledi pravica, da si vsak voli svobodno svoj poklic. Vsak ima različne zmožnosti — ga veseli različno delo. Vsak se lahko svobodno oženi, ali ne oženi. Toda tudi tu velja zgornje pravilo: Ne v škodo bližnjemu. Če delodajavec vidi lenobo in zato ponudi majčkeno plačo, češ, saj mora delati za to, ko drugega dobiti ne more — ta človek krati svobodo, ljudi zaslužuje. Če cerkev postavlja zakonske zadržke: rop neveste, sorodstvo, prešuštvo, umor zakonskega druga, da bi ga dobil sam — je ta omejitev le v zavarovanje svobode — ali iz kake druge socialne blaginje izvirajoča.

Pravica svobode velja tudi za duševni razvoj. Človek ima pravico, da se razvija umsko, da se izobrazí npravno, da je dober, ne zloben, in religiozno, da živi po svoji veri in vesti. Kdor zatira kak narod, da se ne more umsko razviti, ta ga devlje v sužnost. (Če mu ne dajo šol.) Kdor ljudi vedoma in namenoma javno pohujšuje, kvvari, on jim s tem jemlje svobodo lepega, npravnega življenja. Zato mora zakon omejiti in zatirati javno pohujšanje, ker je osebna svoboda s tem v nevarnosti. — Osebna svoboda zahteva, da svojo vero svobodno priznavam in po njej živim. Verska svoboda je ena izmed najsvetejših človeških pravic. Kdor koga šmeši ob izvrševanju njegove vere, kdor ga napada, kdor mu brani (gospodar poslu v cerkev), ta je samosilnik, ki nima pojma o svobodi.

Ker je pa človek družabno bitje, to se pravi, človek mora živeti v družbi, je nanjo navezan in od nje odvisen, je ta naša svoboda samo tista prava in edina, če najnatančneje izpolnujemo dane nam postave in zakone. Svoboden, v zmotnem smislu, da dela, kar hoče, ne glede na bližnjega — kdo je? Prav nihče — samo kak puščavnik bi bil, kak Robinzon — to je pa izjema. Vsak ima pravice, pa vsak dolžnosti, svobodni smo, če vemo, da ni nikogar, pred katerim je v nevarnosti moje imetje, moje telo, moja čast, moja vera. Sluge zakonov moramo biti, če hočemo biti svobodni — pravi Cicero.

In vsa ta prava svoboda sloni — na krščanstvu. Krščanstvo je zmagalo suženjstvo — ne z bojem in vojsko, ampak s svobodo otrok božjih. Krščanstvo je povzdignilo osebnost — in rodilo krščansko bratstvo. Krščanstvo je posvetilo delo — resno delo — in odvzelo telesnemu delu pečat sramote, o čemer sta se motila celo Platon in Aristotel.

Kristus — mizar — je bil tisti, ki je dokazal, kaj je lepota dela, Kristus, ki je grešnike sprejemal, delavce-ribiče za apostole postavil — ta je dokazal svobodo — v ljubezni. Njegova mati je bila najbolj svobodna vseh človeških otrok — zato ker je bila dekla božja. Svet naj izpreobrne svojo zlo voljo, naj vse obrne k večnemu cilju — in vse zunanje krivice bodo odpadle same od sebe — vladala bo ljubezen, v kateri bo šele svet razumel, kaj se pravi: Iščite najpoprej božjega kraljestva — vse dokler vam bo navrženo.

24. Komunizem.

Dokazali smo, da je svoboda ena največjih in najlepših zakladov, kar jih ima človek. Pravico do osebne nedotakljivosti ima vsak v tem, da dela, kar hoče, biva, kjer hoče, si voli sam svoj poklic, se umsko izobražuje — in razvija in ima svobodo vesti — svobodno in nemoteno izvrševanje svoje vere in iz nje izvirajočih dolžnosti. Vse to pa do tiste meje, kjer ne posega v pravico in svobodo svojega bližnjega.

Ta zadnja zahteva, te meje so začrtane, ker brez njih je družabno življenje nemogoče. Ker se je pa pravica do svobode kršila, je rodila ta kršitev nove zmote. Kdo je kršil svobodo? Največkrat tisti, ki je imel moč: Moč iz oblasti — države — vlada — in vladarji, ali pa moč iz premoženja — zaslužjevanje revnih po bogatinih. Marsikatera država je kratila svobodo narodom, ker so bili šibki in se ji niso mogli upirati in se braniti. Tudi se je dogajalo, da je branila in negovala milijonarje, proletarce-delavce pa je zanemarjala. To je dalo tudi potuho kapitalistom, da so izrabljali delavce in jih na svoj način zaslužjevali. V delavcih se je nabirala upravičena nevolja in srd in maščevalnost zoper mogočnjake. Delavci so se začeli družiti — nastala je velika moč — in ta moč je zahtevala obračuna z zatiralci. Obračun je bil vedno strašen: Revolucija! Kri je tekla, mnogo premoženja je bilo uničenega, mnogo — največ — nedolžnih je trpelo za grehe drugih.

To so bile vedno zgodovinske posledice, če se je svoboda kratila: Iz tega je nastalo — ne sedaj — že davno naziranje in nauk, da je zasebna last — rop in greh — torej naj se vsaka zasebna lastnina odpravi in vse mora biti skupna last, da se zatire nadaljnje zaslužjevanje. Ta nauk je tudi v sedanjih časih živo vzklikal — in mu pravimo komunizem. Ker komunizem tako živo posega v življenje — tudi v versko, je potrebno, da ga razložimo.

Napačno je, če kdo misli, kdor je komunist, ta je že ropar, pobijalec, potepuh in lenuh. In spet je napačno, če kdo misli, da bi čisti komunizem mogel človeško osrečiti. Potrebna bo srednja pot.

Kaj zahteva komunizem?

Splošna zahteva je ta: Vse zasebno imetje, lastnina zemlje, njiv, travnikov, lastnina tovarn, premogokopov, rudnikov — vse se mora odpraviti. Nič več ni to tvoje, ne moje — to je vseh — oziroma to je last skupne človeške družbe — države.

Ali je ta misel sama na sebi napačna? Čisto nič. Ali si moremo misliti kaj lepšega, kakor državo, v kateri ni nobenega reveža, v kateri so vsi enako pridni — in vsi vrše delo veselo in zvesto — in vsi so deležni sadov dela! Nobenega lenuha, nobenega tatu, nobenega berača. Vsak pridno dela — vsak do sita uživa sadove svojega dela. Saj Bog zemlje ni dal temu in onemu — ampak vsem. Kdo ima pravico reči, ta njiva je moja?

Glejte, taka država bi bila najlepša in bi bil res novi raj na zemlji. To je že trdil Platon in je za njim potrdil to tudi Aristotel in za njim se je bavil s tem tudi sv. Tomaž Akvinski. Toda kaj so rekli in dognali ti modrijani: Res, prekrasno bi bilo, toda s to človeško naravo, kot jo imamo sedaj, je to nemogoče. Treba bi bilo najprej, da Bog potrebi človeka te sedanje vrste z zemlje in postavi nanjo drugačne ljudi. Ljudi, ki bodo vsi enako pridni, nič sebični, živeli bi v največji medsebojni ljubezni. Vsak bi delal prav vsako delo, ki bi se mu odkazalo, zvesto in veselo. Žalibog, s to sedanjo naravo človeka je pa to čisto nemogoče.*

Zemlja je za to, da služi vsemu človeštvu in njegovim potrebam. Zemlja pa ne služi kar sama po sebi — ampak jo je treba obdelati. Če je neobdelana, malo rodi — ali pa nič. Treba jo je torej pridno — v potu svojega obraza obdelavati. Kakor zemljo je treba negovati tudi živali, da nam dajo hrane, volne, da nam delajo. Kak silen trud ima poljedelec — od zore do mraka! Ali bi se tako upiral, če ne bi bila zemlja njegova last? Če niso pridelki — njegovi? Človek je skrben, če dela na svojem in neguje svoje. V Banatu nekje so oddali in razdelili nekaj veleposesti v zakup. Skoz nje teče reka. Prejšnji lastniki so gradili reko, sedanji deležniki se za to niso brigali. Prišla je povodenj, podrla je nepopravljene ograje in vso zemljo opustošila. Strašna škoda.

Nekateri bi trdili, da je skupna last zato dobra, da bi se ljudje ne prepirali. Aristotel ugovarja modro, češ, saj se ne prepirajo radi lastnine, ampak radi nepoštenja ljudi. Če bi bilo vse skupna last, potem bi se šele množili prepiri. Vsak bi hotel najboljšo zemljo, vsak bi hotel le lahko delo. Človeška narava nam je dokaz, da se lahko danes vse razlasti, toda družba se bo vrnila spet nazaj do zasebne lasti.

Ali potemtakem zagovarjamo moč kapitala in revno revnih slojev?

Ne. Neka preureditev mora priti. Težka je. Njen temelj je gotovo v krščanstvu — v komunizmu ljubezni. Ali ne uči Kristus in apostoli: Če imaš dve suknji in pride k tebi nag, daj mu eno. Če pride k tebi revež pa praviš, le pojdi, nasiti in pogrej se

drugod — ali je božja ljubezen v vas? Te nauke so izpolnjevali prvi kristjani in dejanje apostolov pove, da ni bilo ubogega med njimi. Ali mi vemo, da je izvirni greh izprevrgel našo naravo — in zato evangelij ne pomaga vsem — pomagati mora avtoriteta — neka sila — oblast — država. Ta mora poseči vmes in izvesti socializacijo: To se pravi, da bo postavnim potom prisilila velika podjetja, naj dajo delež ob dobičku tudi delavcem. Da bi se to izvedlo mirno — za to dajmo podlago s tem, da iščemo predvsem božjega kraljestva in njegove pravice.

25. Samostojnost in odvisnost.

Dragocen zaklad človekov — je svoboda. Kdor jo krši — nam dela krivico. Iz tega našega zaklada izvira veliko hrepenenje po samostojnosti in neodvisnosti. Kako težko čaka otrok, ki zasluži prve krone, da jih samostojno porabi. Kako se trudi obrtnik, da čimprej postane samostojen. Kako želi hči v zakon, da bi bila neodvisna od matere. In dijak komaj čaka mature, da bo neodvisen od profesorjev. Vse hoče biti samostojno, vsak neodvisen.

Oglejmo si tudi to željo in to hrepenenje: Ali smo res samostojni? Ali smo odvisni? Odgovor na to je: Vsi moramo biti samostojni — in vendar moramo biti vsi tudi odvisni.

Morda bo lažje razumljivo, če pokažemo, kdo ni samostojen? Navadno tisti ni samostojen, ki se domišlja, da je prav posebno samostojen.

Mladenič misli, da je samostojen, ko vidi druge zapravljati — in zato tudi sam prvi denar zapravi kot ga drugi. — Fant misli, da je samostojen, ko gre do cerkve v nedeljo. Ko pa vidi druge pred cerkvijo, se jim pridruži in ne gre vanjo. Samostojen misli da je, kdor vedno prisluška, kaj bodo drugi rekli: Če greš ti, grem še jaz. Saj so drugi tudi to isto naredili. Samostojen misli da je oni, ki se je sprl s sosedom pa ga noče nagovoriti: Pa naj me on, jaz ga že ne bom. Samostojen misli da je, kdor pelje pravdo za prazen nič. — Vse to ni nobena samostojnost, vse to je žalostna odvisnost od drugih. Tak človek se gre slepe miši v svojem življenju. Zavezane oči — duševne — ima. Svet krog njega so pa tisti otroci, ki mu kriče: »Na levo — na desno — naprej — nazaj!« On tava sem in tja — svet se mu pa smeje — skrivaj in očitno. Samostojen je samo tisti, ki je te boje prevojskoval, spravil pod oblast duha — svojo čutnost in telesnost — in spravil v sklad svoje dejanje in nehanje z večnimi božjimi zakoni. Ne vprašati, kaj drugi delajo — vprašati, kaj moram jaz storiti. Ne izgovarjati se: saj drugi tudi. Za tako lažisamostojnost se človek prodaja v družbi: Zataji svojo notranjost, da je družbi všeč. Ne moli — zavoljo družbe — posta ne drži — zavoljo družbe — sram ga je biti dober — zavoljo družbe. To ni samostojnost — to je sužnjost. Sužnjost je grda reč.

»Ne bodite hlapci ljudi,« opozarja apostol: Ne, da bi jim ne postregli. Zveličar je noge umival — ampak ne bodite hlapci ljudskih grehov; ljudskih zmot, ne drevite za večino! Ob vesoljnem potopu je bil edino Noe samostojen, dasi ni imel večine, vsi drugi sužnji — in hlapci.

Ne bodimo sužnji — toda biti smemo in moramo odvisni. Človek živi v družbi — sam zase — ne more živeti. Ker je pa v družbi, mora izpolnjevati dolžnosti do družbe. In vse dolžnosti: pokorščina, pravičnost, usmiljenost — vse se lahko zlije v eno samo veliko zapoved in dolžnost: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« Vse krivice, vse žalitve, vse medsebojne bridkosti izvirajo iz napuha — iz napačne samostojnosti — in namišljene neodvisnosti. Kolika oholost človeka, ki morda zaradi bogastva, ali pa iz samega napuha pravi: Kaj mi drugi mar! — Pa še kako so ti mar! Poglejmo enkrat res z umom in srcem po svoji sobi: Če je še tako skromna — vendar se poznajo na njej odtiski tisoč in tisoč rok. Neki vzgojitelj je hotel svojim otrokom dopovedati, kako so odvisni od drugih pa jim je rekel: Vidite užigalico! Bogve kje je rasel ta les. V gorah nekje. Žuljave roke so sekale hojo — v zimi, v mrazu. Na golih deskah je morda spal drvar, ki jo je sekal. In težka pot v dolino — in na žago — iz nje v tovarno! Koliko rok je prijemalo ta košček lesa! In gumi — za škatlico! Iz Amerike je. Zamorci — in bogve kaki ljudje so ga brali po gozdu. In žveplo — iz Sicilije. Koliko bledih otročičev dela tam v tistih rudnikih — in učenjak, ki je primesil strupeni fosfor —. Glejte, od koliko ljudi ste odvisni, da morete prižgati luč. Ali jim ne bomo hvaležni — ali jih ne bomo ljubili? Kaj pa se šele izkaže, če gledamo mater, očeta — učitelje — dobrotnike! Kako smo odvisni. Še hoditi ne bi znali, niti ene besede izpregovoriti, niti črke i — zapisati. Pa bodi človek napufljen in se nosi: Kaj mi mar drugi!

V Londonu so nekoč potegnili mejo med bogataši in reveži. Bogataši niso hoteli videti revežev — delavskih slojev: Kaj so nam mar! Med reveži izbruhne bolezen — in bogataši so veseli rekli: Dobro, da smo ločeni. Pa je prišla bolezen tudi k njim. Obrtniki so jo zanesli z izdelki, ki so jih delali za bogatine. In bogatinom je bilo hitro mar revežev, ko so spoznali, da tudi oni niso samostojni in neodvisni.

Bodimo torej samostojni — pa ponižno se zavedajmo, da nismo sami — ampak odvisni — in v ljubezni prenašajmo drug drugega. Jezus na Kalvariji ni rekel: Kaj mi mar! Vse, vse — je hotel objeti v ljubezni. Mariji je naročil: Glej, tvoj sin! Mar naj ti bo vse človeštvo. Bodi njegova mati. In Marija je bila mati apostolov — in je naša mati — pribežališče grešnikov — tolažnica žalostnih.

Bodimo njeni otroci, da jo posnemamo.

26. Zaroka.

Vsa dosedanja premišljevanja so imela namen v nas zbuditi hrepenenje po trdnem, krščanskem značaju, vzgojiti močno voljo, ki bo v skušnjavah življenja, ozirajoč se na večni cilj — na Boga stvarnika zmagovala telesnost in čutnost — ter vse vodila v skladu z božjimi zakoni. Vse to velja za posameznika, za poedinca, za vsako o s e b o. Človek pa je, kar smo že poudarili, družabno bitje. Naj bo po krščanskem značaju samostojen — zaradi družbe pa je odvisen. Poglavitna voditeljica odvisnosti, ki jo napravi sladko — pa mora biti ljubezen do bližnjega. Pomnimo pa, da človeška družba ni zbirka ljudi, ki so se slučajno od vseh krajev in koncev sešli — kot plaz z gore nagromadi kope grušča — čisto slučajno. Človeška družba obstoji iz temeljnih kamenov, na katerih sloni. Če teh vogelnih kamenov ni, če so vsi ti razjedeni in razsipčni, je družba na potu propada in razpada. Ti kameni človeške družbe so pa družine. Razbij družine — razdejal si človeško družbo. Vsa moč človeštva je naslonjena na družinsko življenje.

Prav zato pa je Bog stvarnik sam vsadil v človeška srca skrivnostno čudoviti nagon, o katerem smo že govorili — pa ga danes imenujemo z besedo, ki je bolj v navadi in ki označuje poduševljenje tega nagona, namreč: predzakonska ljubezen — ljubezen zaročencev. Od čistosti, vzvišenosti in globokosti te je odvisna stalna sreča družin in od teh sreča držav in narodov. Zato je tako neizmerne važnosti priprava na družinsko življenje — čas pred poroko — čas zaroke.

Zaroke so bile v navadi v vseh časih in pri vseh narodih. O starih očakih beremo, kako skrbno so iskali nevest svojim sinovom, kako vestno so zaroke držali. Sv. Cerkev je smatrala zaroko za tako vzvišeno dejanje, da jo je postavila med zakonske zadržke. V najnovejšem času pa je vsled popačenosti in neznačajnosti in zmed — odstranila ta zadržek. Leta 1907 je izdala odlok, da naj bodo zaroke sklenjene vedno pismeno, da bodo veljavne. Zaročno pismo morata podpisati poleg ženina in neveste še dve priči, ali pa se to podpiše pred župnikom, ki ga sopodpiše. O vsem tem so bili verniki obveščeni — toda, žal — skoro nihče ni tega storil. Zaradi tega je Cerkev morala odpraviti ta zadržek, ki je bil tako zvesti varuh dekličjega poštenja pred brezvestnimi zapeljivci. Danes zaroka ni več zadržek in je mogoče skleniti zakon kljub pismeni zaroki z drugo nevesto ali ženinom. Tudi posvetna oblast danes ne smatra to za oviro, ampak zahteva, da se zaročenki povrnejo vsi stroški in poravnava vsa škoda, ki je nastala iz razdrte zaroke.

Kaj je v prvi vrsti potrebno za zaroko? Za ta uvod v srečno — ali nesrečno družinsko življenje? Za zaroko je potreba — resnične ljubezni. Je neka velika skrivnost teles in duš, da so za zaroko resnično po božji previdnosti odločeni tisti, ki so kakor ustvarjeni drug za drugega. Zato pregovor, da se zakoni

v nebesih sklepajo. Namenjena sta drug za drugega, pravijo, in ne povsem brez vzroka. Torej ljubezni je potreba. Brez nje ni mogoče, da bi bil zakon srečen. Morda se živi — za silo, ali pravega solnca v takem zakonu ne bo nikoli. Neki mrak leži na njem. Ali kakšna naj bo ta ljubezen? Ali naj bo to samo hipna slà, strast, ki nenadoma vzplamti — telesno, v naši nižji telesnosti? Ali naj je to samo nagon — in nič drugega? Da, tudi to nagnjenje je potrebno in ni nič slabega — toda ljubezen mora biti tudi v dušah, v srcih. Ta pa bo tem silnejša, tem močnejša in stalnejša, čimbolj je telesnost zmagovana z duševnostjo. Teh zmag pa ne bo nihče dosegel, ako si v prvi mladosti, ko se nagoni oglašajo, ne pribori oblasti nad njimi. Kdor se začne igrati v prvi mladosti s temi čuvstvi, kdor pride do zaroke že ves top na telesu in duši — tak zakon ni noben zakon — je neka praktična kupčija in drugega nič. Ves sij božje lepote, ves značaj večnosti ljubezni mu manjka. Hladen je, v resnici srečen nikoli. Pred svetom ga še nekako pokrivajo s plaščem dostojnosti, v resnici pa vlada led in prikrita zamrza. V še večjo nesrečo silijo oni, ki se vzamejo brez vsake ljubezni. To so prave kupčijske zaroke, kjer se pretehtava samo dota in drugega nič — ali pa služba ženinova. Roka sega v roko — usta govore — pa laže roka in laže srce — ker vse to je daleč proč. V tem grešijo, žalibog, večkrat starši kot otroci. Ugaja jim naslov ženinov in njegov stan, — pa ga love in mu vsilijo nevesto. Koliko bridkih solza rodijo take zaroke — in iz njih izvirajoči zakoni. Samo denar in čast ne naredi nikdar srečnega zakona. Zato je toliko nesreč in toliko ločitev v bogatih krogih, dočim je med preprostim ljudstvom toliko tako ganljivo srečnih zakonskih.

In kako naj se izkaže ta ljubezen? Sv. Pavel pravi, da ljubezen vse pretrpi in vse prenese, ne misli nič hudega. Izraz ljubezni je samoodpoved. Kjer ni žrtev, tam ni ljubezni. Mladenič, ki mu ni zaročenka nekaj svetega, nedotakljivega, je ne ljubi s pravo ljubeznijo. Nevesta, ki ženina lovi z zunanjim mamilom — z golo čutnostjo — ni prava nevesta. Od srednjeveških vitezov beremo, kaka junaška dejanja so doprinašali za svoje neveste. Ima ta navada veliko jedra v sebi. Žrtev za ono, ki bo družica vse življenje. In prve žrtve samoodpovedi so — čistost zaročne dobe, poglobljenje ljubezni. Kdor zahteva od neveste karkoli, kar se ne strinja z njeno deviško dušo, pa ji grozi, da jo bo zapustil, če ga ne usliši — on laže, če pravi, da jo ljubi. Vesela bodi vsaka, da te zapusti. Kdor niti tega zmagovanja samega sebe ne zmore, ne bo zmogel težkih žrtev zakonskih let.

Leta 1657. sta snubila dva mladeniča v Genovi hčerko bogatega trgovca. Ta — Lukrecija — je bila krasna po telesu in nič manj vzor duševnih vrlin. Oče se je odločil za onega, ki hčerki ni bil po volji. Ni zaupala njegovemu značaju in je ljubila revnejšega. Tedaj izbruhne kuga. Tudi deklica je obolela. Bogati ženin je bežal od hiše in se ni več prikazal, da ne bi našel

bolezni. Drugi pa je ostal cele dneve in je stregel bolnici, ko so se celo vsi domači odtegnili od nje, da ne bi našli. Dekle je ozdravelo. Spet se je razcvetelo v najlepšo rožo — in tedaj se je seveda vrnil bogati ženin. Dekle pa je stopila pred očeta: »Oče, kdo me ljubi? Ta, ki je bival v smrtni nevarnosti pri meni in tvegval življenje zame, ali ta, ki je zbežal? Nikdar ne bom njegova žena.« Oče se je vdal in je dočkal najsrečnejši zakon svoje hčerke.

Zgled samozatajevanja imamo tudi pri sveti družini. Kak mož, kak značaj je bil sv. Jožef, da mu je Bog zaupal — angelski cvet — Marijo! Kolika vera in kolika je morala biti njegova ljubezen — tolikih žrtev polna!

27. Nezvestoba.

Temeljni kameni človeške družbe — so družine. Priprava na družinsko življenje je zaroka. Glavni nagib do zaroke mora biti ljubezen, in sicer poglobljena, resnično srčna ljubezen, ne pa hipna sla in strast. Ljubezen se izkaže in dokaže s samoopovedjo in z žrtvami.

Najvišji izraz resnične samoopovedi je vladanje čutnosti. Težka je često ta vlada — in zmaga — ampak zato je tem živejši izraz lepote in moči trdnega krščanskega značaja. Pa tudi v vseh malenkostih se javlja resnična ljubezen. Velika pozornost do neveste in obratno, majhni darovi, ki niso bogve kaj dragoceni — pa so dragoceni znanilci resnične ljubezni. Kakor hitro pa se medsebojne ljubeznivosti, pozornosti, darila naperijo od katerekoli strani v dosego kateregakoli dejanja, ki je v nasprotju z božjo voljo — niso to več dokazi resnične ljubezni — ampak odmev strasti — nad katero duševnost ne vlada več.

Kljub resnični ljubezni pa so vendar večkrat vsled nesreč, še bolj vsled družabnih krivic razmere lahko take, da se dva, ki bi bila takorekoč rojena drug za drugega, ne moreta poročiti. Zakon je za vse, razen za one, ki se mu prostovoljno odreko. Če delavec ne zasluži toliko, da bi mogel preživljati družino, ni to njegova krivda, to je krivda krivičnih socialnih razmer. Toda trpeti mora on, dokler ne izvojuje zmage socialna pravičnost. Zato zahteva čast, ponos in zavest odgovornosti in krščansko poštenje od ženina, da premisli, če bo kos vsem bodočim nalogam družinskega očeta: To se pravi, da je tudi njegov zaslužek tak, s katerim mu je mogoče preživljati družino. Kdorkoli se ženi in snubi samo na doto, ni značajan in je taka snubitve vedno sumljiva. S tem ni rečeno, da naj vsak išče nevesto brez dote. Lepo je in dokaz resnične ljubezni je, če ženin, večkrat zelo uglednega stanu, vzame v zakon deklico, ki ji takorekoč mora kupiti poročno krilo. Redno so to zelo lepi in srečni zakoni. Ako pa je dota, mora vsak pošten mladenič smatrati to

kot rezervo za bodoče življenje, kot nedotakljiv zaklad, ki ga hranita zakonca svojim otrokom ali ga načneta le v najhujši sili — oziroma, da ga plodonosno vloži v zemljo ali podjetje. Kako neznačajno, kako poniževalno je za ženina, ki letoindan zagotavlja ljubezen, ko pa zve, da ima nevesta mnogo manj, kot je upal — pa hipoma izgine in jo zapusti.

Iz tega sledi tudi drugo, da ne smejo nikdar starši in neveste slepiti mladeničev z bahaštvom in zunanjim sijajem bogastva. Nevesta naj kaže svoje kreposti in vrline — štota naj bo skrita. Nihče ne bo hud, če z nevesto dobi mnogo več, kot je mislil.

Zaroka pa ima tudi namen, da se ženin in nevesta spoznata: Ne po licu in telesu, po plesu in veselicah — ampak po dušah. V vsakem človeku tiči kos hinavca. Nihče ne nosi rad svojih slabosti na prodaj. Medsebojno občevanje pa odgrne marsikatero slabost, ki je bila skrita. Toda prav ničesar ne pokaže občevanje, ki se omeji na lepe izprehode, na bale — in na skrivne sestanke. Pri vseh teh spoznavanjih je gospodar redno le čutnost, ki jima zaveže oči, da prav nič ne vidita drug drugemu v dušo. Ženin imej svoboden pristop v družino. Ne prihajaj, ko te vsi čakajo. Takrat pridi, ko te nihče ne sluti. Tedaj utegneš videti marsikaj, kar te bo osupnilo: Mama bo delala vsa znojena, hčerka bo pa lepo oprta ob boke gledala in lenarila. Pa tudi za ženinom je treba pogledati. Vsa preteklost obeh mora biti med njima razgrnjena kot na dlani. Prikrivanje slabosti, preteklih zablod, če so se godile — vse to je prva priprava na žalostno pesem v zakonu.

Zato je tako strašno nevarno — zaročati se z nepoznanimi tujci. Še ni davno, kar me je neka gospa jokaje prosila: »Svarite neveste pred zarokami in zakoni z nepoznanimi tujci!« Koliko vnebovpijočih krivic se je zgodilo tekom te vojske! Brezvestni, podli ljudje, že oženjeni, ali sicer ničvredni pohotneži so premotili in preslepili kratkovidne hčerke in starše in jih zvodili v nesreče in sramote. Ta lehkomiselnost staršev in hčerâ je nerazumljiva. Ako kupuješ živinče, se posvetuješ in vprašaš sosedo, če je za rabo ali ni. Če se pa ženi, moži, ne vpraša nikogar, gre za jezikom, ki ima v besedah med, v srcu strup, in si uniči vse življenje!

Kako strašna je slepota onih staršev, ki na slepo besedo verjamejo, so vsi veseli, ko reče: »vzel jo bom« — in na to besedo mu izroče otroka — jagnje volku. In ko je jagnje uničeno, raztrgano, tedaj pa jok in tožbe, a volka ni. Tu je večja krivda staršev nego hčera. Le čuda, da jih ne zmodrijo vsakdanji zgledi. Koliko deklet osramočenih, dušno in telesno uničenih blodi vse življenje — če si življenja celo ne vzamejo! Zakaj nobena zver ni grša od človeka, če je podivjal in izgubil stik z Bogom. Zver skrbi za mladiče — človek gre in pozabi na lastni

zarod. V bedi hira uboga, zapeljana deklica, v bedi raste dete. Težka je krivda takega roparja — težja od razbojnika.

Če se pa, žalibog, zaradi človeške slabosti tudi pri dobrih ljudeh zgodi, da zaidejo, da padejo, kaj bo storil tak?

Poštenjak se bo kesal, bo vstal in krivico popravil. Kdor ima na vesti kaj takega, mora biti kot kapitan na ladji: Ne zapustiti je, če bi se tudi potapljala. Za njo se bori do zadnjega dihljaja.

Zato pa je najboljša obramba zoper lehkomiselnih zaročnik, iz katerih izvira samo nesreča, dvojno: Naravna pomoč je samostojnost nevest, nadnaravna pa živa, globoka vera in življenje po veri.

Samostojnost! Kakšna? Dolžnost staršev je, da otrokom kar se le da skrivajo imetje, če ga imajo — in da vsak oče — in mati pripravi otrokom najboljšo doto s tem, če jih vzgoji za samostojno življenje, za poklic, do katerega imajo veselje in jim daje možnost živeti od poklica, ne od dote. Hčere, ki so za to, da očakujejo, odkod bi kdo prišel in se jih usmilil — ter poročil — so največkrat nesrečno omožene. Delo — vsakovrstno — pa ne delo za zabavo. — delo poklica in kruha jim bo dalo močno oporo v boju, ko si volijo ženine in se vežejo za celo življenje. Delo jim bo utrdilo značaj, jih bo izučilo in jim tudi izbistrilo pogled v duše svojega bližnjega.

Drugo pa je vera. Kdor je Bogu nezvest, bo težko, težko zvest človeku. Življenje ima za vsakega skritih toliko nepričakovanih skušnjav, križev in mamečih prilik, da jim ne ubeži zlepa razen tesno v zvezi z Bogom in njegovo milostjo. Zato — čimbolj peša vera, tembolj se širi neznačajnost in nezvestoba. »Brez mene ne morete nič storiti« — to je velika beseda Gospodova. Brez Njega, ki je življenje, vlada v nas smrt, brez Njega, ki je luč, vlada v nas tema, brez Njega, ki je pot — blodimo po stran - potih, brez Njega, ki je premagal svet, ga mi ne bomo zmagali.

V življenju sv. Porfirja berem, da je šel s procesijo in križem v mestu Gaza mimo kipa Venere — boginje pohote. K tej so hodile poganske deklice iskat sveta za možitev. Toda redno so bili zakoni nesrečni, ker so izvirali iz gole strasti. Ko je šla procesija mimo, se je naenkrat kip zazibal in je padel na tla. Sv. Porfirij je izpregovoril: Ne sla, ne strast — ne ustvari sreče v zakonu — ampak križ: Zataji samega sebe, zmagaj s Kristusom.

28. Razporoka.

Pot, ki vodi v srečen zakon — je zaroka, ki temelji na resnični, globoki ljubezni, ki je resnična tedaj, če res vse pretrpi in vse prenese, ki vse zmaga — in najprvo zmaga v sebi, kar je slabega in grešnega. Zaroka mora odpreti zaročencem oči, da

zakon ni dežela uživanja, ampak tesni vrtec težkih dolžnosti. Ko pa ravno na to zadnje zaročenci premalo pazijo in iščejo v zakonu samo sladkosti, so po poroki razočarani, in take nesrečne, tjavendan sklenjene poroke so povod klicu — po ločitvah in razporokah. In prav vselej tedaj, ko se človeštvo posebnò razdivja v strasteh, v krivicah in grehah vse vrste, prav takrat ob raznih prekucijah se vselej oglasi tudi klic in krik po razporoki — po popolni ločitvi zakonskih, ki iščejo in zahtevajo novih vezi. Ta zahteva izvira iz nazorov, da je uživanje zapoved — in čast, zatajevanje nižjega človeka pa greh in sramota.

Kaj je torej z razporoko?

Postava, ki bi uvedla razporoko, je nesreča s stališča človeške narave, ker je človek pač človek in ne žival.

Razporoka zadene in rani v prvi vrsti to, kar je cvet in sad zakona — to so otroci. Ni edini namen, da so v zakonu otroci — z njimi je najtesneje zvezana tudi dolžnost — vzreje, in še težja dolžnost vzgoje. Dobro vzrejo in vzgojo, ki zahteva toliko žrtev, morata dati samo dober oče in dobra mati. Edino v teh dveh je naravni dar tiste ljubezni, ki je ni najti drugod. Že pisana mati — mačeha — je le izjema, če se približa do ljubezni prave matere. Naj bi razdelili otročiče ob razporoki kakorkoli, otroci so oropani najboljših vzgojiteljev.

Vzgoja pa je nemogoča, ako izgine iz src otrok spoštovanje do staršev. Spoštovanje pa bi moralo izginiti vsled razporoke. Ni mogoče zakriti pred otroci zamrže, sovraštva, ki vodi do razporoke. Oče črni mater, mati črni očeta. Kak razkol! Kako strupeno nesoglasje se rodi v dušah nedolžnih otrok! Vsa avtoriteta je omajana ne samo do staršev, do vsake oblasti. Spomin na mater, na očeta je oskrunjen, in kaj to pomeni — ne za hip — za celo življenje. Ljudje, ki zaidejo bogve kako globoko v zmote, če nosijo v srcu svetel in čist spomin matere in očeta, jih ta spomin edini često še otme in reši popolne pogube.

Razporoka je krivica zlasti za ženo. Le vzemimo, da ima žena otroke, odcvela je, mož pa je še čvrst in krepak. Zahoče se mu druge, mlajše. Kdo bi jemal odcvelo, vsled zakonskih žrtev uničeno ženo? Torej mož naj se oženi vnovič, ko se lahko, žena naj trpi zapuščena in zavržena? Ali je žena orodje, ki ga zavrzemo, ko nam ne prija? Ali je dekla, ki jo odsloviš, če ti ne služi po misli? Ali je žival, ki jo prodaš, če ti ne ugaja? Razporoka je silna krivica za ženo, ona bi največ trpela zaradi razporoke. Žena je družica — in ni dekla iz poganske dobe.

Prava zakonska ljubezen tudi po svoji naravi ne pozna nobene ločitve. Večna je. Ali ni čisto naravno, da si zaročenca pri-segata večno zvestobo? Ali ni pretresljivo, kako trepetaje pred oltarjem Bogu in pričam izjavljata, da ju bo samo smrt ločila? Ali se kak par — če se poroča iz ljubezni — kar je edino pravno in človeku dostojno — vdaja pri poroki misli: Poskusiva! Če bova za skupaj, dobro, ostaneva skupaj, sicer se ločiva. Ako bi

bila razporoka dovoljena, ali ne bi že sama ta misel bila tista prežeča nadloga, ki bi kot strupena kača čakala na pragu zakonskih prve nezadovoljnosti ali nesporazumljenja? Laški minister Pidanelli trdi: »Ko bi položila postava na prag zakonskega svestiča misel na razporoko, bi že s tem otrovala svetost poroke, pogazila poštenje, zakaj le ta misel bi se izpremenila med zakonskimi zidovi v vedno grenko sumnjo.« Sama misel, da je razporoka mogoča, bi odvzela zakonskim ono veliko moč, ki izvira iz zavesti: Za večno! Naša slabotna narava je najmočnejša tam, kjer ni izhoda — sicer se umakne in ogne boju.

To so razlogi, izvirajoči iz naše človeške narave, ki govore zoper razporoko. Ti razlogi pa dobijo čisto drugo moč, ko zvemo tudi voljo božjo, nauk Kristusov.

»Kdorkoli se loči od svoje žene in vzame drugo, prešuštuje. In ako se žena loči od svojega moža in se z drugim omoži, prešuštuje.« (Mark. 10, 11.) To so dosti jasne besede Kristusa — zakonodajavca. Po Mozesovi postavi je bila dovoljena judom razporoka. Učenci so to vedeli in ko so slišali ta nauk, so ugovarjali, češ, ni dobro se ženiti, če je ta nova zapoved taka. In Jezus je odgovoril: »Od začetka ni bilo tako.« — Torej prvotna božja poroka — je bila nerazdružljivost. Mozes pa je to dovolil zaradi trdosrčnosti Judov. Isto je ponovil sv. Pavel: »Tem pa, ki so v zakonu, ne zapovem jaz, ampak Gospod, da naj se žena od moža ne loči; ako pa se loči, naj ostane neomožena, ali pa naj se s svojim možem spravi.« (I Kor. 7, 10.) Torej je neločljivost — nerazrušljivost zakona — zapoved in ukaz Gospodov, zapoved božja. In izpolnjevanje te zapovedi je Cerkev, kakor hitro je mogla zatreti poganške razvade ločitve, najstrožje zahtevala od svojih vernikov. Zgled nam je odpad Angleške. Kralj Henrik VIII. se je 1509 poročil s Katarino Aragonsko. Imel je pet otrok z njo. Lehkoživec in pohotnež pa je hotel to poroko razdreti in se poročiti z lepo dvorjanico. Vse sile je napel. Pridobil je zase celo kardinala Wolseya. Grozil je Rimu, da ves narod odpade od vere, če mu papež ne dovoli. In papež Klemen VII. je odločil, da božje postave ne more spreminjati in je ne sme. Henrik je odpadel in vsa Anglija z njim. Danes se na tisoče Angležev vrača h katolicizmu, ko vidijo, da je bil odpad delo pohotne kraljeve trme, ne pa prepričanje, izvirajoče iz vere.

Resnica pa je, da se pač pojavi v zakonu lahko silna zamrza med zakonskimi. V slučaju, če je sporazumljenje res nemogoče, je dovolil Kristus ločitev, da bivata zakonska vsak sam zase. To in nič več. Zato je poroka — civilna, ako živi še zakonski drug, vedno prešustvo, naj jo posvetna postava stokrat potrdi.

Kaj sledi iz tega? Zakon naj je sklenjen resnično z zvezo duš in src. Težav življenja, zlasti pa zakonskega, pa ne bo nihče zlepa nosil, ako ne razume boja sam s seboj, ako ne ume prenašati bremen svojega zakonskega druga. Vsi imamo napake, vsi slabosti. Žene — junakinje potrpljenja — so zmagale čudovite

križe. Zato pa je zakon zakrament — zato poteka vanj s križa neprestani vir moči, ki je poganstvo ni imelo. Vhod in vrata v srečni zakon so: Uči se zmagati samega sebe, v bridkosti pa pridí k studentu žive vode, ki teče iz rane Zveličarjeve.

29. Družina.

Nekoč sem videl zelo preprosto sliko, kako sta bila Adam in Eva izgnana iz raja. Oba jokata in se ozirata nazaj na izgubljeni paradiz. Angel med vrati pa odlomi rdeče rožo in jo vrže za pregnanimi prvimi starši. Preprosti slikar je hotel povedati to-le: Glejte, vso srečo sta izgubila, jaz vama pa utrgam rdečo rožo družinske ljubezni, da jo vzameta s seboj in da bosta vsaj v družini našla košček izgubljenega raja.

Taka misel obide tudi nas, kadar gledamo lepo, vzorno krščansko družino. Kako se ljubijo! Oče in mati — ena duša in eno srce. Otroci sama vesela pridnost in poštenje. Drug brez drugega ne morejo biti. Nobenega boljšega grižljaja ne pojedó, da bi ga ne bili vsi deležni. Če je eden žalosten, boli vso družino. Če je eden srečen, so vsi srečni ž njim. Vesele se skupaj, žalujejo skupaj. Drug drugemu pomagajo, vse žrtve so jim sladke. Ljubezen božja kraljuje med njimi in božji mir objema vso družino. Ali ni to resnično košček raja na zemlji?

Ali v ta raj vodi samo ena pot in ta pot je tista, o kateri govorimo že ves maj: To je pot samoodpovedi, pot krščanske vzgoje in iskrene ljubezni. Družine, ki niso prišle po tej poti, težko kdaj okušajo ta družinski raj, ki se jim tako pogosto izprvrže v živ pekel na zemlji.

Toda motil bi se, kdor bi sodil, da mu je po tej poti hoditi samo do družinskega ognjišča, potem pa sme kreniti drugim. S trenutkom, ko poroka dovrši, kar je začela zaroka, se šele začno dnevi novega samozatajevanja in samoodpovedi. Naj se ženin in nevesta zedinita vsled najprisrčnejše ljubezni, kljub temu bodo prišli trenutki v zakonu, ki bodo silno nevarni, da izbruhne spor, zamrza, neke vrste maščevalnost, ki utegne skaltiti najlepši mir in spraviti v nevarnost zakonsko srečo. Zato pa boj sam s seboj v zakonu nikoli ne sme prenehati. Stoinsto majhnih potrpljenj, stoinsto tihih zatajevanj, stoinsto malih uslug, ki so zvezane z žrtvovanjem samega sebe v korist ali uteho zakonskemu drugu ali družici, zahteva neprestano vez zakona. In celo tedaj, ko Bog blagoslovi zakon z otroci, nastopijo novi hipi vednega boja in zatajevanja. Ko raste družina — rastejo dolžnosti. Oče in mati morata biti vzor in zgled tega premagovanja za otroke.

Kako odločen mora biti v družini boj z jezikom! Marsikaj bi smel reči oče, pa zavoljo otrok ne sme, da jih ne pohujša. V družini velja neprestan boj zoper kletev, boj z lažjo, boj z opravljanjem, boj z surovimi besedami. Za kar se odrasel človek

niti ne zmeni, to je lahko za otroka strup. Otroku je oče veljavnost, kakor je ni druge. Kar oče naredi, posnemajo otroci: kar mati govori, govore otroci. Kako bridko se motijo oni starši, ki se izgovarjajo, češ, saj otroci ne razumejo! Otroci vse preveč razumejo in najbolj razumejo to, kar je slabo in hudo, in najprej se bodo naučili besed in govorjenja, ki je grešno. Koliko je truda, da ga naučiš križ, češčenomarijo. Kletev sliši enkrat samkrat iz ust očeta in jo že zna. Koliko je truda, da se nauči otrok abecedo. Da se nauči zabavljati na sosede, jih zmerjati in zaničevati, zato zadošča par grdih opravljanj in natolcevanj ob domači mizi. Torej težka in sveta dolžnost staršev je boj z jezikom.

Isto velja o boju z želodcem. Otrok mora vedeti, kaj je petek. Otrok mora imeti red pri jedi. Tega ne bo, če starši sami nimajo reda, ali če ne znajo otroku v prvi mladosti vcepiti to zatajevanje, da je in prosi jesti ob določenih urah. Koliko otrokom pokvarijo zdravje starši sami, ko se niso sami nikdar naučili zatajiti sebe in zato tudi ne znajo tega naučiti otrok. Zapoved zdržnosti od mesa in postna zapoved je neizmerno modra naredba cerkve. Ni post zato, da samega sebe uničiš in narediš nesposobnega za delo, ne. Post nas mora narediti duševno močne, utrditi more voljo in okrepiti značaj.

O boju z alkoholom v družini ni da bi govoril. Vse morje solza, ki jih izžemajo očetje-pijanci in zapravljevci, kriči na glas, kako je treba bežati pred tem zastrupljevavcem duš in teles posameznih družin. V družini pijanca ni duha ne sluha po raju — samo razdejanje, beda, bolehavost, kletev in kvanta gospodarji pod tako streho.

Jasno je torej, da z družino samozatajevanje ne neha, nasprotno, še veliko več ga je treba. In če smo trdili, da je lepa krščanska družina resnično košček raja na zemlji, moramo trditi še nadalje, da ta sad, ta raj, rodi edinole drevo samozatajevanja in žrtev.

30. Zataji sam sebe in zadeni svoj križ!

Vse naše majniške misli so se pletle krog vprašanja: Kaj nam je storiti, da bomo dobri ljudje, še več, da bomo dobri kristjani? Ogledali smo si vsakovrstne boje, ki nam jih je izvojevati zato, da bi okrepili svojo voljo in postali značajni. Slišali ste, da sem velikokrat navajal izreke modrijanov starega sveta, iz poganskih časov. Tudi ti možje, dasi niso slišali blagovesti Zveličarjeve, so našli mnogo resnic. Vseh niso mogli. Sami so priznavali, če ne pride Bog na zemljo in nas ne pouči, ne bomo našli resnice. Vse te resnice pa, kar so jih našli po dolgem trudu in iskanju, vse so majhne lučke njih duš, ki so prišle od Boga in po svoji naravi želijo nazaj k Bogu. Želijo, a brez Boga blodijo. Iščejo, pa zaidejo. In zato je prišel res Bog na svet —

luč v razsvetljenje nevernikom, ki so sedeli v senci zmot. In to svojo nalogo je izpričal naš Zveličar sam.

Ko sta si stala nasproti On — glasnik novega nauka — in Pilat, obupan pogan stare zmote — mu je Jezus slovesno izpovedal: Prišel sem zato na svet, da dam pričevanje Resnici. Ne samo eni resnici — vsem resnicam, ki so človeštvu potrebne, da doseže to, za kar je ustvarjeno, da se zedini z Bogom, da se večno zveliča. In vse te nauke, ki smo jih mi obravnavali ta maj, je on povzel v enem samem izreku, v eni zapovedi. Tako preprost je ta izrek, da ga doume otročiček, in tako globok, da tone v njem um učenjakov. Glasi se pa: »Kdor hoče za mano, naj zataji samega sebe, naj zadene svoj križ in naj hodi za menoj.« Vse naše majniške misli so zlite v te besede kot v zlato školjko. Nov nauk je — nauk o križu, poganom neumnost in sramota, človeštvu pa edina sreča in rešitev.

Zataji sam sebe! Ali naj se to pravi: Uničuj in ugonablaj svoje telesne moči? Ali se to pravi, potrpi — samo potrpi vse krivice, ki ti jih dela tvoj bližnji? Ne. To se pravi: Človek pomni, da nisi sam na svetu! Ti si zrnce, prašek — med milijoni in milijoni tvojih bratov po vesoljni zemlji. Vsak je tvoj brat, sin taistega Očeta, vsak hodi — ali naj bi hodil isto pot do sreče. Kaj se torej napihuješ, kot bi bil ti vse, a drugi nič? Kaj hočeš zase vso čast, drugim pa zaničevanje? Kaj hočeš sam imeti milijone, sam se topiti v izobilju, drugi pa naj stradajo drobtin, ki padajo s tvoje mize? Nauk: Uživajmo, nauk o nadčloveku, ki naj spleza po glavah stotero drugih do moči in naj jih stre v sužnje — to ni nauk križa, to je nauk poganov. Po tem nauku je eden užival — kako strašno užival — tisoči so pa robovali in bili sužnji njegove prepolne mize. Ta eden — ni veroval v nauk, sramota mu je bil — zataji samega sebe? Ne, nič se ne zatajujmo — uživajmo, če je v naše čaše nalita kri bližnjikov — vseeno — uživajmo! Ali je to nauk svobode, ali je nauk sužnosti? Zakaj je že prerok klical mogočnejem: Kaj stikate hišo k hiši, kaj sklepate vinograd z vinogradom — ali mislite, da ste sami na svetu? To je nauk križa, nauk pravice in ljubezni, to je pravi nauk svobode. Ali je sedanji boj zoper velekapital — in zoper moderno suženjstvo nov? Ni! Zataji sam sebe — vedi, da nisi sam. Daj pravičnosti in ljubezni prostora v svoji duši in dejanju.

Zataji sam sebe! Neki svobodomiselni učenjak piše: Zakaj je naša narava taka, da tako sili v zlo? Zakaj je vsak tako nagel za slabo — pa tako kesen za dobro? Ne vemo — ne vemo — odgovarja sam. Mi verniki pa vemo. To je velika skrivnost izvirnega greha, popisana na prvih straneh božjega razodenja. Kdor se z verno dušo ne zateče tja, ta bo zastoj čakal in iskal odgovora. Ne vemo — se glasi njegov obupen klic. Mi vemo in zato sprejemamo ta boj z našo k slabemu nagnjeno naravo. Nepotreben bi bil nauk Kristusov: Zataji samega sebe, če bi ne

bilo greha prvih staršev. Torej to je tisti drugi in vedni boj z nagoni, s strastmi, s telesnostjo in našo čutnostjo. Vse to je dobro — toda močnih vajeti, trdih brzd potrebuje. »Premagaj poželjenje in ti čezenj gospoduj,« je klic in povelje božje. Gospoduj nad svojim jezikom, kroti laž, opravljanje, obrekovanje: boj želodcu — boj za treznost, boj požrešnosti, boj za čisto srce, čisto telo. Vsak korak, ki ga naredimo v življenju — naprej v dobro, v krepostno življenje, vsak korak je boj. Prav ničesar ne dosežemo, ne za ta ne za oni svet, brez boja in trpljenja. Vsak napredek, vsé iznajdbe, vsa odkritja učenjakov — samo boj in zatajevanje svoje lene narave. Vsa svetniška popolnost, vse mučeništvo svetega devištva — sam boj — ko nas kliče poklic na delo — že zatajevanje, ko teko kaplje znoja po čelu — zatajevanje — ko se skesano bližamo zakramentu sv. pokore — zatajevanje, da naučiš otročiča križ — zatajevanje, da, da zna držati žlico otrok — zatajevanje — da mati vstaja k otroku ponoči — zatajevanje. Ob vsaki stezi, ob vsaki njivi, v vsaki sobi, vsepovsod se blesti napis: Zataji samega sebe. Vsa naša svoboda, ki nam je toliko mila, celo vsa ta ni nič drugega kot neprestano zatajevanje samega sebe — v pokorni poslušnosti zakonom. In čim bolj razumevamo ta klic Gospodov, manj grenko nam bo to zatajevanje in občutili bomo, da ta jarem ni težak, da je lahek in sladko breme.

Zadeni svoj križ — je nadaljnji nauk Gospodov. Križa — nauk! Čudoviti rek: Zadeni ga! Kdo? Vsak! Zveličar ni pristavil: Če ga imaš. Zadeni vsak svojega, ko ni nihče brez njega. V zibelki toči že dete solze, ko ga muči že prvi križec — in solza križa in trpljenja je zadnje slovo človeka, ko se loči od sveta: Križano življenje od zibke do groba. Križ nam nalagajo stanovske dolžnosti, križ so otroci, križ je brez otrok, križ je bolezen, križ nesreča, križ vojska — lakota — draginja. Križ krivice, ki se nam gode, zli jeziki, ki nas objedajo, nas križajo — da res človek nima zastonj podobe križa, če razpne roke: Torej smo pravzaprav vtelešeni križi. In če večkrat vzdihnemó pod pezo križa in gledamo druge, češ, kako se jim godi, se redno motimo. Na zunaj sijaj in blesk, v dušah, v srcih — v družinah pa križev toliko, da se nam niti ne zdi. Torej kaj hočemo? Vsi nauki ne bodo križa spravili s sveta. Iz šol ga lahko mečejo brezverci; z ramen človeštva ga ne bodo spravili. In če hočejo utajiti onega, ki je trikrat padel pod težo križa, če ga nočejo za kralja, bo zato križ na njihovih ramah le tem težji in bo preganjan križ le tem bolj žulil njih pleča. Edini naš Simeon je Kristus sam, ki nam je ukazal nositi križ, pa se zaeno sam ponudil, da nam pomaga. Ni drugega znamenja, v katerem bi mogli biti zveličani.

Torej zadenimo vsak svoj križ z veseljem. In kadar je teža kaj huda in nas pritiska k tlom, pojdimo pod križ Kristusov, kjer bomo našli njo, ki je ni strl najtežji križ, ki ni omagala,

ko je celo njen sin občutil vso zapuščenost: Moj Bog, zakaj si me zapustil. Tam imamo Mater sedem žalosti. Sedmero mečev ji je predrlo srce, da se je to ljubezni polno srce sedemkrat odprlo za nas. Sedmero vrat nas vabi v naših bridkostih: Glejte, vi vsi, ki mimo greste, ali je katera bolečina, kot je bolečina moja! Za vas jo trpim, za vas nosim meče v srcu — pridite, ki ste trudni in upognjeni!

To je nauk križa, to je pot zmage in to sladkost trpljenja. Bojujmo boj v samozatajevanju, zadenimo svoj križ — in hodimo po cesti, ki je Kristus, skozi vrata, ki so Zveličar, pa bomo ob onem groznem dnevu, ko se bo prikazalo znamenje sinu človekovega v oblakih neba in bo pod njim sedel On — samo sodnik — in nič več ne Zveličar — mi veseli vriskali nasproti temu križu — in nam ne bo treba s sovražniki križa Kristusovega obupno klicati: Gore, padite na nas, hribje, pokrijte nas!

31. Sklep.

Nekoč sem videl v neki družini to-le: Na predalniku v družinski sobi je bil rožni venec, oguljena mašna knjiga in nožiček. Krog tega pa je bil kakor ograja majhen venček suhih cvetic. »Kaj pa to pomeni?« vprašam. »To so sveti spomini na našo mamico. Tako je sama položila te tri reči na to mesto, ko je prišla zjutraj od maše. Nato je nenadoma zbolela — in drugo jutro umrla. Odslej čuvamo ta spominček na njeno zadnjo pot, nihče ga ne sme premakniti in odnesti. Tukaj bodo te svetinje, dokler bomo živeli.«

Ali ni res lepa ta ljubezen do pokojne matere? Da čuva s tolikim spoštovanjem te spomine nanjo?

Glejte, tudi mi se danes poslavljamo od majnikove kraljice. Poprosimo jo tudi mi za par spominčkov s seboj.

V knjigi Sirahovi govori božja modrost besede, ki se obračajo na Marijo. Njo primerja — miri — oljki in cedri na Libanonu. Pojdimo k temu Marijinemu vrtcu in si vzemimo s seboj šopek iz teh treh rastlin.

Drevo mire izceja iz sebe tekočino, ki je silno grenka, pa ima to lastnost, da varuje gnilobe. Z miro so mazilili mrličje, da niso strohneli in da se ni od njih razširjal duh. Marija je temu drevesu prisposobljena. Grenkoba tega soka — nam je znamenje samoodpovedi in zatajevanja. Človek je že tak, da mora biti vzgojen najprej od staršev, potem od učiteljev, nadalje se pa mora vzgajati sam. Vsa vzgoja pa sloni na samoodpovedi, na premagovanju samega sebe. »Zataji samega sebe,« je nauk Zveličarjev. Marija je prvi zgled tega nauka. Njej ni bilo treba krotiti slabih nagnjenj, ki jih ni imela, in vendar je bilo vse njeno življenje polno samoodpovedi. Komaj sklene živeti tiho, deviško življenje, že pride angel in ji oznani, da bo mati. Komaj je mati, že trpi v Betlehemu, že mora bežati v Egipt skozi puščavo,

Jezusa izgubi, kako ga išče! Tridesetletni pa se poslovi od nje ter gre na trudno pot dela, dobrot in nehvaležnosti. Ona ga spremlja, trpi z njim, tolaži žene in učence. Vse življenje dotlej, da ga polože mrtvega v njeno naročje, grenka samoodpoved in zatajevanje. Kak zgled! Mi smo spoznali v maju, da je boj potreben, zato samozatajevanje naša dolžnost, ali to je šele spoznanje. Kje pa je resnični boj? Ta razmišljanja so samo kažipot, hoditi pa moramo sami po tej grenki, z miro posejani cesti. Ako smo v maju uvideli, kako potreben da je ta boj, ga moramo poslej začeti — in nikoli ne nehati. Le kdor se bori do konca, bo dobil krono zmage. Noben dan brez mire zatajevanja, nobena pot brez premagovanja, nobeno veselje brez kaplje grenkosti, da se ne upijamo veselja. V hiši, pri otrocih, pri delu na polju, pri občevanju z bližnjim, vedno naj hodi mira iz vrta Marijinega z nami. Potem pa bomo razširjali dober duh — lep vonj krepostnega življenja. Brez boja — človek segnije: »Prispodobljeni so neumnim živalim in njim so postali enaki ter so poginili v lastnem blatu,« so besede svetopisemske. Brez boja nas razje smrtni strup strasti, nagonov telesnosti in greha. Kot črv nas načne in gloda — gloda — dokler človek ni ves odglodan od svojega cilja — od svojega Boga.

Odlomimo si iz vrta Marijinega tudi oljčno vejico. Oljka daje zlahkno olje, ki redi, ki sveti, ki se rabi tudi pri svetih zakramentih. Marija je oljka, ki je roila sad — Jezusa, iz katerega teče vir milosti. Mi smo slabi. Vidimo dobro in je hvalimo, pa naredimo narobe. Zakaj? Brez olja smo, samo nase zidamo. Za zveličanje pa je potrebna milost. Brez milosti ni krščanskega življenja in ni zveličanja. Jezus je rekel: »Jaz sem vinska trta, Vi mladike. Kdor ostane na meni, rodi veliko sadu. Če je pa mladika odrezana — se posuši — in se vrže v ogenj.« Oljčna vejica naj nas opominja zaveze miru, ki naj bo vedno sklenjena med Bogom in med našo vestjo. Kadar nam vihar življenja skali ta mir, raztrga to zvezo, nazaj k Mariji, da nas Ona — pribeliališče grešnikov — pripelje k Bogu. Pijmo — žejni od boja — iz studenca žive vode, pijmo od vina, ki rodi device — čista srea, jejmo od kruha, ki je dan za večno življenje. Milost je vino Samaritanovo, ki ga vliva v rane — nam popotnikom — Jezus po zakramentih, milost je luč, ki razsvetljuje temo strasti, milost je oljčna vejica v kljunčku goloba, ki nam jo prinese sv. Duh po potopu — v greh. Torej pridite k meni vsi, ki se trudite v boju, jaz vas pokrepčam!

Za spomin pa si še vzemimo vejico cedre z Libanona. Cedra raste visoko v gorah, je stoinsto let stara, ima jeklenotrd les, ki je silno lep in dragocen. Nje veje so skrivljene od boja z viharji in vetrovi. Marija je ta vzor-cedra: Visoko raste — proč od gnilobe sveta, proč od blata greha — na snežnobelem Libanonu. Iz cedrovega lesa je bila rezana skrinja zaveze, in Marija je bila cedra, ki je oklepala v deviškem naročju najsvetejše telo

Zveličarjevo. Stoletna cedra, trdna, viharju kljubujoča — je močan krščanski značaj, ki je vzrasel na poti, posuti z miro boja in samoodpovedi, krepčan in razsvetljevan z oljem milosti božje. Da, s temi pripomočki bomo tudi mi zrasli v cedre — trdnih krščanskih značajev. Tudi mi smo skrinja zaveze, kadar nosimo v srcu svojega Boga, ki ga prejemamo v sveti Evharistiji. Naj nismo mi skrinje — vse črvojedine polne, vse trhle in gnile — da v njih naš Gospod ne bi mogel prebivati. Sin, daj mi svoje srce — značajno, trdne volje, v boju kaljeno. Kot cedra bodi značaj krščanskega moža in mladeniča, žene in deklice — trden, neomajan, ki oklepa in brani svojega Zveličarja in njegov evangelij, ki ni trst v puščavi, od vetra gnan na desno in na levo.

Tak šopek vzemimo zadnji dan maja iz vrta Marijinega: Miro boja in samoodpovedi, oljno vejico milosti božje — in cedro trdnega značaja. In če se poslovimo od Marije, naj nas veže ta spominček vedno nanjo v mislih, vleče vedno k njej v molitvi. Ona sama nas blagruje, če bomo to storili: »Blagor človeku, ki čuje pri mojih vratih vsak dan. Kdor mene najde, najde življenje in prejme zveličanje od Gospoda.« Amen.

† Anton Kržič

»Duhovni Pastir« žaluje za svojim ustanoviteljem in prvim urednikom, za prezaslužnim pisateljem Ant. Kržičem.

Kaj nam je bil blagi pokojnik kot mladinski in ljudski pisatelj, kot voditelj slovenskih katehetov in krščanskih vzgojiteljev in zlasti kot homiletični pisatelj, smo povedali v »Duh. Pastirju« l. 1916, ko je rajni profesor in kanonik obhajal svojo sedemdesetletnico.¹ Seveda se mora časopis, kateremu je Kržič posvetil svoje najboljše moči, tudi ob njegovi smrti hvaležno ozreti na njegovo življenje in prezaslužno delovanje.

Anton Kržič je bil rojen dne 2. junija l. 1846. v Rakitni pri Borovnici. Leta 1868. je z izvrstnim uspehom dovršil gimnazijo v Ljubljani. Po dovršeni gimnaziji je vstopil v ljubljansko semenišče. V mašnika je bil posvečen dne 31. julija 1871. Eno leto je še ostal v semenišču kot semeniški duhovnik. Že za časa bogoslovnih študij je bil priden sotrudnik »Zgodnje Danice«. Od l. 1872. do 1876. je bil kaplan v Preddvoru pri Kranju. L. 1876. je bil imenovan za kateheta uršulinskih šol v Ljubljani, kjer je ostal do l. 1891. V tem času je bil dolgo vrsto let zelo delaven

¹ »Duh. Pastir«, l. 1916, str. 641 in sl. Spis je izšel tudi v ponatisku (vel. 8° str. 6).

odbornik »Slovenske Matice« kakor tudi »Katoliške družbe za Kranjsko« in podpredsednik »Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov«, posebno pa je posvetil svoje moči pisateljevanju kot urednik »Duhovnega Pastirja« (od l. 1884. do 1896.), »Angelčka« od l. 1887. in »Krščanskega Detoljuba« od l. 1888. do 1902. Vse tri liste je urejeval tudi še, ko je bil imenovan l. 1891. za profesorja verouka na moškem in ženskem učiteljišču v Ljubljani. Vrhutega je prevzel l. 1894. še uredništvo »Vrtca«. Poleg težavnih stanovskih dolžnosti, ki jih je imel dvaindvajset let kot veroučitelj in vzgojitelj učiteljskega naraščaja, je vsestransko deloval v korist mladine in za krščansko vzgojo v deželnem šolskem svetu, katerega član je bil od l. 1894., z ustanovitvijo in vodstvom društva »Pripravniki Doma«, kot predsednik »Ljubljanske dijaške in ljudske kuhinje« in kot predsednik »Društva slovenskih katehetov« (od l. 1907.). L. 1913. je bil upokojen. Ko je čutil, da so mu začele pešati moči, je poskrbel za organizacije, katerim je bil na čelu, dobre voditelje, in za časopisa »Vrtce« in »Angelček« spretnega urednika pisatelja Jos. Volca, le »Krščanski Detoljub« ni mogel dalje izhajati. Po dolgem bolehanju je Ant. Kržič dne 3. decembra 1920 dobro pripravljen in popolnoma vdan v sveto voljo božjo blaženo v Gospodu zaspal. Njegovega pogreba dne 4. decembra so se udeležili zastopniki šolskih oblastev, duhovščina, učiteljstvo, ljubljanske šole: moško in žensko učiteljišče, uršulinske šole, Lichtenthurnov zavod, moška in ženska vadnica, Marijanišče in nepregledna množica ljudstva, izmed katerih so ga mnogi, zlasti učitelji, kljub slabemu vremenu spremili prav do groba na pokopališču pri Sv. Križu, kjer počiva poleg svojega prijatelja blagopokojnega prelata in generalnega vikarja J. Flisa.

Profesor Ant. Kržič je bil v resnici vzoren duhovnik, da ga je moral vsakdo resnično spoštovati, bil je pa tudi jako nadarjen, duhovit in vsestransko izobražen mož. Kot katehet na uršulinskih šolah je pripravljaval samostanske novinke na zrelostno preizkušnjo in redovnice - učiteljice na usposobljenostno preizkušnjo. Kot profesor na učiteljišču je poleg verouka večkrat poučeval tudi druge predmete, zlasti matematiko, in zadnja leta je opetovano predsedoval kot član višjega šolskega sveta izpraševalni komisiji pri zrelostnih preizkušnjah na državnem učiteljišču. Pozabiti ne smemo, da je s svojo učenostjo pomagal rad tudi svojim sobratom; zlasti naj s hvaležnostjo poudarjamo, da je v letih 1890—1892 poučeval ljubljanske duhovnike v frančoščini.

Velika izobraženost je usposobila Kržiča, da je tako uspešno deloval za razvoj pouka in krščanske vzgoje, kakor smo pokazali v zgoraj omenjenem spisu.¹ Profesorju Kržiču je radi m n o -

¹ »Duh. Pastir«, l. 1916, l. c.

žice izbornih didaktičnih in vzgojnih spisov in radi ustanovitve in urejevanja pedagoškega zbornika »Krščanski Detoljub«³ zagotovljeno častno mesto v zgodovini vzgoje in pouka med Slovenci.

Prav ista temeljita izobraženost je usposobila Ant. Kržiča, da je ustanovil in 12 let urejeval homiletični list »Duhovni Pastir«. Kržič ni sicer oral ledine na polju našega homiletičnega slovstva, saj je lepa vrsta cerkvenih govornikov izdala v tisku svoje govore, Slomškove »Drobtinice«, »Zgodnja Danica« in Einspielerjev »Šolski Prijatelj za šolo in dom« (1852—1855) so objavili mnogo homiletične tvarine,⁴ zlasti se je pa Einspielerjev »Slovenski Prijatelj« (1856—1883) razvil v prav dober homiletični list, ki je redno prinašal homilije, pridige, krščanske nauke in kateheze. Ko je pa Andrej Einspieler v novembru l. 1883 izjavil v »Slov. Prijatelju«: »Otemnele so mi oči, odložim torej svoje pero in prosim, naj se ga kdo poprime v Ljubljani, kjer je toliko vnetih, pa izvrstnih delavcev in kjer se je ravno letos napravila slovenska katoliška tiskarna,« je bil tedanji uršulinski katehet Anton Kržič mož, ki je ustanovil v Ljubljani nov homiletični časopis »Duhovni Pastir«, ki se je v vsakem oziru mogel meriti s podobnimi časopisi drugih narodov. Pridige v »Duhovnem Pastirju«, izmed katerih je bilo mnogo uredniških, so se odlikovale po izbrani vsebini in lepi obliki. Vso svojo zmožnost in izobraženost je porabil Kržič, da je bil »Duhovni Pastir« v vsakem oziru izboren voditelj slovenskim pridigarjem. Pri tem je ravnal po navodilu, ki ga daje Hettinger v svoji knjigi »Timotheus« (3. izd., str. 548) cerkvenemu govorniku: »Unsere gesamte Bildung, Humanitätsbildung wie Fachbildung, soll in den Dienst der Predigt treten; die Predigt ist die reichste Frucht unserer gesamten Bildung als Mensch, als Christ und als Priester.«

Da navedemo nekatere prednosti, po katerih se odlikujejo Kržičeve pridige, oziroma »Duhovni Pastir«, naj predvsem poudarjamo, da je bilo Kržiču vedno sveto načelo: Sveto pismo bodi podlaga vsakemu cerkvenemu govoru. Zavedal se je, kaj pravi sv. Avguštin: »Sapienter dicit (praedicator) tanto magis vel minus, quanto in scripturis sanctis magis minusve profecit.«⁵ Da se je Kržič vestno po tem ravnal, o tem ne pričajo samo pridige v »Pastirju«, ampak tudi drugi spisi; opozarjam zlasti na homiletično razlago Gospodovih prilik, ki jo je Kržič objavil v prvih letnikih »Duhovnega Pastirja«. Koliko bogastvo najprimernejših pripomočkov za pojasnilo svetih resnic se nam pokaže v Gospodovih prilikah pri čitanju Kržičevih razprav! Kako temeljito se je Kržič bavil

³ Gl. Glaser, Zgodovina slovenskega slovstva, IV, str. 269.

⁴ »Cerkveni govornik slovenskiga duhovstva«, ki so ga l. 1855.—1856. izdajali dr. A. Čebašek, L. Jeran, J. Stritar in A. Zamejic, je prenehal s četrtem (zadnjim) zvezkom I. tečaja.

⁵ Augustinus: De doctrina christiana, l. 4, c. 5.

s svetopisemskimi študijami, pričajo njegovi članki v »Voditelju« z naslovom »Priprave za biblične kateheze — Starizakon« (»Voditelj«, letnik I. str. 44, do letnika VII., str. 472). Dobro poznanje svetega pisma je usposobilo Kržiča, da je mogel napisati govore »Naš Gospod Jezus Kristus« — 82 pridig o življenju, delovanju, trpljenju in zasluženju našega Odrešenika,⁶ — ki so gotovo radi tega tako priljubljeni, ker pisatelj govori prav z besedami sv. pisma.

Poleg pridig je objavljajal »Duhovni Pastir« tudi druge spise, ki so bili duhovnikom v pomoč pri izvrševanju njih službe. Obravnavali so verske predmete, zlasti pa podlago vere (dr. Fr. Lampetovi »Apologetični razgovori«), njene pojave, njene uspehe itd. — Zlasti je »Pastir« redno poročal o domačem slovstvu, kakor tudi o književnih novostih drugih narodov.

Kržičeve zasluge, ki si jih je pridobil z urejevanjem »Duhovnega Pastirja«, moramo visoko ceniti in po pravici pravi prof. dr. Anton Medved v »Zgodovini slovenskega cerkvenega govorništva«.⁷ »Posebej za zgodovino slovenskega cerkvenega govorništva je Kržič izrednega pomena... S svojo ljubeznivostjo in spretnostjo je pridobil za »Pastirja« kaj lepo število marljivih sodelavcev ter jih z besedo in zgledom boril k vedno uspešnejšemu delovanju na polju slovenskega propovedništva. Brez Kržiča bi bilo počivalo marsikatero pero in marsikateri cvet cerkvenega govorništva bi se ne bil nikdar razvel brez njega. Njegova neomejena zasluga je večletno krepostno vodstvo in dalekovidno vzpodbujanje v slovenskem cerkvenem govorništvu.«

Ako se ozremo na vse panoge razsežnega Kržičevega slovstvenega delovanja, spoznamo, kako po pravici hvali Zgodovina slovenskega slovstva⁸ Kržičevo delovanje z besedami: »Malo je v Slovencih mož, ki bi bilitako neumorno in požrtvovalno delovali za prospeh narodne omike, kakor je deloval Kržič s peresom.«

Anton Kržič bo s svojim vsestranskim, premišljenim in uspešnim delovanjem za vzgojo in pouk slovenskega ljudstva za vse čase zlasti duhovnikom najlepši vzor!⁹ Al. Stroj.

⁶ »Duh. Pastir«, I. XV. (1898) — XVII. (1900).

⁷ Voditelj, 1907, str. 402.

⁸ Glaser, Zgod. slovenskega slovstva, IV. str. 268.

⁹ V gori navedenem spisu v »Duh. Pastirju« l. 1916, str. 641, (ponatis, str. 1) so navedene razprave in članki o Kržiču. Od l. 1916. so obširneje pisali o življenju in delovanju Kržičevem: »Ilustrirani glasnik« 15. junija 1916, »Vrtec« l. 1918, št. 1—7 (mikaven in poučen življenjepis pokojnega Kržiča, ki ga je spisal Josip Vole; radi tega življenjepisa je letnik 1918 »Vrtea« tudi za slovstvenega zgodovinarja trajne vrednosti), »Slovenski Učitelj«, 1921, št. 2 (k spominu rajnkega kanonika Antona. Spisal Fr. Kržič, učitelj), »Krščanska škola« (Zagreb), l. 1920, str. 52 († Kanonik prof. Anton Kržič), »Vzajemnost«, l. 1921, str. 24 itd. Za koledar Družbe sv. Mohorja za l. 1922 je napisal Kržičev življenjepis pisatelj J. Vole.

Katehetični govori

o veri in apostolski veroizpovedi.

Spisal dekan Anton Skubic.

XI. Sveti Duh: 1. Njegovo delovanje.¹

Ko smo v apostolski veri slovesno priznali svojo vero v Boga Očeta, vsemogočnega Stvarnika nebes in zemlje, in v Jezusa Kristusa, Boga, Učenika, Odrešenika in Sodnika, pa spoznavamo: »Verujem v svetega Duha.« S temi besedami priznavamo vero v tretjo božjo osebo, ki je pravi Bog, kakor Oče in Sin. Jezus Kristus je apostolom obljubil pred svojim vnebohodom: »Jaz bom Očeta prosil, in vam bo drugega Tolažnika dal, da pri vas ostane vekomaj.« (Jan. 14. 16.) Jezus Kristus tukaj jasno spričuje, da je sv. Duh od Očeta in Sina različna oseba, da je pravi Bog, kakor Oče in Sin, ter da je Tolažnik apostolov in sv. Cerkve. O tretji božji osebi, o sv. Duhu, ki nas posvečuje, in od njega izhaja vsa svetost, naj vam danes govorim ter vam pojasnim njegovo milostno delovanje v apostolih, v sv. Cerkvi in v nas!

Veliki dogodek, ki ga je Jezus Kristus svojim apostolom obljubil pred svojim vnebohodom, se je izpolnil deseti dan po njegovem odhodu, na binkoštni praznik. Tako-le popisuje ta milostipolni dogodljaj Apostolsko Dejanje: »Ko je prišel binkoštni dan, so bili vsi učenci skupaj. In nagloma je nastal z neba šum kakor prihajajočega vetra in je napolnil vso hišo, kjer so sedeli. In prikazali so se jim razdeljeni jeziki kakor plameni in obstali nad slehernim po eden. In napolnjeni so bili vsi s sv. Duhom in so začeli govoriti v mnogoterih jezikih, kakor jim je dajal govoriti sv. Duh.« (Dej. ap. 2. 1. sl.)

Prevelika naloga je bila dana apostolom od Zveličarja, ko jim je rekel, naj gredo po vsem svetu in oznanjajo njegov evangelij vsem stvaram. Evangelij naj oznanjujejo, ki ga niti sami ne razumejo! Ubogi ribiči! Kako malo so pač poprej apostoli razumeli, kaj jih je učil njih Učenik! Vsa sredstva je Gospod porabil in vse primere navajal, da bi ga boljše razumeli. Svoje nauke jim je razlagal cela leta, pa so bili in ostali neuki ribiči. Ni jim šlo v glavo, zakaj bi moral Jezus trpeti in umreti; ako jim je o tem govoril, so se naravnost spotikali! Ko jim je govoril o svojem nebeškem kraljestvu, ki je hoče ustanoviti, so si vedno mislili le mogočno svetno kraljestvo, pa so prišli in ga moledovali za višje in boljše službe v tem kraljestvu, da bi sedel eden na desni drugi pa na levi ob njegovem vladarskem prestolu. Kolikrat jih je moral Gospod zavračati v njihovih po-

¹ Govore I.—X. gl. »Duh. Pastir«, l. 1919, str. 57 in sl.

svetnih nazorih! Tako bridko je Zveličar tožil nad njimi: »Še mnogo bi vam imel povedati, pa vi tega ne morete nositi!« (Jan. 16. 12.) Ne morete razumeti! Še po svojem vstajenju ni bil nič kaj zadovoljen z njihovim razumevanjem, tako da pravi sv. evangelij: »In je svaril njih nevero in trdobo njih srca.« (Mark. 16. 14.)

Kako vse drugače pa je bilo po prihodu sv. Duha! Vse jim je bilo jasno, nebeške resnice so stale pred njimi v vsej svetlobi in lepoti. Sv. Duh jih je razsvetlil, da so umeli vse nauke, ki jih jim je bil razodeval njih Učenik, prav kakor jim je bil obljubil: »Tolažnik sv. Duh pa, ki ga bo Oče poslal v mojem imenu, vas bo učil vse in vas bo opomnil vsega, karkoli sem vam rekel.« (Jan. 14. 26.) Kako čudovito globokoumno so pisali o vzvišenih božjih resnicah, ki jih prej niso mogli umeti, tako da so največji svetovni modrijani potem hodili k njihovim spisom v šolo in jih še niso do dna proučili. Nekaj vrstic teh spisov bolj pojasni najgloblje božje skrivnosti, kakor so jih mogli razjasniti največji svetovni veleumi. To je storil v apostolih sv. Duh, oni »Duh resnice, katerega — po besedah Zveličarjevih — svet ne more prejeti, ker ga ne vidi in ga tudi ne pozna!« (Jan. 14. 13.)

Še več! Ne samo razsvetlil, ampak naravnost posvetil in potrdil je sv. Duh apostole, kakor je bil Jezus sam naprej obljubil: »Prejeli boste moč svetega Duha, kateri bo v vas prišel, da mi boste priče v Jeruzalemu in po vsej Judeji in Samariji in do kraja sveta!« (Dej. ap. 1. 8.) Kako posvetni, ničemurni in omahljivi so bili apostoli pred prihodom sv. Duha! Njih srce in njih duh je kar nekam na zemlji brskal in se ni mogel dvigniti k višjemu poletu. »Gospod, ali boš v tem času zopet postavil Izraelovo kraljestvo?« (Dej. ap. 1. 6.) tako so polni posvetnega duha, polni zemskih upov in sanjarij izpraševali svojega Učenika. Peter, ki je postavljen za skalo in temelj božjega kraljestva na zemlji, se maje in ruši pred borno deklo in trikrat zataji svojega Gospoda in vero vanj. In drugi učenci? Srce je bolelo Zveličarja, ko je videl, kako beže od njega in ga zapuščajo ob uri bridkosti. Ali pa jih poglejte po Kristusovem vnebohodu, kako tiče strahoma v jeruzalemski dvorani! In ti naj bi ponesli glas njegovega evangelija po vsem svetu?

Da, poneso ga! Polni svete ljubezni do Boga, goreči za blagor bližnjega hite po svetu kot žive podobe božjega Mojstra. Izpolniti voljo nebeškega Očeta, proslaviti Boga in poiskati, kar je izgubljenega, to je njihova edina in srčna ter sveta želja. To so svetniki, verniki moji, ki polagajo svoje glave pod morilno crodje iz ljubezni do Jezusa. Vsi, prav vsi so lahko govorili s sv. Pavlom: »Kdo nas bo ločil od ljubezni Kristusove? Ali nadloga, ali stiska, ali lakota, ali nagota, ali nevarnost, ali preganjanje, ali moč? . . . Svest sem si namreč, da ne smrt, ne življenje, ne angeli, ne poglavarstva, ne oblasti, ne sedanje, ne prihodnje, ne moč, ne visokost, ne globočina, ne druga stvar nas ne bo mogla ločiti od ljubezni božje, katera je v Jezusu Kristusu, Go-

spodu našem! (Rimlj. 8. 35. sl.) Vse trpljenje je prišlo nadnje, ki jim ga je napovedoval Zveličar, rekoč: »Iz shodnic vas bodo metali; pride celo ura, da bo vsak, kdor vas umori, menil, da Bogu službo stori!« (Jan. 16. 2.) Vse to je prišlo nadnje, pa so vendar ostali junaki in svetniki, in vsak je lahko klical vsemu svetu: »Prosim vas torej: Moji posnemalci bodite, kakor sem jaz Kristusov!« (I. Kor. 4. 16.) Odkod to junaštvo in ta svetost? Sv. Duh jih je potrdil in posvetil, te boječe in omahljive može, ko se je razlil nadnje na binkoštni praznik!

Da pa so mogli v veri utrjevati in posvečevati tudi druge, jim je podelil tudi dar, da so govorili r a z n e j e z i k e, delali čudeže in nezmotljivo oznanjali sv. evangelij, kar vam je dovolj znano iz sv. evangelija, in kar jasno priča sv. Pavel, pišoč Solunčanom: »Mi vemo, od Boga ljubljeni bratje, vaše izvoljenje, ker naš evangelij ni bil le v besedi pri vas, ampak tudi v moči in svetem Duhu in v veliki obilnosti, kakor veste, kakor smo bili med vami zavoljo vas!« (I. Tes. 1. 4. sl.)

Ne samo apostolov, ampak tudi sv. Cerkev uči in vodi sv. Duh. On je tisti, ki s svojo vsemogočnostjo skrbi, da ostanejo zakladi božjega razodetja nepokvarjeni, da se ne izgubi niti ena pičica božjega nauka. »Pojdite po vsem svetu in oznanjujte evangelij vsem stvarem!« (Mark. 16. 15.) Te besede veljajo tudi vsem naslednikom apostolov, ki jim velja tudi Zveličarjeva obljuba: »Tolažnik pa sveti Duh, katerega bo poslal Oče v mojem imenu, on vas bo vse učil in vas opomnil vsega, karkoli sem vam povedal.« (Jan. 14. 26.) Sv. Duh torej uči in vodi sv. Cerkev, da ohranja božji nauk nepokvarjen, da kužne zmote odkriva in pobija, da nezmotne vodi ljudi k večnemu zveličanju.

Pa ne samo učečo Cerkev, tudi poslušajočo Cerkev vodi isti sv. Duh, tudi vernike navdihuje s svojo lučjo in močjo. V zlatih knjigah cerkvene zgodovine se bere, da so mnogokdaj poslušalci kar sami zatisnili ušesa in zbežali, ako je nastopil krivo-vereč in je učil napačne nauke. Sv. Duh ohranja v vernih srcih oni neskaljeni verski čut, ki se ustavlja z vso silo verski zmoti, pa naj prihaja odkoderkoli!

In vse milosti, ki jih prejimate po sv. Cerkvi, vam deli sv. Duh. In tako je sv. Duh v resnici Tolažnik tudi vsakega posameznika, prav kakor je prerokoval že prerok Joel: »Izlil bom svojega Duha čez vse meso; in prerokovali bodo vaši sinovi in vaše hčere; vaši stari bodo sanje imeli, in vaši mladeniči bodo prikazni gledali. Pa tudi čez svoje hlapce in dekle bom tiste dni izlil svojega Duha!« (Joel 2. 28. sl.) Vsem torej deli sv. Duh svoje milosti.

Pa mi bo kdo rekel: Saj nam je vendar Jezus Kristus s svojim trpljenjem in svojo smrtjo zaslužil vse milosti! Gotovo! Ali ni Kristus postavil sv. zakramentov? Gotovo, vse! Ali ni na ta vidna znamenja navezal nevidne milosti? Da! Ali pa menite, da se to godi brez sv. Duha? Ne! To je ravno sad sv. Duha, ki

ga je Kristus zapustil svoji Cerkvi! Pomislite na sv. krst! Odkod ima krstna voda to čudežno moč, da človekovo dušo tako lepo opere izvirnega greha in jo odiči s čednostmi in darovi kot angela nebeškega? To je sad Duha Kristusovega, ki ga je zapustil svoji Cerkvi. Ako ste bili kdaj pričujoči pri blagoslovu krstne vode, ste lahko videli, kako duhovnik trikrat potopi velikonočno svečo v vodo in vsakokrat zapoje: »Descendat in hanc plenitudinem fontis virtus Spiritus Sancti! Naj stopi moč sv. Duha v globino tega studenca!« Glejte, po sv. Duhu ima voda moč, da človeka očisti greha in dušo olepša s posvečujočo milostjo božjo! — In zakrament sv. pokore? Odkod ima svojo skrivnostno moč? Odkod prihaja čudež, da se po besedi slabotnega in grešnega duhovnika-človeka prepodi greh, in se odpre nebo? To je moč sv. Duha! »Prejmite sv. Duha!« je rekel Kristus apostolom, ko jim je dal oblast odpustčati grehe. Li čujete? Od sv. Duha poteka ta neskončno visoka moč! — Poglejte zakrament mašniškega posvečenja! Odkod ta skrivnostna, nepojmljivo velika oblast mašnikova, da je blagoslovljeno, kar blagoslavlja; da spreminja kruh in vino v telo in drago kri Kristusovo? Duhovnik je vendar slaboten človek, kakor vi vsi! Odkod ta vzvišena oblast in moč? Odkod to čudo, kadar stoji pri oltarju in govori božje besede? Od sv. Duha! »Pridi, sv. Duh!« kliče škof, kadar posvečuje duhovnika. In kadar poklada roko na njegovo glavo, govori: »Prejmi sv. Duha!« Da, po sv. Duhu imajo sv. zakramenti čudovito moč; sv. Duh je studenec posvečujoče milosti božje!

Sv. Duh pa nam pomaga tudi z dejansko milostjo, ki nas podpira, da moremo bogoljubno živeti in si nebesa z dobrimi deli zaslužiti. Odkod, menite, prihaja to, da v katoliški Cerkvi pobožnost nikdar ne jenja? Odkod prihaja, da vidimo toliko veličastnih del ljubezni do Boga in do bližnjega v vseh časih in na vseh krajih? Odkod brezbrojne množice junaških mučencev, zbori častitih devic, nepregledna vrsta spoznavavcev vsakega štanu, vsake starosti in spola, ki se vrste skozi stoletja krščanstva? Odkod pobožne družbe in redovi, ki si stavijo za najvišjo zadačo, da prostovoljno posnemajo zaničevanega in trpečega Zveličarja? To je milostno delovanje svetega Duha!

Sv. Duh razsvetljuje naš razum in nagiblje našo voljo, da v luči sv. vere spoznavamo, kaj je prav in dobro, ter da storimo, kar nas vodi k zveličanju. Dragi verniki, vi marljivo prihajate k pridigam in govorom sledite s hvalevredno pozornostjo. In jaz? Jaz imam od Boga nalog, da vam njegove svete skrivnosti oznanjam; in lahko rečem, da se za to oznanilo marljivo pripravljam. In vendar bi vi nobene skrivnosti ne mogli verno pojmiti, nobene postave Kristusove ne izpolniti, ko bi vas sv. Duh ne razsvetljeval znotraj s svojo lučjo in bi ne ganil vašega srca s svojo nebeško močjo. Ne pravi zastoj sv. Pavel, da »ni nič tisti, ki sadi, in ni tisti, ki zaliva,

ampak tisti je, ki rast daje — Bog!« Ako sv. Duh ne pošlje svojega žarka v vaša srca, beseda pridigarjeva kaj malo izda. Naravna luč razuma, da, najbistrejši razum in učenost ne zado-
stuje, da bi prišli do krščanske vere, da ne rečem, k večnemu zveličanju!

Neki misijonar z otoka Java piše to-le velezanimivo do-
godbo: Napravil sem misijonsko pot v pet ur oddaljeni kraj, kjer je bivalo v borni gorski vasi 200 katolikov, da obiščem bolne, krstim nekaj otrok, nekaterim blagoslovim nove hišice in poiščem stavbišče za kapelico in šolo. Utrujen od težavne in vroče poti se vrnem proti večereu domov in se hočem ravnó nekoliko oddahnuti, ko mi oglasijo prihod Javanca. Bil je čeden možak, državni uradnik. Nad njegovim zelo olikanim vedenjem sem se zavzel. »Jaz sem katolik,« pravi s prepričanjem, ki me je presenetilo. »Nisem sicer še krščen, toda jaz verujem vse kakor katoličani in bi rad prejel sv. krst!« »Kako pa ste prišli do te vere?« ga vprašam začuden. »To je delo sv. Duha!« odvrne Javec. »Ali znate molitve?« »Da, vse!« »Molite očenaš!« Res, vse je vedel. Pred enim letom je gnan po božji milosti semkaj pisal in prosil za katekizem in molitveno knjižico. To je potem študiral. Čudovito je znal mož odgovarjati na vsako vprašanje o stvarjenju, izvirnem grehu, odrešenju itd. Na moje vprašanje, kdo mu je vse tako dobro razložil, je dejal stari odgovor: »To je delo sv. Duha!« Vse je vedel o Materi božji, o izpovedi, o presv. Rešnjem Telesu, Ker sem pri možu našel toliko znanja in tako srčno hrepenenje po krščanstvu, sem si mislil z aposto-
lom: »Kaj naj me zadržuje, da bi ga ne krstil?« V njegovo neizmerno veselje sem ga še isti večer krstil na ime Emanuel. Kako se je veselil prihodnjega dne, ko bo prejel sv. obhajilo! Kako pobožno je pazil na vsako besedo! Zopet in zopet so mu oči splavale proti tabernaklju in se svetile svetega hrepenenja! Še nikdar nisem videl milosti božje tako delovati kakor pri tem možu. Naslednje jutro je Emanuel prejel prvikrat sv. obhajilo. Nad vse srečen se je potem vrnil domov s trdnim sklepom, da tudi svoje stori kmalu deležne take sreče. (Kath. Missionen, Nov. 1917.)

O kaka čuda dela sv. Duh v ljudeh! Poglejte sv. Frančiška Saleskega, ki je v svoji ljubezni postal vsem vse! Odkod ta žar svete ljubezni? Od sv. Duha! Poglejte sv. Alojzija, tega nedolžnega in čistega otroka, ki je v mesu živel življenje angelsko! Sv. Duh je bil, ki mu je dal ta biser čednosti! In enake in podobne zglede vidimo v vseh krščanskih stoletjih! — Verniki, ako le nekoliko pomislite, kolike zaklade milosti prejemo od sv. Duha v sv. zakramentih, počenši od sv. krsta pa do zakramenta sv. zakona, ki ste ga nekateri izmed vas že prejeli, in ako ne mislite samo na posvečujočo milost, ki jo pri sv. zakramentih prejimate, ali pa se vam pomnožuje, ampak mislite tudi na posebne milosti, ki vam pomagajo izpolnjevati dolžnosti

tistega stanu, ki vas je zakrament vanj postavil, potem morate vzklikati: »Po sv. Duhu sem to, kar sem!«

Kaj storiti, verniki moji, da bomo tudi mi deležni teh velikih milosti sv. Duha, da bomo res »tempel sv. Duha?« Predvsem pogosto prosimo za te milosti, in »nebeški Oče bo dal dobrega duha tistim, ki ga prosijo!« kakor obeta naš Zveličar sam (Luk. 11. 13.). Potem pa ne smemo z grehi zapreti svojega srca, kakor nas svari veliki sv. Pavel: »Duha ne ugasujete!« (I. Tes. 5. 19.) Potem pa še pogosto pristopajmo k sv. zakramentom, kjer prihaja sv. Duh s svojimi milostmi v naša srca, kakor nas pozivlje sv. Peter: »Spokorite se, in daj se krstiti slehern izmed vas v imenu Jezusa Kristusa v odpuščanje grehov; in boste prejeli dar sv. Duha!« (Ap. Dej. 2. 38.) Amen.

XII. Sv. Duh: 2. Njegovi darovi.

Verniki! Ko sem vam v zadnjem katehetskem govoru razlagal, kako nas sv. Duh posvečuje s posvečujočo milostjo božjo, da postajamo otroci božji in opravičeni dediči nebes; kako nam pomaga z dejansko milostjo, da moremo bogoljubno živeti in si z dobrimi deli nebesa tudi zaslužiti, pa še nisem izčrpal vseh darov, ki nam jih prinaša tretja božja oseba. Takoj pri sv. krstu nam vlije še posebne darove, ki se nam v drugih zakramentih še pomnožujejo, in ki jih imenujemo prav »darove sv. Duha«. Pot proti večnemu cilju človekovemu namreč ni lahka, in le preveč ovir se stavi kristjani na to pot. Darovi sv. Duha pa delajo kristjana dovolj močnega, da spozna pot, ki ga pelje k večnemu cilju, in ga krepijo, da kljub vsem težavam in oviram stanovitno po nji stopa. Teh darov našteva katekizem sedem. In že prerok Izaija je pisal o prihodnjem Mesiju, da bo napolnjen s temi darovi, rekoč: »In Gospodov Duh bo na njem počival, duh modrosti in razumnosti, duh sveta in moči, duh vednosti in pobožnosti, in duh strahu božjega ga bo napolnil.« (Iz. 11. 2.) Katekizem pa našteva te darove tako-le: dar modrosti, dar umnosti, dar sveta, dar moči, dar učenosti, dar pobožnosti, dar strahu božjega. Vsi zvesti kristjani imajo te darove, kakor pravi sv. Pavel: »Kateri so namreč po Duhu božjem gnani, ti so otroci božji!« (Rimlj. 8. 14.) O teh sedmerih darovih sv. Duha v današnjem katehetskem govoru!

1. Prvi med temi je dar modrosti. To pa ni ona svetna modrost in vednost, ki se današnji svet z njo ponaša; to ni ona modrost, ki napihuje današnji svet; to ni ona modrost, ki zna najti mnogo veselja, naslade, uživanja, greha. Taka posvetna modrost je v očeh božjih norost, trdi sv. apostol Pavel (I. Kor. 1. 20.) Tej modrosti velja, kar pravi isti apostol: »Imenovali so se modre, pa so bili neumni!« (Rimlj. 1. 22.) Ta modrost, ki jo razliva v človeške duše sv. Duh, je ona modrost, ki o nji pravi svetopisemski modrijan Sirah: »Začetek modrosti je strah božji!«

(1. 16.) In ta modrost ne prebiva v zlobni duši in ne v telesu, ki je vdano grehu in hudobiji! (Modr. 1. 4.) Ljubezen do Boga je častita modrost, ki išče predvsem čast božjo in blagor duše, ki zna najti vselej najpripravnejša sredstva, da ta namen doseže. To je ona modrost, ki je zanjo Gospoda prosil Salomon, moleč: »Daj svojemu hlapcu poučljivo srce, da zamore soditi tvoje ljudstvo in razločevati med dobrim in hudim! In Gospod je rekel Salomonu: Ker si prosil te reči in si nisi prosil veliko dni, ne bogastva, ne duš svojih sovražnikov, ampak si si prosil modrosti, glej, storil sem ti po tvojih besedah in sem ti dal srce modro in razumno tako, da nihče pred teboj ni bil tebi enak in tudi za teboj ne bo vstal! Pa tudi to, česar nisi prosil, sem ti dal, bogastvo namreč in slavo, da nikogar ni bilo tebi enakega med kralji vse poprejšnje dni!« (III. Kralj. 3. 9. sl.) To je torej ona modrost, po kateri so se proslavili in posvetili svetniki. To je ona modrost, po kateri ima kristjan vedno pred očmi svoj zadnji namen, to je Boga in večno blaženost, po kateri najprej išče božjega kraljestva in njegove pravice! Blagor mu, kdor od sv. Duha prejme in ohrani to modrost! Svet jo sicer imenuje neumnost, nekoč pa bo isti svet samega sebe obupno tolkel po glavi, kakor veli sv. pismo, rekoč: »Mi neumni smo njih življenje imeli za nespamet in njih konec za nečast! Glej, kako so sedaj šteti med otroke božje, in njih del je med svetniki!« (Modr. 5. 4. sl.)

2. Dar umnosti je oni dar sv. Duha, ki nam pomaga, da verske resnice bolje spoznavamo in jih razumevamo. Mnoge verske resnice so jako visoke, da jih naš razum težko doume; nekatere ostanejo našemu umu večna skrivnost, ki jo moramo le verovati. Ker nekateri ljudje teh resnic ne razumejo, ker so preveč zatopljeni v ta svet ali pa se jim ne zdi vredno razmišljati verske resnice, jih začno tajiti in zraven trkajo na svojo učenost. Toda to ni umnost, ampak neumnost, kakor sam Bog govori: »Norec pravi v svojem srcu: Ni Boga!« (Ps. 13. 1.) Odtod zanimiva prikazen, da preprosti pa čednostni ljudje navadno stokrat boljše pojmujejo in razumejo verske resnice, kot marsikateri tako zvaní »učenjaki«; odtod resnica, da verske resnice mnogo globlje pojmuje preprosta ženica, ki za pečkom prebira jagode sv. rožnega venca, nego marsikak učenjak na vseučiliški stolici!

Tako umnost je sv. Duh prinesel na binkoštni praznik apostolom. Dotlej so bili neuki in preprosti ribiči, ki niso mogli umeti, kakšno kraljestvo hoče Kristus ustanoviti. Pričakovali so le sijajnega zemškega kraljestva, obnovitve judovskega kraljestva, ki jim je bilo najbolj pri srcu. Zato je prišla k Jezusu Cebedejka in je prosila, naj bi v tem kraljestvu njena sinova-apostola sedela poleg Kristusa vsak na eni strani kot prva ministra. Zveličar je prošnjo zavrnil z besedo: »Ne veste, za kaj prosite!« Ko pa je prišel na binkoštni praznik nadnje sv. Duh

in jih napolnil z darom umnosti, so takoj umeli resnice, ki jih je bil Kristus oznanjal, in so lahko stopili pred največje tedanje učenjake in so jih s svojo besedo zmagovali, da se niso mogli ustavljati njihovi umnosti.

Ko je sv. Pavel govoril v Atenah na Areopagu, so učenjaki kar strepetali pred njim. Kdo ne strmi nad preprostim sv. Frančiškom Asiškim, kako globoko je pojmoval verske resnice? Sv. Katarina je tako umno govorila, da se je dalo 50 modrijanov krstiti, ki so bili prišli, da bi jo osramotili. To je oni veliki dar, ki ga razliva sv. Duh v duše kristjanov!

3. Često človek v svojem življenju stoji pred velikim vprašanjem, kakor oni mladenič, ki je stopil pred Gospoda in ga vprašal: »Kaj naj storim, da pojdem v življenje?« Kaj naj storim, kam naj se obrnem, da dam Bogu dolžno čast in rešim svojo dušo? To je važno vprašanje, in odgovor nanje je težak. Kateri stan naj si izberem, da bo moji duši v korist? Sv. Duh daje najboljši svet po svojem daru, ki se imenuje d a r s v e t a. Mnogokrat je treba tudi drugim svetovati, kaj naj store, da rešijo svojo dušo. Blagar mu, kogar sv. Duh razsvetljuje s svojim svetom! Sv. Frančišek Saleški je imel v veliki meri ta dar od sv. Duha, zato je v svoji razsvetljeni knjigi Filoteja neštetim dušam pokazal pravo pot do srčnega in večnega miru. K sv. Bernardu so prihajali poslanci papežev in kraljev, škofov in knezov, da si izprosijo od njega modrega sveta v težkih vprašanjih. Sveti župnik Vianney iz Arsa je izčrpal skoro vse svoje življenje s samimi od sv. Duha navdahnjenimi sveti. Pogostokrat se moramo naravnost čuditi, kako modro nekateri ljudje izbirajo pota, da rešijo svojo dušo!

Služboval sem v župniji, kjer je neka družina vsa odpadla od katoliške v protestantsko vero, samo 16 letna hčerka je ostala zvesta Bogu. A zato je imela od staršev in bratov neznansko trpeti. Niso je pustili ne v cerkev ne k sv. zakramentom. Velikonočni čas je šel h koncu; kako opraviti velikonočno dolžnost! Dober svet je drag! Kar ji pade v glavo, in reče očetu: »Od g. župnika potrebujem nekega listka in ga moram iti iskat!« Zasede kolo in se pripelje v župnijsko pisarno, rekoč: »Gosp. župnik, hitro bi rada opravila sv. izpoved, jutri pa bi bila rada zgodaj obhajana, da me dobe starši zopet v postelji, preden vstanejo!« Vse se je lepo izvršilo, in predno so njeni starši drugo jutro odprli svoje oči, je deklica že imela velikonočni listek in je zopet mirno počivala v postelji z Bogom v svojem srcu! Kaj je moglo to pač biti drugega kot dar sv. Duha, dar modrega sveta!

4. Pomisliti pa moramo, in naša skušnja nas tega uči, da pobožno in čednostno življenje ni ravno lahko. To trdi tudi naš Zveličar, ko pravi: »Nebeško kraljestvo silo trpi!« Treba je streti skušnjave, premagati ovire in težave, ki nam ovirajo pot k Bogu, delati je treba z vsemi močmi dobro. Moči za vse to nam

daje sv. Duh, in ta njegov dar se imenuje dar moči. To je ona moč, ki nam jo kažejo v tako lepi luči sv. mučenci, spoznavci in device. Glejte, koliko vzvišene moči je bilo v sv. Alojziju, ki je živel čisto in brezmadežno kot angel v telesu! Koliko vzvišene moči je bilo v tolikih sicer šibkih vernikih, ki jo občudujemo v tolikem številu naših mož in žena, mladeničev in deklet! Moč sv. Duha je to, ne naša moč! To je ona moč, ki o nji zavestno govori sv. Pavel: »Vse premorem v njem, ki mi daje moč!« Kdo drugi kot moč sv. Duha drži vernike pokonci, da junaško prenašajo vse trpke preskušnje današnjih dni, vsa grenka obiskanja, vse bridke nesreče, vse skeleče rane in udarce? To je ona moč, ki podpira misijonarje, da prenašajo vse nepregledne težave misijonskega delovanja. To je ona moč, s katero slaboten človek, slabotno dekle, slaboten otrok požene v beg skušajočega satana in zapeljivi svet in stre v sebi svôjo vzbunjeno naravo. To ni naša moč, to je moč sv. Duha, velik njegov dar!

5. Peti dar sv. Duha je dar učenosti. To pa ni ona svetna učenost, ki o nji pravi sv. Pavel, da »napihuje«. (I. Tim. 6. 4.) Tudi ne ona učenost, ki se z njo ponašajo posvetnjaki, in ki jih dela za tako imenovane razumnike in inteligente. Ta svetna učenost brez Boga je samo košček učenosti, in Bakon Verulamski o nji pravi: »Polovična učenost vodi stran od Boga, cela učenost pa vodi k Bogu!« To celo učenost pa nam daje sv. Duh, ki nas uči, kako naj predvsem skrbimo za svoj dušo in služimo Bogu, in nam kaže pot do čednosti in popolnosti in zveličanja. Prave učenosti se vera nima bati, saj ta učenost vodi k Bogu in vero podpira; polovična učenost pa vodi od Boga in vero podira. Prava učenost vidi v vsem stvarstvu le roko božjo, ki vse urejuje; stvari so ji sredstva za spoznavanje Boga in za človekovo posvečenje. Prava učenost dviga človekovega duha od čutnega do nadčutnega, od zemskega do nebeškega, od stvari do Boga. Zato vidimo, da so bili vsi pravi učenjaki vneti spoznavalci božji. Te učenosti prosimo od sv. Duha, da se ne vtopimo v zemskem blatu, ampak zahrepenimo po nebeškem in večnem domu, kakor nas pozivlje vsak dan sv. Cerkev pri sv. maši: »Sursum corda! Kvishku, sreat!«

6. Ni pa dovolj, da spoznavamo Boga kot svojega Gospoda, sebe in stvari pa kot božjo last. Ako hočemo biti dosledni in pravični, moramo sebe z vsem srcem izročiti Bogu in ljubiti ga kot otroci svojega očeta. V to nam pomaga dar pobožnosti, iz katere poteka ona srčna ljubezen do Boga, ki le v posesti Najvišjega išče in najde svojo neminljivo srečo. Pobožen človek ne najde nikjer sreče, nikjer veselja, nikjer blaženosti, nikjer tolažbe, razen v Bogu. »Pobožnost je za vse koristna in ima obljubo sedanjega in prihodnjega življenja!« pravi sv. Pavel (I. Tim. 4. 8.) Iščite sreče in veselja, kjerkoli hočete, podobne sreče, kakor napolnjuje srce pobožnega človeka, ne najdete na

svetu! S kom bi bil hotel zamenjati svojo srečo sv. Alojzij ali drugi boguvdani svetniki? Odtod njih hrepenenje po polnem združenju z Bogom, ki je izraža sv. Pavel z besedami: »Želim razvezan biti in biti s Kristusom!« Naj reče svet o pobožnosti karkoli, iz njegovih besedi odseva le sreče revno srce, ki bi rado morda doseglo srečo, pa se noče obrniti tja, kjer se sreča najde! Ta pa se najde le v Bogu, ki nas k njemu vodi dar pobožnosti!

7. Dar strahu božjega pa je krona vseh darov, kakor trdi Sirah: »Strah Gospodov je krona modrosti, ki da popolen mir in sad zveličanja!« (1. 22.) To pa ni oni hlapčevski in suženski strah pred kaznijo, ampak strah, združen z ljubeznijo do Boga, ona bojazen, ki se nobene reči bolj ne boji, kot razžaliti Boga, ki ga ljubi. Po tem daru sv. Duha ne prejemo strahu hlapcev, ampak strah otrok, kakor veli sv. Pavel. (Rimlj. 8. 15.) To je oni strah, ki ga blagruje psalmist: »Blagor možu, ki se Boga boji!« (111. 1.) Blagor človeku, ki ga strah božji združen z ljubeznijo odvrča od grešnih potov! Blagor staršem, ki imajo tako bogaboječe otroke! Saj je »strah božji začetek modrosti!« Tega strahu božjega prosite zase in za svoje otroke, pa bodo srečni vaši otroci in ob njihovi strani boste srečni tudi vi!

Predragi verniki, to so veliki darovi, ki jih sv. Duh razliva po svoji milosti v človekovo dušo. Prvič jih razlije pri sv. krstu, pri drugih zakramentih pa jih pomnožuje in krepi. Dokler imamo posvečujočo milost, imamo tudi te darove; kakor hitro pa s smrtnim grehom izgubimo posvečujočo milost božjo, tako izgubimo tudi darove sv. Duha. Zato vidimo, kako človek navadno hitro pada v smrtne grehe, ko je storil prvi greh. Pred to nesrečo nas svari sv. Pavel, rekoč: »Ne ugasujte Duha!« (1. Tes. 5. 19.) Tako tudi jaz vas opominjam: Glejte, da s smrtnim grehom ne izgubite sv. Duha in njegovih bogatih darov! Molite prav pogosto, naj bi sv. Duh prav bogato obdarjal vas in vaše otroke s svojimi darovi, ki so tako krepka opora v bojih življenja! Prosimo vsi skupaj, kakor pojemo o binkoštih k sv. Duhu:

»O sveti Duh, daj svoje dari!
Med vernike jih svoje razlij,
resnico da poslušajo
in nje sladkost okušajo!
O sveti Duh, razsvetli nas ti!« Amen.

XIII. Sveta Cerkev: 1. Njeno ustrojstvo in obstoj.

Kristus je dokončal svoje odrešilno delo na zemlji in lahko je govoril svojemu Očetu: »Oče, jaz sem tebe poveličal na zemlji, poveličaj sedaj ti mene!« In Oče ga je poveličal ter mu dal vso oblast v nebesih in na zemlji; Kristus je šel v svojo slavo, kjer sedi na desnici Boga, Očeta vsemogočnega. Njegova volja pa je, da bi bili vsi ljudje vseh časov deležni njegovih milosti, ki jih je na križu zaslužil; in ta zaklad je prebogat. Ves ta zaklad pa je Jezus Kristus izročil svoji sveti Cerkvi, ki naj do konca sveta nadaljuje njegovo delo v posvečenje ljudi. V to sveto Cerkev verujemo tudi mi, ki spoznavamo v apostolski veri: »Verujem v sveto katoliško Cerkev!« Jezus Kristus sam jo je ustanovil in uredil za vse čase!

Sveta katoliška Cerkev se imenuje vidna družba vseh pravovernih kristjanov, ki verujejo iste nauke, prejemajo iste zakramente in imajo rimskega papeža za svojega vidnega poglavarja. Vsi vemo iz svetega evangelija, da je Jezus Kristus sam zbiral vernike okrog sebe, ki naj bi poslušali njegov nauk in postajali deležni njegovih bogatih milosti. Ker pa on sam ni ostal vedno na zemlji, je izročil svojim apostolom svoje delo, da uče vernike, jim delijo milosti, prinašajo zanje sveto daritev in jim dajejo zapovedi, po katerih naj bi se ravnali in tako dosegli večno srečo, ki jim jo je Kristus sam zaslužil na svetem križu. Tako je govoril apostolom: »Pojdite in učite vse narode in jih krščujte v imenu Očeta in Sina in svetega Duha; učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal!« (Mat. 28. 19. sl.)

Vsaka urejena družba pa mora imeti enega poglavarja, ki jo vodi in urejuje. Nevidni poglavar sv. Cerkve je Jezus Kristus sam, kakor piše sv. Pavel: »On je glava telesa, Cerkve, on je začetek, prvenec iz mrtvih, da ima med vsemi on prvo mesto.« (Kol. 1. 18.) In zopet govori sv. Pavel: »Bog je vse podvrgel njegovim nogam in ga je postavil glavo čez vso Cerkev, katera je njegovo telo.« (Ef. 1. 22.) Jezus Kristus pa je apostolom sam tudi zagotovil: »Jaz sem pri vas vse dni do konca sveta!« (Mat. 28. 20.)

Ker pa je sv. Cerkev vidna družba, mora imeti tudi vidnega poglavarja; in kot prvega svojega namestnika na zemlji je Gospod postavil sv. apostola Petra, ko mu je govoril: »Ti si Peter (skala), in na to skalo bom zidal svojo Cerkev, in peklena vrata je ne bodo premagala. In tebi bom dal ključne nebeškega kraljestva. In karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih; in karkoli boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.« (Mat. 16. 18. sl.) Ob drugi priliki pa mu je ljubeznivo dejal: »Pasi moja jagnjeta, pasi moje oyce!« (Jan. 21. 15. sl.) V svetem pismu pa pomeni pastir toliko kot voditelj, vladar, poglavar ali učenik. Vsi apostoli so sv. Petra tudi prizna-

vali kot prvaka, kot svojega poglavarja, zato ga v svetem evangeliju vedno imenujejo na prvem mestu, kadar naštevajo apostole. Peter je predsedoval na apostolskem zboru, kakor poroča apostolsko Dejanje: »Ko so se dolgo med seboj posvetovali, je vstal Peter in jim je rekel: Možje, bratje! Vi veste, da je že dolgo časa, kar je Bog med vami mene izvolil, da so po mojih ustih slišali neverniki evangelijsko besedo in so verovali.« (Dej. ap. 15. 7.)

Po smrti apostola Petra pa je rimski papež poglavar sv. Cerkve, ki se zato imenuje sveti oče, namestnik Kristusov na zemlji; on je skala, vednoživeči Peter. Nasledniki drugih apostolov pa so škofje, ki so s papežem v zvezi. Ti imajo torej nalogo, da vladajo in vodijo v imenu Jezusovem sv. Cerkev, kakor je govoril sv. Pavel: »Pazite nase in na vso čredo, v kateri vas je sv. Duh škofe postavil, da vladate Cerkev božjo, ki jo je pridobil s svojo krvjo!« (Dej. ap. 20. 28.) Ti imajo dolžnost ljudi učiti, svariti in opominjati, kakor je tako zelo na sree polagal sv. Pavel škofu Timoteju: »Oznanjуй besedo, ne jenjaj, bodisi priložno ali nepriložno; prepričaj, prosi, svari z vsem potrpljenjem in ukom. Zakaj prišel bo čas, ko zdravega nauka ne bodo trpeli, temveč si bodo po svojih željah izbirali učenike, kateri ušesa segačejo, in bodo od resnice ušesa odvrčali, k basnim pa se bodo obračali. Ti pa čuj, vse pretrpi, opravi delo evangelista, spolni svojo službo, bodi trezen!« (II. Tim. 4. 2. sl.) O kako velika služba je to! Zato je škofje ne morejo sami izvršiti, ampak jim morajo pomagati podrejeni mašniki, katerim vsem veljajo Gospodove besede: »Kdor vas posluša, mene posluša; kdor pa vas zaničuje, mene zaničuje; kdor pa zaničuje mene, zaničuje tistega, ki me je poslal!« (Luk. 10. 16.) Zato pa sv. Pavel pozivlje vse vernike: »Bodite pokorni svojim predstojnikom in bodite jim podložni; zakaz oni čujejo kot taki, ki bodo za vaše duše dajali odgovor, da z veseljem to delajo, in ne zdihovaje; to bi namreč ne bilo za vas dobro!« (Hebr. 13. 17.)

To je prelepa ureditev sv. Cerkve, ki mora po volji Jezusovi trajati prav do konca sveta, kakor je Zveličar sam prerokoval: »Peklenska vrata je ne bodo premagala!« (Mat. 16. 18.) Zakaj ne? Zato ker tega ne dopusti njen vsemogočni nevidni poglavar Jezus Kristus, ki je odločno obljubil: »Glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta.« (Mat. 28. 20.)

Verniki moji, ako le nekoliko pogledamo na nezaten začetek Kristusove Cerkve, potem pa se ozremo na vso njeno devetnajststoletno zgodovino, moramo priznati, da je sv. Cerkve božje delo; zakaj če bi bila človeško delo, bi morala že davno ležati v groblji in razvalini.

»Ti si Peter (skala), in na to skalo bom zidal svojo Cerkev, in peklenska vrata je ne bodo premagala!« (Mat. 16. 18.) Ves pekel naj pride in se zoper njo zaroti in zakolne, Cerkev bo trdno stala! — Resnično, velika in drzna beseda! Kdo jo govori?

Morda mogočen voskovej, kakor Aleksander Veliki, ali rimski cesar, ki zapoveduje milijonom vojakov? Ali pa morda bogatin, ki s svojim bogastvom podjarmlja dežele in kraljestva in kneze in narode? Ne! »Lisice imajo svoje brloge in ptice svoja gnezda, Sin človekov pa nima, kamor bi položil svojo glavo!« (Mat. 8. 20.) tako priča o sebi tisti, ki je govoril te velike besede o sv. Cerkvi. Da, tako reven je bil, da pri njegovem rojstvu niso imeli niti zibel, kamor bi ga bili položili, in nagega vidimo viseti na križu! In kdo je skala, ki bo na nji temeljila Cerkev? Peter, ki trepeta pred ničevo deklo, ki Gospoda in Učenika trikrat zataji, pa ne pred strogim sodnikom ali veljavnim možem, ampak pred zani-kerno deklo! Skala se ruši, in tisti, ki misli nanjo zidati svojo Cerkev, obnemore pod udarci in umre na sramotnem križu! Kaj bo z nameravano cerkvijo?

In vendar! Komaj na križu izdihne, že pride vojak in s su-lico prebode njegovo stran, »in iz nje je tekla kri in voda,« pravi sveti evangelij. (Jan. 19. 34.) Cerkveni očetje pa vidijo v tem dogodku rojstvo sv. Cerkve. »Tam so se nekako od-prla vrata življenja,« piše sv. Avguštin, »iz katerih so vreli stu-denci sv. Cerkve, voda (sveti krst) in kri (sveta evharistija in drugi sveti zakramenti)« »Prva žena,« tako nadaljuje sv. Avgu-štin, »je bila ustvarjena iz strani spečega moža... Tu pa z nag-njeno glavo na križu zaspil drugi Adam, da se mu rodi nevesta, ... ena, brezmadežna, deviška mati, sv. Cerkev.« In udje te Cerkev? Bila je Marija, Mati žalostna, ki je stala pod križem, Magdalena in Janez. Trije! Saj so drugi učenci zbežali! Kako neznaten začetek!

(Dalje prihodnjič.)

Pogled na slovstvo.

Na noge v sveti boj! Druga knjiga: V boj za krščanske resnice in čednosti. Spisal dr. Ant. B. Jeglič, škof ljubljanski. Vel. 8°. Str. 142. Izdala in založila Družba sv. Mohorja na Prevaljah. 1920. Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja na Prevaljah.

V prvi knjigi »V boj za temelje krščanske vere («Duh. Pastir« l. 1919, str. 79—80) nam je presvetli pisatelj pokazal veliko srečo, ki je v tem, da nas po katoliški Cerkvi uči sam Bog. Odtod pa sledi, da nas more edino le katoliška Cerkev zanesljivo poučiti o vseh zadevah sedanjega življenja in prihodnje več-nosti. O teh najbolj važnih zadevah govori druga knjiga. Obširno tvarino je razdelil presvetli pisatelj na tri poglavja. V prvem od-govarja na vprašanje: Kaj nas čaka po smrti? V drugem razpravlja, kaj je določil Bog sam, da naj storimo, ako hočemo srečno umreti, in

v tretjem govori o koncu vsega človeškega rodu. Pred seboj imamo torej »prekrasno palačo krščanskih resnic in krščanskih čednosti.« To palačo nam je odprl knezoškof dr. A. B. Jeglič in bo s svojo zlato knjigo najboljši vodnik, razkazujoč nam z zgovorno besedo njene posamezne dragocenosti. Naša dolžnost je pripomoči, da knjiga ne bo ostala nečitana, ampak, da se v slovenskih družinah bere tudi skupno, kakor je želel dr. Krek za svoje Zgodbe sv. pisma. Naše dobro katoliško ljudstvo naj večkrat sliši, kakšen zaklad ima v sveti veri; zaveda naj se, kaj je nameraval Bog z njim, ko ga je z večno ljubeznijo ljubil in ga poklical v katoliško Cerkev, srečno naj bode v svoji veri in srečno bo vso večnost v ljubezni in slavi v nebesih.

Brez vere. Devet govorov o neveri. V stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani govoril dr. Michael Opeka, stolni kanonik in učitelj homiletike na vseučilišču v Ljubljani. Str. 80. V Ljubljani 1921. Založila Prodajalna K. T. D. H. Ničman. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. Cena 15 kron, po pošti 16 kron.

»Sicut vita corporis anima est: sic vita animae Deus. Sicut expirat corpus, cum animam emittit: ita expirat anima, cum Deum amittit. Deus amissus, mors animae: anima emissa, mors corporis. Mors corporis necessaria: mors animae voluntaria.« Te besede sv. Avguština (Serm. 62, 2), ki jih je dr. B. Bartmann napisal na prvo stran svoje nove knjige »Des Christen Gnadenleben«, so mi prišle v spomin, ko sem prečital dr. M. Opekova govore »Brez vere«. Resnično, mnogo jih je, ki izgube Boga, ki so krivi smrti svoje duše, ker ne poslušajo božje besede. Mors animae voluntaria! Zlasti takim je hotel pomagati pisatelj, ko je izdal svoje govore. »Rekli so mi, da bi ti govori tiskani vrgli nemara dobro zrno tudi v njive, v katere sicer ne pada seme zveličavne besede«, pravi v predgovoru. Apostolsko delo bo storil, kdor bo skrbel, da dr. M. Opekova knjiga pride zlasti onim v roko, ki jo najbolj potrebujejo. Imela bo — tako za gotovo upamo — velik uspeh. Dr. M. Opeka predvsem jasno in prepričevalno razloži vse resnice, obenem pa skrbi, da porabi vse govorniške pripomočke, »ut veritas placeat«, zlasti pa, »ut veritas moveat«. Te prednosti govornikove smo občudovali v njegovih postnih govorih (»Duh. Pastir«, l. 1914), kakor tudi v izbranih govorih, ki jih je priobčil v lanskem letniku našega časopisa in v sedaj izdanih govorih »Brez vere«. Iz srca se veselimo napredka, ki ga je postala deležna naša homiletična književnost po dr. M. Opekovih govorih.

Lebensquellen vom Heiligum. Lesungen für Freunde der Liturgie. Von Dr. theol. Ludwig Fischer, Hochschul-Professor am Lyzeum zu Bamberg. 8°. Str. VIII + 204. Založil Herder v Freiburgu. Cena 15 M, vez. 19 M in doklada.

Pisatelj popisuje v tej knjigi v živahnem, lepem slogu zgodovinski razvoj in uredbo brevirja, sv. maše in cerkvenega leta. Priporočamo!

Odgovorni urednik Alojzij Stroj. — Tiska Jugoslovanska tiskarna.

oklone!

Duhovni Pastir. V drugem zvezku letošnjega letnika bo objavil Duhovni Pastir dr. M. Opekove govore: Naš ideal. — Šest govorov o Kristusu, potem govore o krščanski vzgoji, o šoli itd. — Kakor smo lani v zvezku za november in december naznanili, za sedaj radi draginje tiskarskih potrebščin in tiska ni mogoče, da bi »Duhovni Pastir« prinašal pridige za vse nedelje in praznike, ampak se mora omejiti na izbrano, zlasti dušnim pastirjem nujno potrebno stvarino. Z veseljem sprejmemo tudi hrvatske govore, za sedaj seveda le o aktualnih vprašanjih, o katerih mora ljudstvo nujno biti poučeno. Bratje duhovniki, Hrvatje in Slovenci, oklenimo se »Duhovnega Pastirja«, našega edinega homiletičnega časopisa!

Bogoslovni vestnik. Izdaja Bogoslovna akademija. Ureja univ. prof. dr. Franc Ksav. Lukman. Vel. 8° Leto I. Zvezek 1—2. V Ljubljani, 1920—21. Tiska Jugoslovanska tiskarna.

Dne 1. junija 1920 se je ustanovila v Ljubljani Bogoslovna akademija kot bogoslovni znanstveni odsek Leonove družbe. Predsednik akademiji je univ. profesor dr. Fr. Grivec. Svoj program je začela akademija izvrševati s tem, da izdaja »Bogoslovni vestnik« kot novo serijo »Voditelja v bogoslovnih vedah«. Izšla sta dva zvezka, v katerih so objavili univerzitetni profesorji naše bogoslovne fakultete mnoge znanstvene razprave, kakor tudi bogate prispevke za dušno pastirstvo, zlasti iz peresa univ. prof. dr. F. Ušeničnika.

Bogoslovni vestnik najiskreneje priporočamo. Izhaja štirikrat na leto. Naročnina (obenem članarina za Bogoslovno akademijo) znaša za kraljevino SHS K 50.—, za avstrijsko republiko jugoslov. kron 50.—, za Italijo 20 lir, za Ameriko 2 dolarja.

Katholische Jugendpflege. Anleitung für den hochw. Seelsorgsklerus. Herausgegeben vom deutschösterreichischen Episkopat. Str. 71. Linz a. D. 1919. Verleger: Bischöfliches Ordinariat Linz. Cena K 3.—

Jünglingsseelsorge. Ziel und Aufgaben einer planmäßigen Seelsorge für die heranwachsende männliche Jugend. In Verbindung mit O. Barth, H. Chardon, J. Könn, J. Mausbach, L. Nieder, A. Rademacher, M. Rings, H. Schilgen, A. Schmitz, J. Stoffels und M. Bogelbacher von Karl Mostert's, Generalpräses der kath. Jünglingsvereinigungen Deutschlands. Vel. 8°. Str. L II + 220. Založil Herder in Co. Freiburg im Breisgau. 1920. Cena M 15.—, vez. M 18.50 in doklade.

Kar se je doslej najboljšega napisalo o vzgoji mladine, je zbrano, uporabljeno in v lepi obliki podano v navedenih dveh knjigah. Žal, da nimamo prostora, da bi obširneje o njih poročali. Glede druge (iz Herderjeve založbe) opozarjamo na oceno v Bogoslovnem vestniku (1920—21, str. 163), iz prve pa naj za sedaj navedemo, kaj se od najbolj merodajne strani poleg drugega priporoča kot naloga mladinskih organizacij. V »Katholische Jugendpflege« beremo:

»Posebno se mora poudarjati strokovna vzgoja kot ena najnujnejših zadev sedanje dobe. Mladi delavci v tovarnah ali tovarniški vajenci, ki ne pristopijo že za časa, ko so v mladinski organizaciji, kaki krščanski strokovni organizaciji, postanejo gotovo žrtev prostih t. j. socialno demokratskih strokovnih organizacij in so potem izgubljeni za Cerkev, državo in človeško družbo. Pridružitve krščanski strokovni organizaciji se mora, preden mladenič zapusti svojo mladinsko organizacijo, popolnoma izvršiti s tem, da plača strokovni organizaciji prispevek in se zaveže ga dalje plačevati. Z ozirom na terorizem, pred katerim morajo mladeniči toliko trpeti, se v tem oziru v društvih ne more nikoli dovolj storiti, če hočemo sploh kaj narediti, da odvrnemo splošno posurovelost in brezverstvo, ki ga pospešujejo proste strokovne organizacije.

S pridružitvijo mladine v krščanska strokovna društva se mora združiti strokovna vzgoja. Mladina mora biti poučena o namenu in potrebi strokovnih organizacij; vedeti mora, v koliko je upravičen stanovski boj; poznati mora proste strokovne organizacije; zavedati se mora strokovnih dolžnosti in pravic, z eno besedo: krščansko stanovsko gibanje, njega upravičenost in njegove meje mora dobro poznati. Opomniti je pri tem, da se nekateri mladeniči zoper svojo voljo morajo dati organizirati v prostih strokovnih organizacijah in ravno nanje se mora posebno paziti in skrbeti, da ostanejo zvesti krščanskim nazorom. Naloga krščanskih strokovnih organizacij, ki jim mora predvsem skrb biti za izšolan naraščaj, je, sposobne moči poslati v mladinske organizacije, da delujejo za strokovno vzgojo. (Kath. Jugendpflege, str. 42.)

Tomaža Kempčana Hoja za Kristusom. Prevedel prelat A n d r. K a l a n. Druga izdaja. Str. 397. Ljubljana 1920. Založila Jugoslov. knjigarna. Natisnila Jugoslov. tiskarna. — Slovenski prevod te knjige, ki je bil že v prvi izdaji vsestransko dovršen, je v drugi izdaji vsled sodelovanja univ. prof. dr. Al. Ušeničnika naravnost vzoren.

Emil Hochreiter op. 27: Immaculata. Marijine pesmi, a) za mešan zbor a capella, b) za solospjev, mešan zbor in orglje. V Ljubljani 1921. Založila Jugoslovanska knjigarna. — Partitura stane z doklado K 21,60. Sopran-alt skupaj K 6.—. Tenor-bas vsak po K 3,60.

Dve božičnici. 1. P. H. Sattner: »Svetonočno zvonenje«. — 2. Stanko Premrl: »Čuj premila«. Dvoglasna ženska zbora s klavirjem. V Ljubljani 1920. Založila Jugoslovanska knjigarna. Tiskali J. Blasnikovi nasledniki.

Deveti zvezek mešanih — 6 — in moških — 6 zborov. Uglasbil Jakob Aljaž, župnik na Dovjem. V Ljubljani 1920. Založila Jugoslovanska knjigarna. Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani. Zvezek stane z doklado vred K 18.—.

Četrty venček slovenskih narodnih pesmi za mešani zbor. Ant. G r u m. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena izvodu K 12.—.